

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

ובסופו דף אחד ממסכת שבת
לכבוד שבת קודש

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
וישלח
י"ב – י"ח כסליו תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בעמדת הבית בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רש"י

תימכר לצורכי עולה ודמיה חולין — דהא לא אקדיש גופה. **חוץ מדמי אבר** — שלא יקבל דמה. כיון דנחתא ליה קדושת הגוף אינו רשאי למוכרה, ואם מכרה — אינה מכורה. שהרי עולתו היא, וכיון דלא נפקא לחולין, דתמימה היא — אין קדושה חלה על מעות האבר, הלכך אינה מכורה. ואם תאמר: נמצא לוקח זה מקריב עולה חסירה אבר, שאין אבר זה שלו! הא פרכינן לה בפרק קמא דתמורה (יא,ב), ומשנינן לה: כגון דאמר "הרי עלי עולה בחייה". **ואפילו למאן דאמר כו'** — הכי אוקימנא בשילהי פרק קמא דתמורה (יא,ב) דלא פליגי רבי מאיר ורבי יהודה אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו, כגון מן הארכובה ולמטה. הכי גרסינן: לא קשיא. ולא גרסינן "אלא". **הא בקדושת הגוף** — הא דקתני: פשטה קדושה בכולה — כגון דאקדשה קדושת הגוף, דאמר: "ראש בהמה זו אקריב עולה". ובריית דלעיל, דאין לקדשי מזבח אלא ראשה של פרה — כגון דאקדשה לדמים, דאמר: "ראש בהמה זו עלי לדמי עולה". דומיא דעבד וחמור, דלא שייכא בהו קדושת הגוף להקרבה. **והא מר הוא דאמר** — בפרק קמא דתמורה (יא,ב): הקדיש זכר = איל, דחזי לעולה, ואקדשיה לדמי עולה — קדוש קדושת הגוף, והוא עצמו יקרב עולה. דמיגו דנחתא ליה קדושת דמים — נחתא ליה קדושת הגוף, הואיל והוא חזי לגופיה. הכא נמי, כי אמר: "ראש פרה לדמי עולה" — תיקדש לגופה (הוא), הואיל והיא חזיא, תפשוט קדושה בכולה! **הא דאקדיש כוליה** — לדמיו, קדוש קדושת הגוף, דליכא אלא חד מיגו. **הא דאקדיש חד אבר** — כגון הכא, דאמר: "ראש פרה לדמי עולה" — לא אמרינן: מיגו דקדיש חד אבר — קדשה נמי כולה, ומיגו דנחתא ליה קדושת דמים — נחתא ליה קדושת הגוף. דתרי מיגו לא אמרינן יחד. **אבר נמי איבעויי איבעיא ליה למר** — בשילהי פרק קמא דתמורה (יא,ב). **הקדיש אבר לדמיו מהו** — שתקדש כל הבהמה לגופה? מי אמרינן: מיגו דקדיש חד אבר לדמי — קדיש לגופיה, ומיגו דקדיש חד אבר — קדשה כולה, או דילמא תרי מיגו לא אמרינן? ואם איתא, תפשוט ליה למר מהא ברייתא דלא, דהא קתני: אין להקדש אלא ראשה, ואוקמה לה בקדשי מזבח, ודקאמר לדמיו: **בתם** — דאיכא למימר דתיחות ליה קדושת הגוף, דהא חזי להקרבה. ובריית דפשיטא ליה דלא קדשה כולה — בבעל מום קא מיירי, דומיא דעבד וחמור דלא חזו לגופייהו. **דמי ראשי למזבח מי נידון בכבודו או אין נידון בכבודו** — ויהיב פלגא דמים. והרי אין לך בעל מום למזבח גדול מזה, שהוא אדם. וקא מיבעיא ליה, ואמאי? תיפשוט ליה מההיא דאין נידון: **מי אמרינן לא אשכחן** — נדר בשום דוכתא דאין נידון בכבודו. או דילמא לא אשכחן לגבי מזבח כו'. **נידון בהשג יד** — גבי נדר ונדבה כי האי. **הקדיש שדה אחוזה** — לדמי עולה. **מהו** — היכי פריק ליה אי בעי למיפרקיה? דהא פשיטא לן, אי אקדשיה לבדק הבית — הוה פריק בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל בסף, דגזירת הכתוב הוא, ואפילו היא שוה אלף זוז. **שדה אחוזה דמיפרקא** — דהא לא אשכחן שדה אחוזה אלא לבדק הבית, דסתם הקדישות לבדק הבית. הלכך, כי פריש לה למזבח — לא פריק לה נמי אלא בהכי. או דלמא: לא אשכחן למזבח אלא בשויו, דהא לא אשכחן קראי למזבח אלא בבהמות, והנהו ודאי לא נתנה תורה קצבה לפדיונן אם הוממו, והכא נמי אמרינן בשויו? **תיקו. משנה פחות מבן חדש נידר** — אם אמר אחר: "דמיו עלי", שהרי דמים כל דהו יש לו. **אבל לא נערך** — שלא נאמר בפרשה אלא מבן חודש ומעלה. **גמרא נותן דמיו** — כמה שהוא נמכר בשוק. **כרבי מאיר** — דאמר: אין אדם מוציא דבריו לבטלה, ואדם יודע דאין ערך לכלי, ד"נפשות" כתיב, וגמר ואמר לשם דמים. **פשיטא דכרבי מאיר** — למה לי למימר: "כמאן אזלא הא"? **התם** — גבי פחות מבן חדש פטרי רבנן משום דאיכא למימר: אפילו אין אדם מוציא דבריו לבטלה — הני מילי היכא דהוא יודע שדבריו בטילין. אבל זה סבור היה שיש ערך לפחות מבן חדש כבן חדש, והרי אין לו, ונמצא הקדש טעות, ודמים לא קאמר דליתיב דמי. אבל גבי כלי ליחזיב. קא משמע לן דרבי מאיר היא ולא רבנן, דטעמייהו דרבנן משום דאדם מוציא דבריו לבטלה, ואפילו הוא יודע שדבריו זה בטילין.

ולרבי

תוספות

ימכר לצרכי עולה — ואם תאמר: וכי לוקח זה מקריב עולה חסירה אבר שאין אבר זה שלו? הא פרכינן פרק קמא דתמורה (יא,ב) ומשנינן: כגון דאמר "הרי עלי עולה בחייה", כלומר, כמו שיכול לחיות, ואף על פי שנחתך רגלה מן הארכובה ולמטה. והא דלא קא משני: כגון דאמר "רגלה של זו עולה לפטור עולתו של פלוני", כמאן דאמר פרק קמא דחולין (כג,ב): "הרי עלי לחם לפטור תודתו של פלוני" — יש לומר: דלא נקט לה אלא על לשון מימרא דאמורא, אבל לשון הברייתא לא מישתמע הכי. **והא** מר הוא דאמר הקדיש זכר לדמיו — מכאן משמע דגרסינן: "רבה", שלא אמר אביי "מר" לרבא חבירו. אף על גב דאשכחנא דאמר רב יוסף לאביי תלמידו: "מר דגברא רבה הוא ידע מאי קאמינא", בזבחים פרק "קדשי קדשים" (סב,א) — התם שאני, שהבין אביי מה שלא הבינו אחרים.

דבעי רבה דמי ראשי לגבי מזבח כו' תיקו — היינו מקמי דלשמעינן מתניתא דלעיל, כדמסקינן.

בעי רבה דמי ראשי למזבח — צריך עיון: אמאי לא נקט "ערך ראשי לגבי מזבח", כמו בבעיא דבסמוך? **בעי** רבא ערכי עלי לגבי מזבח — אי "רבה" גרסינן בכולן, יש לפרש ב"אם תמצא לומר" כדלעיל.

אדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש — ואפילו אינו יודע, מכל מקום דעתו על פי שתקנו חכמים הלשון. ואם תאמר: מאי שנא מדאמר פרק "תמיד נשחט" (פסחים סג,א): המתכוין לומר "תרומה" ואמר "מעשר", "מעשר" ואמר "תרומה" — לא אמר כלום? ויש לומר: דלא אמר כלום ממה שמוציא בפיו, אבל מה שבלבו הוי קיים. ועוד יש לומר: דהתם שאני, שמה שאמר בפיו אינו רוצה, ובמה שאמר בלבו טעה.

יכול

"רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה", יָכוֹל תְּהֵא כּוּלָּהּ עוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה' יִהְיֶה קֹדֶשׁ" - מַמֶּנּוּ קוֹדֶשׁ, וְלֹא כּוּלָּהּ קוֹדֶשׁ; יָכוֹל תֵּצֵא לְחוּלִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "יִהְיֶה", בַּהֲוָיָתָהּ תְּהֵא; הָא כֵּיצַד? תִּמָּכֵר לְצוֹרְכֵי עוֹלוֹת, וְדָמֶיהָ חוּלִין חוּץ מִדְּמֵי אוֹתוֹ אֵבֶר שֶׁמְּעוֹן אוֹמְרִים: מִנַּיִן לָאוֹמֵר "רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה" שֶׁכּוּלָּהּ עוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה' יִהְיֶה קֹדֶשׁ", לְרַבּוֹת אֶת כּוּלָּהּ. וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר אֵין כּוּלָּהּ עוֹלָה - הָנֵי מִילֵּי דְּאִקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, אֲבָל דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ - קָדְשָׁה כּוּלָּהּ! - אֶלָּא לָא קַשְׁיָא: הָא בִּקְדוּשַׁת הַגּוּף, הָא בִּקְדוּשַׁת דָּמִים. - וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר: מַקְדִּישׁ זָכָר לְדָמָיו, קָדוֹשׁ קְדוּשַׁת הַגּוּף! - לָא קַשְׁיָא: הָא דְּאַקְדִּישׁ כּוּלָּהּ, הָא דְּאַקְדִּישׁ חַד אֵבֶר. - חַד אֵבֶר נַמִּי אִיבַּעְוֵיי אִיבַּעְיָא לָן, דְּבָעֵי רַבָּה: הִקְדִּישׁ אֵבֶר לְדָמָיו, מַהוּ? - כִּי אִיבָּעֵי לָן - בְּתָם, הָכָא - בְּבַעַל מוּם, דּוּמְיָא דַּחֲמוֹר. בַּעַל מוּם נַמִּי אִיבַּעְוֵיי אִיבַּעְיָא לָן, דְּבָעֵי רַבָּה: "דְּמֵי רֹאשִׁי לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ", מַהוּ? - כִּי אִיבָּעֵי לָן - מִקַּמֵּי דְּאַשְׁמְעָה לְהָא מַתְנִיתָא, הָשְׁתָּא דְּשַׁמְעָה הָא מַתְנִיתָא - לָא מִיבָּעֵיָא לָן. גּוּפָא, בָּעֵי רַבָּה: "דְּמֵי רֹאשִׁי לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ", מַהוּ? נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ? לָא אַשְׁכַּחַן בְּדָמִים דְּאֵינוֹ נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ, אוֹ דִלְמָא לָא אַשְׁכַּחַן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּנִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ? תֵּיקוּ. בָּעֵי רָבָא: "עֲרָכִי עָלַי לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ", מַהוּ? נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יַד אוֹ אֵין נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יַד? לָא אַשְׁכַּחַן בַּעֲרָכִין דְּאֵין נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יַד, אוֹ דִלְמָא: לָא אַשְׁכַּחַן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּמִיפְרִיק אֶלָּא בְּשָׁוְיוֹ? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַב אַשִׁי: הִקְדִּישׁ שְׂדֵה אֲחוּזָה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: לָא אַשְׁכַּחַן שְׂדֵה אֲחוּזָה דְּמִיפְרְקָא אֶלָּא בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף, אוֹ דִלְמָא לָא אַשְׁכַּחַן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּמִיפְרִיק אֶלָּא בְּשָׁוְיוֹ? תֵּיקוּ. **מַתְנִי' פָּחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ נִידָּר, אֲבָל לֹא נֶעֱרָךְ. גְּמָ'** תָּנוּ רַבָּנָן: הַמַּעֲרִיךְ פָּחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ - רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן דָּמָיו, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא אָמַר כְּלוּם. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה, יוֹדֵעַ שֶׁאֵין עֲרָכִין לְפָחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ, וְנָמַר וְאָמַר לְשֵׁם דָּמִים. וְרַבָּנַן סָבְרִי: אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה. כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב גִּיחֵל אָמַר רַב: הָאוֹמֵר "עֲרֵךְ כְּלִי עָלַי" נוֹתֵן דָּמִים - כְּרַבִּי מֵאִיר. - פְּשִׁיטָא דִּכְרַבִּי מֵאִיר אָתְיָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: אֲפִילּוּ כְּרַבָּנַן, הָתָם הוּא דְּטָעֵי, סָבַר: כִּי הֵיכִי דְּאִיפָּא עֲרָכִין לְבֶן חוֹדֶשׁ - אִיפָּא נַמִּי לְפָחוּת מִבֶּן חוֹדֶשׁ; אֲבָל הָכָא, דְּלֵיכָּא לְמִיטְעֵי - וַדַּאי אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין עֲרֵךְ לִכְלִי, וְנָמַר וְאָמַר לְשֵׁם דָּמִים, קָמַשְׁמַע לָן.

ולרבי

יכול לא יהו נערכין תלמוד לומר איש — ואף על גב ד"איש" במעריך כתיב — תרתי "איש" כתיבי, ואם אינו ענין למעריך תנהו לענין נערך. ואם תאמר: הא ממעטינן מ"איש" דהכא גוים גבי תמורה, בפרק קמא דתמורה (ג,א)! ויש לומר: דבפרק "בית שמאי" במסכת זבחים (מה,א) איבא דרשא אחריתי למעוטי גוים דתמורה, ועלה סמיך. וילפינן ממעשר בהמה, חובה שאין קבועה לה זמן, וישראל מייתו וגוים לא מייתו. **שאני** חרש שוטה וקטן דלאו בני דעה נינהו — ורבי מאיר דיליף מינייהו סבירא ליה: קצת הן שוין, הואיל ונערכין ואף על פי שלא מעריכין — הכי נמי אית ליה למימר בגוים. **אלא** מעתה לא ימעלו בו — לרבי יהודה! אלמה תניא: אבל בקדשי בדק הבית מועלין בו, ואמאן תרמייה? דהא ודאי כרבי מאיר לא מיתוקמא, דהא קא נסיב להלכתיה מ"לא לכם ולנו", אלמא דאין גוים מקדישין לבדק הבית כלל. וכרבי יהודה מיהא לא אתיא. דליכא לפרושי דלמסקנא משום רפיון ידים מיתוקמא שפיר כרבי מאיר. דהא ליתא, דרבי מאיר לא סבר האי טעמא, דאם כן מנא ליה הלכתא דאין הגוים מעריכין מקרא ד"לא לכם ולנו"? וצריך עיון, כיון דלרבי מאיר אין גוים מתנדבין לבדק הבית, היכי תנן: זה וזה מודים שנודרים? הא גוים לא נודרין לבדק הבית לרבי מאיר! ודוחק לפרש דנודרין קאמר למזבח, דלכאורה מתניתין דומיא דערכין, דמיירי לבדק הבית. ושמא טוב לפרש, דרבא הדר ביה למסקנא זו מהא דאמר מעיקרא דהלכתא כרבי מאיר מקרא ד"לא לכם ולנו".

תני

וּלְרַבִּי מֵאִיר לְמַאי אִיצְטְרִיךְ? - מַהוּ דְּתֵימָא: מַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר הָתָם - דְּגָזַר פָּחוּת מִבֶּן חוֹדֶשׁ אַטּוּ בֶּן חוֹדֶשׁ, אֲבָל הָכָא דְּלֵיכָּא לְמִיגְזַר - אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לָן: טַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר - דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה, לָא שְׁנָא הָכָא וְלָא שְׁנָא הָכָא. כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר יוֹסֵף אָמַר רַב, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַב יֵיבָא בַּר יוֹסֵי אָמַר רַב: הַמַּקְדִּישׁ בְּהֶמַת חֲבִירוֹ - נוֹתֵן דָּמֶיהָ? כְּמַאן - כְּרַבִּי מֵאִיר. - הָא אָמְרָה רַב חָדָא זִימְנָא, דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: הָאוֹמֵר "עֶרֶךְ כְּלִי עָלַי" - נוֹתֵן דָּמָיו! - מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דְּיוֹדֵעַ שֶׁאֵין עֶרֶךְ לִכְלִי, וְגָמַר וְאָמַר לְשֵׁם דָּמִים; אֲבָל בְּהֶמָה דְּבַת מִיקְדַּשׁ הִיא, אֵיפָא לְמֵימַר דְּהָכִי קָאָמַר: אִי אָמִינָא לָהּ לְמָרָהּ מְזַבֵּין לָהּ נִיהֲלִי - תִּיקְדּוּשׁ לָהּ מַהַשְׁתָּא וְאַקְרְבָהּ, אֲבָל דְּמֵי לָא קָאָמַר, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר רַב אַשִׁי: וְהוּא דְּאָמַר "עָלַי", אֲבָל אָמַר "הֲרֵי זוֹ" - לָא. **משנה** נָכְרִי - רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נֶעֱרָךְ אֲבָל לֹא מַעֲרִיךְ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲרִיךְ אֲבָל לֹא נֶעֱרָךְ; וְזֶה וָזֶה מוֹדִים שֶׁנּוֹדְרִין וְנִידָּרִין. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַעֲרִיכִין וְאֵין הַגּוֹיִם מַעֲרִיכִין; יָכוֹל לֹא יְהוּ נֶעֱרָכִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִישׁ", דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: וְכִי מֵאַחַר שֶׁמִּקְרָא אֶחָד מְרַבֶּה וּמִקְרָא אֶחָד מְמַעֵט, מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר נֶעֱרָךְ וְלֹא מַעֲרִיךְ? מִפְּנֵי שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב בַּנֶּעֱרָכִין יוֹתֵר מִבַּמַּעֲרִיכִין, שֶׁהֲרֵי חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נֶעֱרָךְ אֲבָל לֹא מַעֲרִיכִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֶעֱרָכִין וְאֵין הַגּוֹיִם נֶעֱרָכִין; יָכוֹל לֹא יְהוּ מַעֲרִיכִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִישׁ". אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי מֵאַחַר שֶׁמִּקְרָא אֶחָד מְרַבֶּה וּמִקְרָא אֶחָד מְמַעֵט, מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר נָכְרִי מַעֲרִיךְ וְלֹא נֶעֱרָךְ? מִפְּנֵי שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב בַּמַּעֲרִיכִין יוֹתֵר מִבַּנֶּעֱרָכִין, שֶׁהֲרֵי טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מַעֲרִיכִין אֲבָל לֹא נֶעֱרָכִין. אָמַר רָבָא: הִלְכָתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר מִסְתַּבְּרָא, טַעֲמֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא; טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִסְתַּבְּרָא, הִלְכָתֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא. הִלְכָתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר מִסְתַּבְּרָא - דִּכְתִיב: "לֹא לָכֶם וָלָנוּ לִבְנוֹת אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ"; טַעֲמֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא - דְּקָא מַיְיתֵי לֵיהּ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן; שָׁאנֵי חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, דְּלָאו בְּנֵי דֵעָה נִינְהוּ. טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִסְתַּבְּרָא - דְּקָא מַיְיתֵי לֵיהּ מִטּוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, דְּאַף עַל גַּב דִּבְנֵי דֵעָה נִינְהוּ מַעֲטִינְהוּ רַחֲמָנָא; הִלְכָתֵיהּ לָא מִסְתַּבְּרָא - דִּכְתִיב: "לֹא לָכֶם וָלָנוּ לִבְנוֹת אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ". וְרַבִּי יְהוּדָה, הַאי "לֹא לָכֶם וָלָנוּ" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? אֲמַר רַב חִסְדָּא אָמַר אֲבִימִי: וְעֶרְכוֹ נִגְנָז. - אֶלָּא מֵעַתָּה, לֹא יִמְעֲלוּ בּוֹ; דִּתְנַן: חֲמֵשׁ חַטָּאוֹת הַמִּתּוֹת וּמָעוֹת הַהוֹלְכוֹת לְיָם הַמֶּלַח - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין! אַלְמָה תַּנְיָא גַּבֵּי קָדְשֵׁי גוֹיִם: בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים - בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, אֲבָל בְּקָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת מוֹעֲלִין בָּהֶן! אֶלָּא אָמַר רָבָא: מִשּׁוּם רִפְיוֹן יָדַיִם הוּא, דִּכְתִיב: "וַיְהִי עַם הָאָרֶץ מְרַפִּין יְדֵי עַם יְהוּדָה וּמְבַהֲלִים אוֹתָם לִבְנוֹת".

תנא

ולרבי מאיר למאי איצטריך — הואיל ורב אליבא דרבי מאיר אמר ולא לרבנן, למאי איצטריך למימר דנותן דמיו? פשיטא, התם דאיכא למימר דטעה ולא אמר לשם דמים, אלא סבור שיש לו ערך — מחייב רבי מאיר, הכא דודאי יודע שאין ערך לכלי — לא כל שכן? **נותן דמיה** — דאדם יודע שאין הקדש חל על דבר שאינו שלו, וגמר ואמר לשם דמים. **תיקדוש מהשתא ואקריבנה** — כשאקנגה. ולהקדיש גופה נתכוין, דטעה בהכי, אבל דמי לא קאמר. הלכך לא ליתיב מידי, דהא אין הקדישו חל על גופה, ולדמים לא נתכוין. **קא משמע לן** — דלא אמרינן דטעה, אלא ודאי יודע שאין הקדישו חל על גופה, ולדמים נתכוין. **והוא דאמר עלי** — "דמי בהמת חבירו זו עלי להקריב" — נותן דמים. דבהמה גופה לא קאמר, אבל דמים קיבל עליו. **אבל אמר** זו — ולא אמר "עלי", אלא אמר: "הרי בהמה זו עולה" — לא אמר כלום. **משנה גוי נערך** — אם אמר ישראל: "ערכו עלי" — נותן ערכו כפי שנים של גוי. **אבל לא מעריך** — אבל אם אמר הגוי: "ערכי עלי", או "ערך אחרים עלי" — לא אמר כלום. **רבי יהודה אומר מעריך** — אם אמר על ישראל: "ערכו עלי". [**אבל**] **לא נערך** — שאם אמר "ערכי עלי" — אין לו ערך. או אם אמר ישראל: "ערך גוי זה עלי" — לא אמר כלום. **גמרא איש** — משמע כל דהו. **הלכתיה דרבי מאיר מסתבר** — דאין הגוים מעריכין. **וטעמיה לא מסתבר** — דילוף טעמא מחרש שוטה וקטן. ואיכא למיפרך: התם משום דלאו בני דעה נינהו, דהא אין נודרין נמי, ואין מקדישין. אבל גוי דנודר ומקדיש, דהא רבי מאיר מודה דנודר ונידר — אימא נמי דמעריך, אי לאו דהאי קרא ד"לא לכם ולנו" דכתיב בספר עזרא, שהיו גוים מתנדבין ורוצין לסייעין בבנין בית שני, ואמר להם נחמיה בן חכליה: לא לכם ולנו לבנות, כי אם לנו לבדנו. **טעמיה דרבי יהודה מסתבר** — דודאי מסתבר טפי לאוקמא מיעוטא דממעיט קרא בנערכין, וריבויא במעריכין. דהא טומטום ואנדרוגינוס דבני דעה נינהו כגוים, ומעריכין ולא נערכין, דמעטינהו קרא, דכתיב: "הזכר" (ויקרא כז), מריבויא דה"י דרשינן [בבורות ד,ב]: זכר ודאי, ולא טומטום ואנדרוגינוס. **והלכתיה לא מסתבר** — דודאי אין מעריך, משום דערכין לבדק הבית, וקרא כתיב: "לא לכם ולנו לבנות". **אמר אבימי** — הא דאמר רבי יהודה מעריכין — לאו משום דליתיה לבדק הבית, דהא כתיב: "לא לכם ולנו". אלא קדוש ונגנז, דאסור בהנאה. **אלא מעתה** — הואיל ולאיבוד אזיל — לא ימעלו בו, דמיתהני מיניה לא ניחייב קרבן מעילה. דהא תנן: חטאות המתות. הני חטאות דאמרינן בתמורה [כא,ב]: ולד חטאת ותמורת חטאת כו'. **ומעות ההולכות לים המלח** — דהוו כחטאת שמתו בעליה דאזלא למיתה, ואם נהנה אדם מהם — אינו חייב קרבן, דלא קרינא ביה "מקדשי ה'" (ויקרא ה), הואיל ולאיבוד אזלי. **ואילו גבי קדשי גוים** — תניא בשחיטת קדשים בפרק "בית שמאי" (זבחים מה,ב). **במה דברים אמורים** — דאין מועלין בקדשי גוים — היינו בקדשי מזבח, משום דגמרינן מעילה "חטא" "חטא" מתרומה, מה תרומה אין מיתה נוהגת אלא בתרומת ישראל, דבהדיא כתיב (ויקרא כב): "ולא יחללו את קדשי בני ישראל" — אף מעילה אינה נוהגת אלא בקדשי ישראל. **אבל קדשי גוים של בדק הבית מועלין בהן** — ומפרש התם מאי טעמא, דכי גמרה מעילה "חטא" "חטא" מתרומה — דומיא דתרומה דקדושת הגוף, אבל קדושת דמים לא גמרינן מינה. וטעם זה מצאתי מפורש בזבחים, והוא עיקר, שהרי בפירוש נשנה שם. ומפי המורה שמעתי: בקדשי מזבח דגוים אין מועלין בהם, משום דמצינו חילוק בין קדשי מזבח דגוים לקדשי מזבח דישראל, שאין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, כדאמרינן בשמעתא קמייתא דתמורה (ב,ב). אבל בקדשי בדק הבית דגוים לא מצינו חילוק, הלכך מועלין בהן. זה שמעתי, וראשון עיקר. קתני מיהת: מועלין בהן, אלמא אינו נגנז, מדשייכא ביה מעילה! **אלא אמר רבא** — ודאי לבדק הבית אתי, ובימי עזרא היינו טעמא דשלחו להם "לא לכם ולנו". **משום רפיון ידים** — משום שלא היו מתכוונים לטובה, אלא שיסמכו גם עליהם וישמעו לעצתם, והם יאחרו הבנין עד שיסיבו את לב כורש שלא לבנותו.

בתחילה

בתחילה — בתחילת הבנין אין מקבלין, דשמא לרפיון ידים מתכוונין. **לבסוף** — לחזק את בדק, דאין לומר רפיון ידים מקבלין. לישנא אחרינא: בתחילה — כשלא היתה אימתן של גוים עליהן, אין מקבלין. אבל לבסוף מקבלין — משום אימה. וראשון עיקר. וזה אינו טעם, דהא כל ימי בית שני היתה אימת הגוים עליהן, ובתחילתו יותר מסופו. ואם תאמר: האי "בתחילה" נמי אמקדש ראשון קאמר, כן מאי מותיב ליה לקמן מ"ואגרת אל אסף" וגו', דהיינו במקדש שני? **דבר המסויים** — שנראה בעין, אין מקבלין מהם, דגנאי הוא. ועוד, שמתפארים בו. **אמה כליא עורב** — להכי נקט אמה, דאמרינן בפרק בתרא דמנחות (קז,א): "הרי עלי ברזל" — לא יפחות מאמה על אמה לכליא עורב. שהיו מביאין טבלאות של ברזל אמה על אמה, ובהן מסמרות גבוהין אמה קבועין, ומחפין בהן ראש הגג של היכל, לגרש את העורבים שלא ישכנו שם. "כליא" לשון שמגרש את העורבין, כמו: "כייל דודבי כייל פרוחי" דאמר במסכת נדה (יז,א עיין שם), שהיה מגרש זבובין ממטתו בשעת תשמיש משום צניעות, דאסור לשמש מטתו בפני כל חי. לישנא אחרינא: כליא עורב — מונע העורבים, כמו (תהלים מ): "לא תכלא רחמיך". **ואגרת אל אסף שומר הפרדס וגו'** — והיינו בתחילת בנין, וקשקיל בדק הבית מכורש! **דלא הדרא בה** — הואיל ותחילתו לטובה נתכוין — שוב אינו חוזר. **מכריז** — של תבואת עצמו. **אם אמר בדעת ישראל הפרשתיה** — שלמקום שתרומת ישראל הולכת תלך זו. לישנא אחרינא: שישראל אמר לי להפרישה. וראשון שמעתי. **טעונה גניזה** — ואסורה בהנאה, דחיישינן שמא בלבו לשמים לשם הקדש, הילכך יגנז. ובזמן הזה עסקינן, דהקדש אסור בהנאה, כדתניא בבורות (נג,א): אין מקדישים ואין מעריכין בזמן הזה, ואם הקדיש — בהמה תיעקר, פירות בסות וכלים ירקבו. **יגוד** — יחתוך מקום השם, ויגנוז החתיכה, וישתמש במותר, ויבננו בבית הכנסת. **לשמים** — להקדש. ובזמן הזה אין לו תקנה. **טעמא דשם כתוב עליה** — דמוכחא מילתא דבלבו לשמים, שהרי כתב עליה שמו של הקדוש ברוך הוא. **שם שלא במקומו אינו קדוש** — כלומר: אינו קדוש אלא מקום השם. ואותה חתיכה תיגנז, והשאר יבנה בבית הכנסת, כי אמר בדעת ישראל הפרשתיה. לישנא אחרינא: שם שלא במקומו — כגון על גבי קורות וכלים — לא קדיש, דלא הוי מקומו אלא על הנייר, ושיכתוב המקרא עם השם כנתינתו. אבל שם לבדו — הוי שלא במקומו ולא קדיש. וראשון שמעתי והוא עיקר. **לשנותה** — לצרכיו, ולאחר זמן ישלם. **אבל לאחר** — להלוותה לחבירו — לא. דלעצמו איכא למימר: על מנת כן היקצה לצדקה, שאם יצטרך — יטלנה וישלם אחרת. אבל חבירו — לא אסיק אדעתיה. **לא שנו** — דמותר לשנותה, אלא דאמר: "סלע זו עלי לצדקה". דכיון דאמר "עלי", וקיבלה באחריות לענין גניבה ואבידה — כדידיה דמי. **אבל אמר הרי זו** — ולא אמר "עלי" — בעינא בעי למיתב. **כי היכי דליחייב באחריותה** — דכיון דמשתמש הוי כשולח יד בפקדון, וקמה לה ברשותיה לענין תשלומין. אבל אמר "עלי", דבלאו הכי מיחייב באחריות — לא ישתמש. **אלא לא שנא** — ומותר. **לא נדר צדקה** — דסתם נדר "דמי עלי" לבית המקדש. **כבל תאחר** — והכי משמע: נדר הוא הצדקה, דקאי עליה ב"בל תאחר" בנדר. דקאמר בפרק קמא דראש השנה (ו,א): "בפיך" — זו צדקה. **לשמעתא** — דהאומר: "סלע זו לצדקה" כו'. **אתון הכי מתניתו לה** — דרב נחמן מותר לשנותה סתמא קאמר, ורבי אמי פירשה: בין לעצמו בין לאחר, ורבא הדר פירשה: בין "עלי" בין "הרי זו". אנן בהדיא מתנינן כו', ופירושה כדרב נחמן.

תָּנָא חֲדָא: גּוֹי שֶׁהִתְנַדֵּב נְדָבָה לִבְדֶק הַבַּיִת - מְקַבְּלִים הֵימֶנּוּ, **וְתַנְיָא אִידָךְ:** אֵין מְקַבְּלִין! **אָמַר רַבִּי אִילָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,** לָא קַשְׁיָא: הָא בַּתְּחִילָּה, הָא בַּסּוֹף; דְּאָמַר רַבִּי אַסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּתְּחִילָּה - אֲפִילּוּ מַיִם וּמֶלַח אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם, בַּסּוֹף, דָּבָר הַמְסוּיָּם - אֵין מְקַבְּלִין, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסוּיָּם - מְקַבְּלִין. הֵיכִי דָּמֵי דָּבָר הַמְסוּיָּם? אָמַר רַב יוֹסֵף: כְּגוֹן אַמָּה כַּלְיָא עוֹרֵב. מְתִיב רַב יוֹסֵף: "וְאִגֶּרֶת אֶל אָסָף שׁוֹמֵר הַפַּרְדֵּס אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ" וגו'! אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: שָׁאנֵי מַלְכוּתָא, דְּלָא הָדְרָא בֵּיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: אִי אָמַר מַלְכוּתָא "עֲקַרְנָא טוּרֵי" - עֲקַר טוּרֵי וְלָא הָדַר בֵּיהּ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: גּוֹי שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה מִפֶּרְיוֹ - בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אִי בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל הִפְרִישָׁהּ - תִּינָּתֵן לְכֹהֵן, וְאִם לָאו - טְעוּנָה גְּנִיזָה, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בְּלִבּוֹ לַשָּׁמַיִם. מֵיתִיבִי: גּוֹי שֶׁהִתְנַדֵּב קוֹרָה וְשָׂם בָּתוֹב עָלֶיהָ - בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אִם אָמַר: בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל הִפְרִישָׁהּ - יָגוֹד וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמּוֹתָר, וְאִם לָאו - טְעוּנָה גְּנִיזָה, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בְּלִבּוֹ לַשָּׁמַיִם; טַעְמָא דְּשָׂם כָּתוּב עָלֶיהָ דְּבָעֲיָא גְּנִיזָה, הָא אֵין שֵׁם כָּתוּב עָלֶיהָ - לָא בָּעֲיָא גְּנִיזָה! - הוּא הַדִּין דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין שֵׁם כָּתוּב עָלֶיהָ נַמִּי בָּעֲיָא גְּנִיזָה. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל גַּב דְּשֵׁם כָּתוּב עָלֶיהָ - יָגוֹד וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמּוֹתָר; דְּשֵׁם שֶׁלֹּא בְּמְקוֹמוֹ לָאו קָדוֹשׁ, דִּתְנַן: הָיָה כָּתוּב עַל יְרוֹת הַכֵּלִים וְעַל כַּרְעֵי הַמִּטָּה - הֲרֵי זֶה יָגוֹד וְיִגְנוֹז. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אַבָּהוּ: הָאוֹמֵר "סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה" - מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ. סְבוּר מִינָּהּ: לְעַצְמוֹ - אִין, לְאַחֵר - לָא. אִיתְּמַר, אָמַר רַב אַמֵּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּין לְעַצְמוֹ בֵּין לְאַחֵר. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּאָמַר "עָלַי", אֲבָל אָמַר "הֲרֵי זוֹ" - בְּעֵינָא בָּעֵי לְמֵיתְבָהּ. מַתְקִיף לָהּ רָבָא: אַדְרַבָּה, אִיפְּכָא מִיסְתַּבְּרָא, אָמַר "זוֹ" - מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, כִּי הֵיכִי דְּלִיחֵיַיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ, אֲבָל אָמַר "עָלַי" - לָא! אֶלָּא לָא שָׁנָא. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: נֶדֶר צְדָקָה, וְאֵין הֶקְדֵּשׁ צְדָקָה; מַאי קָאָמַר? לֹא נֶדֶר וְלֹא הֶקְדֵּשׁ צְדָקָה! אֶלָּא לָאו הָכִי קָאָמַר: צְדָקָה הֲרֵי הִיא כְּ"בַל תְּאַחֵר", וְאֵינָהּ כְּהֶקְדֵּשׁ, דְּאִילּוּ הֶקְדֵּשׁ אָסוּר לְאִשְׁתַּמּוּשֵׁי בֵּיהּ, וְאִילּוּ צְדָקָה שָׁרֵי לְאִשְׁתַּמּוּשֵׁי בֵּיהּ. אָמַר רַב כָּהֲנָא: אֲמַרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנַּהַרְדְּעָא, אָמַר: אַתּוּן הָכִי מַתְנִיתוּ לָהּ, אֲנַן הָכִי מַתְנִינַן לָהּ, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: הָאוֹמֵר "סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה" - מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ, בֵּין לְעַצְמוֹ בֵּין לְאַחֵר, בֵּין אָמַר "עָלַי" בֵּין אָמַר "הֲרֵי זוֹ". תָּנוּ רַבָּנָן: "סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה", עַד שֶׁלֹּא בָּאתָה לְיַד גַּבַּאי - מוּתָּר לְשַׁנּוֹתָהּ, מִשֶּׁבָּאתָה לְיַד גַּבַּאי - אָסוּר לְשַׁנּוֹתָהּ. איני?

תני חדא גוי שהתנדב לבדק הבית אין מקבלין ממנו כו' — ואם תאמר, ולישני: הא רבי מאיר, הא רבי יהודה! ויש לומר: דאם כן, "קדושה" ו"אינה קדושה" מיבעיא ליה. דאין מקבלין הימנו לבדק הבית [משמע דקדושה היא], ומשמע דתרוייהו סברי כרבי יהודה. **הא** לבתחילה הא לבסוף — רש"י פירש: לבתחילה שייך רפיון ידים, ולבסוף לא שייך רפיון ידים. ועוד פירש רבינו: לבתחילה — בתחילת הבנין יש לחוש פן יחזרו בהם, ויערערו לומר: יש לנו חלק בבית המקדש. לבסוף — דבר מסויים אין מקבלין, פן יהיו לשם ולתפארת. דבר שאין מסויים מקבלין — דלא שייך תו ערעור, הואיל ובנבנה בית המקדש כבר. וניחא בזה הא דקאמר בסמוך: שאני מלכותא דלא הדרא, וליכא למיחש לעירעור. **תני** חדא גוי שהתנדב לבדק הבית — והא דלא מוקי לה כתנאי דרבי יהודה ורבי מאיר, וכגון דליכא רפיון ידים, כגון מן המלך — דאם כן לא הוה ליה למימר "מקבלין" ו"אין מקבלין", אלא: "קדושה" ו"אינה קדושה" מבעיא ליה.

כגון אמה כליא עורב — פירש הערוך, זה לשונו: לפי שבמקדש ראשון היתה קדושתו בכל הקהל, והיתה שכינה שרויה בו, ולא היו עופות פורחין עליו. אבל במקדש שני פחדו, מטעמא דאין קדושתו בקדושת ראשון, שמא יפרחו העופות על המקדש וישליכו שם דבר טמא. עשו צורה להבריח העופות מגג ההיכל, וקראו אותו "כליא עורב", כלומר, זאת מונעת העורבים מלפרוח בגג ההיכל. וזו צורה כדרך שעושין עכשיו שומרי זרעים, עד כאן לשונו. ויש מקשה: דאמר במועד קטן (ט,א) גבי שלמה: איבעי ליה לשיורי באמת כליא עורב. ומשני: אמת כליא עורב צורך בנין היא. אלמא הוה בבית ראשון! ויש לומר: שהיה שלמה ירא שמא לא תהא עליו קדושה, וכשראו שהיה קדוש — הסירוהו.

מיתיבי ואגרת אל אסף שומר הפרדס — והיינו בתחילת הבנין, וקשקיל בדק הבית מכורש, לשון קונטרס. ולא נראה, דהא כל הבנין משל כורש היה, וכמה קראי איכא. גם כתיב "ומה חשחן אימריא" וגו'! ונראה לי: דודאי מזה אינו מקפיד, דהא היה בגזירה כך, וביד ישעיה (ישעיה מה) "הוא יבנה עירי". אבל אל אסף שומר הפרדס היה רחוק מכורש, ולא היה שלו ממש, אך היה גוזר שיתנו לצורך בדק הבית שהיה מוטל עליהם, שהיה מולך בכיפה — בהא איכא למיחש או לרפיון ידים או לערעור, כדפרישית.

אם אמר בדעת ישראל הפרשתיה — משמע דגוי איתיה בתרומה דנפשיה, וכן משמע פרק שני דגיטין (כג,ב). והא דקאמר בזבחים פרק "בית שמאי" (מה,א) דליתיה בתרומה דנפשיה — לא קשיא, דתנאי נינהו בפרק שני דקדושין (מא,ב). דתנן: תרומת גוי מדמעת וחייבין עליה חומש, ורבי שמעון פוטר. **יגוד** וישתמש במותר — משמע: על ידי שיחתוך הקורה, ולא יהנה מאותה חתיכה שכנגד השם, דבמקומו מיהא קידש השם. ויש ליזהר כשכותבין ספר תורה או תפילין וגררו מקום השם, שאין לכתוב במקומו. **ואילו** צדקה שרי לאשתמושי ביה — משמע ליה דאיירי בין "זו" בין "עלי". וכן הפסק כרב נחמן: האומר "סלע זו לצדקה" — מותר לשנותה בין לעצמו בין לאחר, בין אמר "עלי" בין אמר "זו", ולשנותה היינו ללותה. **משבאת** ליד גבאי אסור לשנותה — ודוקא יחיד, אבל בני העיר רשאין, כדמשמע בבבא בתרא (ח,ב): ורשאין בני עיר לעשות תמחוי קופה וקופה תמחוי, ולשנותה לכל מה שירצו. ודוקא לדבר מצוה, כדאמרינן בשילהי שמעתא (עמוד ב) גבי ישראל שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת. והא דאמר ב"השוכר האומנין" (בבא מציעא עח,ב) מגבת פורים לפורים, ומגבת אותה העיר לאותה העיר

העיר דוקא, ומחוץ לעיר אסור לשנותה (אבל לצורכי העיר מותרין) בגבאי מיירי.
ובהאי טעמא יש ליישב דאמרינן בריש "שור שנגח" — (בבא קמא לו,ב): (חנן בישא) [ההוא גברא] דתקע (לההוא גברא) [לחבריה, דאמר ליה]: הב ליה פלגא דזוזא, אמר: הואיל ופלגא דזוזא הוא — לא בעינא, ניתביה לעניים. הדר אמר: איזיל ואברי ביה נפשאי. אמר [ליה] רב יוסף:
כבר זכו בה עניים. ויש לתמוה: היאך היה יכול לחזור בו אפילו לא זכו בה עניים?
והאמרן בפרק קמא דראש השנה, רב הונא (ו,א): "בפיך" — זו צדקה! אלא יש לומר: שהיה רוצה ללוותה ולשנותה ולפורעה לאחר זמן. וקאמר ליה, לו רב יוסף שבאת לידו, והוא גבאי, ואסור לשנותה. אי נמי, יש לומר: שהיה סבור דאפילו צדקה ליתא, הואיל ולא תפסי בה. וקא משמע לן רב יוסף דזכו בה עניים כמו מעמד שלשתם.
[שייך לעמוד א] **עד** שלא באתה לידי גבאי מותר לשנותה — רבינו ברוך פירש: מותר לשנותה ממש, למצוה אחרת. ואם נדר אדם סלע לצדקה לעניים — יכול לעשות ממנו מצוה אחרת, כל כמה דלא אתאי לידי גבאי. אבל לישנא "לשנותה" לא משמע כן. כך מצאתי כתוב בתוספות הרב רבינו משה מאוירא מכתיבת אחיו. ופירש לא משמע לשנותה למצוה אחרת. דלעיל קאמר מותר לשנותה בין הוא בין אחר — היינו ללוותה. ותו, מדאמר: והא רבי יצחק — יזיף — משמע דללוותה קאמר! הילכך נראה לומר, דללוותה קאמר, אבל לשנותה — ודאי אסור, כי נמי לא באתה לידי גבאי. אבל ללוותה קאמר, ומשבאת לידי גבאי אסור ללוותה. והא דקאמר פרק קמא דבבא בתרא (ח,ב): רשאין בני העיר לעשות קופה תמחוי — היינו ברשות בני העיר, אבל גבאי עצמו אסור. ואומר רבינו יצחק: דהתם רשאין לשנותה שלא לדבר מצוה, רק שיהא צרכי צבור. ויש ליזהר מללוות מעות צדקה העיר משבאתה לידי גבאי, ואפילו ברשות הקהל נמי, כיון שאין זה צורכי צבור. כך מצאתי כתוב.
אילימא לדבר הרשות מאי איריא גוי אפילו ישראל נמי — הכי נמי מצי למימר: מאי איריא לא נשתקע שם בעליה, אפילו נשתקע נמי! **מנין** ליוצא ליהרג ואמר ערכי עלי שלא אמר כלום — ומשום דליתא בדמים ליכא למעוטי, דהא איתרבו לעיל (ב,א) מנוול ומוכה שחין. **כי** פליגי באם הזיק — ובאם הקדיש לא פליגי, שמיד שהקדיש חל הקדש, ולא דמיא למלוה. אבל יש להקשות: אמאי לא פליגי באם נדר והעריך? ויש לומר: דנקט הזיק משום דקתני חיוב בתשלומין (משום) [אהזיק] משמע דאהזיק לחודיה פליגי. ובנודר ומעריך שמא יחול מיד, אבל גובה מן היורשין. ונודר ומערין איצטריך, דסלקא דעתך: הואיל ואינו נידר ונערך — נודר ומעריך נמי אינו, קא משמע לן דנודר ומעריך ומקדיש כשאר בני אדם.
מיתיבי

רבי ינאי — גבאי הוה, ויזיף מעות הצדקה לצורכו ופרע. **דבמה דמשהי** — רבי ינאי, דלית ליה זוזי למפרע — ניחא להו לעניים. **דמעשה** — רבי ינאי לציבורא, ואמר דלית ליה מעות לחלק לעניים, וכופה אותם לצדקה, ואיבא רווחא לעניים. **מנורה** — כמשמעה. **נר** = *קרוישוי"ל, של כסף או של זהב. **מדאמר רבי אסי כו'** — בלומר: מדנקט רבי אסי גוי, דפעי וצועק: למה שניתם ממה שנתתי — מכלל דישראל דלא פעי שרי לשנויי לדבר מצוה. דאי בישראל אסור — למה לי למנקט גוי? **שלא נשתקע שם בעליה ממנה** — שעדיין אומרים: זו היא מנורה נדבתו של פלוני גוי. **אסור לשנותה** — דפעי. **ולמאי** — קאמר רבי אסי דאסור לשנותה? אילימא כו'. **שעזרק** — גוי היה. **לא שכיח** — שעזרק במתא דליפעי, שסוחר היה ומחזר בעיירות. **משנה** הגוסם והיוצא ליהרג כו' — מפרש בגמרא טעמא. **רבי חנינא בן עקביא** — איוצא ליהרג פליג, אבל בגוסס מודה, דכתיב (ויקרא כז): "והעמיד והעריך אותו", וגוסס לאו בר העמדה והערכה הוא. **שדמיו קצובין** — בפרשת ערכין. אבל אנודר מודה, דהא כנמכר בשוק בעי למשיימיה, וזה אינו נמכר בשוק, כלומר שאין אדם קונהו, ויפסיד מעותיו. **נודר ומעריך כו'** — ובגמרא מפרש מאי קא אתי רבי יוסי למימר, הא תנא קמא לא אמר אינו נודר, שאם אמר: "דמי פלוני עלי" יפטר, דהא לא נידר קאמר. **גמרא** **אלא לא נערך אמאי לא** — הרי דמיו קצובין! **כל חרם לא יפדה** — מי שהוא ראוי ליחרם וליהרג אינו בכלל פדיון. **למומתין בידי שמים** — כגון האי דכתיב: "השור יסקל וגם בעליו יומת". והך מיתה ליכא למימר בידי אדם, דהא אמרינן בפרק קמא דסנהדרין (טו,ב): "מות יומת המכה רוצח הוא" — על רציחתו אתה הורגו, ואי אתה הורגו על רציחת שורו. **שלא ניתנה שגגתן לכפרה** — כגון מגדף ומקלל אביו, דאם עשה בשוגג אינו בקרבן ולא בגלות. **מיתות** קלות — כלומר, דקלות להך מילתא שניתנה שגגתן לכפרה. כגון רוצח, דשגגתו גולה, ועובד עבודה זרה ומחלל שבת ובא על הערוה, דשגגתו חטאת. **כולי עלמא לא פליגי** — דודאי נדרו נדר והקדישו הקדש, ומעריך את אחרים, דהא בר דעה הוא. **מלוה על פה** — כגון זה שהזיק ולא עמד בדין על כך קודם למיתה. תשלומי נזק כתובין בתורה, ומדאורייתא משעבד ליה בעל כרחיה. **ואיבא דמתני לה** — להא דרב יוסף ורבה. **חייב** — דבר דעה הוא. **פטורין** — דאין לו דמים ועומד הוא ליחבל. וכל הנך איבא ליהרג בדיני ישראל קאמר.
לחזרת

אינו? והא רבי ינאי ייזיף ופרע! - שאני רבי ינאי, דניחא ליה לעניים, דכמה דמשהי מעשי ומייתי ליה.
תנו רבנן: ישראל שהתנדב מנורה או גר לבית הכנסת - אסור לשנותה. סבר רבי חייא בר אבא למימר: לא שנא לדברי הרשות ולא שנא לדברי מצוה. אמר ליה רב אמי, הכי אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא לדברי הרשות, אבל לדברי מצוה - מותר לשנותה; מדאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: גוי שהתנדב מנורה או גר לבית הכנסת, עד שלא נשתתקע שם בעליה - אסור לשנותה, משנשתתקע שם בעליה - מותר לשנותה; למאי? אילימא לדברי הרשות, מאי איריא גוי? אפילו ישראל נמי! אלא לדברי מצוה; ותעמא דגוי הוא דפעי, אבל ישראל דלא פעי - שפיר דמי. שעזרק מתייעא אינדב שרנא לבי כנישתא דרב יהודה, שניה רחבא ואיקפד רבא. איכא דאמרי: שניה רבא ואיקפד רחבא. ואיכא דאמרי: שניה חזני דפומבדיתא, ואיקפד רחבא ואיקפד רבה. מאן דשניה סבר: זמנין דמקרי ואתי. **משנה** הגוסם והיוצא ליהרג - לא ניתר ולא נערך. רבי חנינא בן עקביא אומר: נערך, מפני שדמיו קצובין. רבי יוסי אומר: נותר ומערין ומקדיש, ואם הזיק - חייב.
גמרא בשלמא גוסם לא ניתר - דלאו בר דמים הוא, ולא נערך - דלאו בר העמדה והערכה הוא; אלא יוצא ליהרג, בשלמא לא ניתר - דלאו בר דמים הוא, אלא לא נערך, אמאי לא? - דתניא: מנין היוצא ליהרג ואמר "ערכי עלי", שלא אמר כלום? תלמוד לומר: "כל חרם לא יפדה"; יכול אמר כלום קודם שנגמר דינו? תלמוד לומר: "מן האדם", ולא כל האדם. ולרבי חנינא בן עקביא דאמר: נערך מפני שדמיו קצובין, האי "כל חרם" מאי עביד ליה? - לכדתניא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: לפי שמצינו למומתים בידי שמים שנותנין ממון ומתכפר להם, שנאמר: "אם כופר יושת עליו", יכול אף בידי אדם כן? תלמוד לומר: "כל חרם לא יפדה". אין לי אלא מיתות חמורות שלא ניתנה שגגתן לכפרה, מיתות קלות שניתנה שגגתן לכפרה מנין? תלמוד לומר: "כל חרם". "רבי יוסי אומר: נותר ומערין" כו'. ותנא קמא מי קאמר דלא? אלא, בנותר ומעריך ומקדיש - כולי עלמא לא פליגי, כי פליגי - באם הזיק, תנא קמא סבר: אם הזיק - אינו חייב בתשלומין, ורבי יוסי סבר: אם הזיק - חייב בתשלומין. במאי קמיפלגי? אמר רב יוסף: במלוה על פה גובה מן היורשין קמיפלגי, תנא קמא סבר: מלוה על פה אינו גובה מן היורשין, ורבי יוסי סבר: מלוה על פה גובה מן היורשין. רבא אמר: דכולי עלמא מלוה על פה אינו גובה מן היורשין, והכא במלוה בתורה קמיפלגי, תנא קמא סבר: מלוה בתורה - לאו בכתובה בשטר דמיא, ורבי יוסי סבר: בכתובה בשטר דמיא. ואיבא דמתני לה אהא: היוצא ליהרג, הוא שחבל באחרים - חייב, אחרים שחבלו בו - פטורין; רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף הוא אם חבל באחרים - פטור, שלא ניתן להחזרת עמידת בית דין.
מכלל

רש"י

לחזרת עמידת בית דין — שאין אתה יכול להחזירו לבית דין ולעמוד בדין על מה שחבל, שאין מענין את דינו. **מכלל דתנא קמא סבר כו'** — בתמיה. והרגו — השור הרג את החופר. **פטור** — בעל השור. **חייבין לשלם** — אלמא מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא. וקשיא למאן דאוקי פלוגתייהו דרבי יוסי ותנא קמא דמתניתין באם הזיק, דאם כן קשיא סתמא אסתמא. ואיכא דמותיב הך תיובתא לרבי שמעון בן אלעזר. אבל פליאה בעיני, היאך יכול להקשות, הא רבי שמעון תנא הוא ופליגו **בשעמד בדין** — קודם שמת וחייבוהו לשלם, לפיכך גובה מן היורשין. דכיון דדינו חרוץ לשלם הוה ליה כמלוה בשטר. **והא תני חנא מת וקברו** — השור בבור, כגון שהפיל עמו חוליא, ואפילו הכי חייבין יורשין. **והילכתא** — הא דקתני: יורשין חייבין — כגון דייתבי דייני אפומא דבירא, וחייבוהו מיד לשלם. **מזין עליו** — זורקין בשבילו דם חטאתו ואשמו. ולא הויא כחטאת שמתו בעליה, כל זמן שלא נהרג. **חטא בשוגג באותה שעה** — שיצא ליהרג. כגון שראה חלב וכסבור שומן הוא ואכלו. **אין נזקקין לו** — שיפריש קרבן ליקרב. **מפני שאין מענין את דינו** — שימתינו מלהורגו עד שישחטו הזבח ויזרק הדם, שעינוי הדין הוא. **רישא נמי** — דקתני בשחטא קודם לכן מזין עליו — הרי ממתינים לו עד שישחט ויזרק. **משנה אין ממתינין לה עד שתלד** — אלא הורגין ולדה עמה, דחד גופא הוא. **ישבה על המשבר** — קודם שנגמר דינה. **ממתינין לה עד שתלד** — דכיון דעקר ונע ממקומו גופא אחרינא הוא. **נהנין בשערה** — ובגמרא מפרש טעמא. **אסורה בהנאה** — כדקיימא לן (פסחים כב,ב): "ובעל השור נקי" — כאדם שאומר לחבירו: יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהן הנאה של כלום. **גמרא לרבות את הולד** — קא סלקא דעתין מ"שניהם" יליף, מדהוה ליה למיכתב "ומתו", ואנא ידענא דאין "ומתו" פחות משנים. **שניהם** — מיותר לדרשה. **שניהן שוין** — הנואף והנואפת יהו בני עונשין. אבל אם היתה היא קטנה והוא גדול, או הוא קטן דלאו בר עונשין, והיא גדולה ובת עונשין — אין הגדול נהרג. ומשני: אנו מ"גם" ילפינן. **לידי ניוול** — שאם יהא חיות בולד — יצא לאחר מיתת אמו, וניוול הוא. **נוחל** — אם נפלה לו ירושה בו ביום, ובו ביום מת — מנחילה לקרוביו מאביו. **ואמר רב ששת** — האי נוחל ומנחיל ליכא לאוקומי בנכסי אביו, דאי נמי לא אתליד איהו, הוו ירתי קרוביו נכסי אביו היכא דאין בנים. **אלא נוחל בנכסי אמו** — אם מתה בו ביום. ואפילו הוא מת בו ביום — נוחל נכסי אמו ומנחילן מכחו לאחיו מאביו שאינן בני אמו, דאי לאו הוא — הוו ירתי לה קרוביה, ולא אמרינן נפל הוא, ואינו בן נחלה. **אבל עובר** — אם מתה מעוברת — לא ירתי לה קרובי העובר, דהוא מת ברישא. ומשני: **הני מילי** — דהוא מייתי ברישא — לגבי מיתה, כשהיא מתה מיתת עצמה. ופרכינן: וגבי מיתה מי מייתי הוא ברישא? והא הוה עובדא ופרכיס לאחר מיתת אמו! **זנב הלטאה** — אם חותכין אותה מפרכסת החתיכה, ואף על פי שאין בה חיות. **ומקרעין את כריסה** — דזימנין דמיקרי דהיא מייתא ברישא.

מחתך

מיתיבי בור ברשות הרבים — לרבה פריך, דאמר לעיל: מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא. וכן העתיק רבינו תם בספרו. ומצי נמי למפרך לרב יוסף, דהא סבר נמי שיעבודא לאו דאורייתא, אלא פירש דבריו יותר. **אמר** רב אילא אמר רב כשעמד בדין — לאו משום קושיא דרבה משני רב הכי, שהרי רבה שנים רבות אחר רב היה. אלא משום דפרכינן ליה מיניה בפרק "גט פשוט" (בבא בתרא קעה,ב) דאמר התם דמלוה על פה אינו גובה מן היורשין, ולנפשיה משני.

דיתבי דייני אפומא דבירא — ומכל מקום איצטריך למימר מת וקברו, דסלקא דעתך דבעינן יבא בעל השור ויעמוד על שורו (סנהדרין יט,א), קא משמע לן דשפיר עמד עליה.

מזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו — דאין חטאת [ואשם] קריבה לאחר מיתתו. אבל עולתו קריבה. **ישבה** על המשבר כו' — פירש רש"י: קודם שנגמר דינה. ולית, דאיצטריך ליהרג קאי, וכל היוצא ליהרג — לאחר גמר דין, כדמשמע בכל הנהו דמדבר לעיל במתניתין בשמעתין. וכן משמע בפרק "כל הגט" (גיטין כח,ב) דמדבר ביוצא לידון ויוצא ליהרג. והיינו טעמא דרישא דאין ממתינין — משום עינוי הדין, (כלל) כדמשמע פרק "אחד דיני ממונות" (סנהדרין לה,א) דליכא עינוי הדין אלא לאחר גמר דין. מדקאמר: היכי ליעבוד? לדייניה במעלי שבתא ולגמר דיניה בשבתא ולוקטליה בחד בשבתא — נמצא אתה מענה את דינו וכו'. ליגמר דיניה בחד בשבתא — קא מנשו לטעמייהו, ולעינוי לא חיישינן.

הדרן עלך הכל מעריכין

מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: נִיתֵּן לַחֲזָרַת עֲמִידַת בֵּית דִּין?! אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּמִלְוֶה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: מִלְוֶה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר סָבַר: אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין. רַבָּה אָמַר: דְּכוּלֵי עָלְמָא מִלְוֶה עַל פֶּה אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין, וְהָכָא בְּמִלְוֶה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר קָמִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר סָבַר: לָאו כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא. מֵיתִיבִי: הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנָפַל עָלָיו שׁוֹר וַהֲרָגוֹ - פָּטוּר; וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאִם מֵת הַשּׁוֹר - יוֹרְשֵׁי בַּעַל הַבּוֹר חַיָּבִין לְשַׁלֵּם דְּמֵי שׁוֹר לְבָעָלָיו! אָמַר רַבִּי אִילָא אָמַר רַב: כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין. - וְהָא "הֲרָגוֹ" קָתָנֵי! אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: כְּשֶׁעָשָׂאוֹ טְרֵיפָה. - וְהָאָמַר רַב נַחְמָן, תָּנֵי חַגָּא: מֵת וּקְבָרוֹ! וְהֵילְכְתָא, דַּיְיתְבִי דַּיָּנֵי אַפּוּמָּא דְּבֵירָא. תָּנוּ רַבָּנָן: הַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג - מַזִּין עָלָיו מִדַּם חַטָּאתוֹ וּמִדַּם אֲשָׁמוֹ; חָטָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה - אֵין נִזְקָקִין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב יוֹסֵף: מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְעַנִּין אֶת דִּינוֹ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: אִי הָכִי, אֲפִילּוּ רֵישָׁא נַמִּי! - כְּגוֹן שֶׁהָיָה זְבוּחַ זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. - אֲבָל אֵין זְבוּחַ זָבוּחַ מַאי, לָא? אַדְּתָנֵי: חָטָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֵין נִזְקָקִין לוֹ - לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידָהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁהָיָה זָבוּחַ זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל אֵין זָבוּחַ זָבוּחַ - לֹא! - הָכִי נַמִּי קָאָמַר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁהָיָה זָבוּחַ זָבוּחַ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֲבָל אֵין זָבוּחַ זָבוּחַ - נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁחָטָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאֵין נִזְקָקִין לוֹ. **משנה** הָאִשָּׁה שֶׁיָּצְאָה לֵיהָרֵג - אֵין מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד; הָאִשָּׁה שֶׁיָּשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר - מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. הָאִשָּׁה שֶׁנֶּהֶרְגָה - נֶהֱנִין בְּשַׂעֲרָהּ. בְּהֵמָה שֶׁנֶּהֶרְגָה - אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. **גמרא** פְּשִׁיטָא, גּוּפָהּ הִיא! - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה" - מָמוֹנָא דְּבַעַל הוּא, וְלָא לִיפְסְדֵיהּ מִינַּיהּ, קָא מַשְׁמַע לָן. - וְאֵימָא הָכִי נַמִּי! - אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם" - לְרַבּוֹת אֶת הַוָּולָד. - וְהַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ: עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה! - כִּי קָאָמְרַתְּ מִ"גַּם". "יָשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר" וכו'. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דַּעֲקַר - גּוּפָא אַחֲרִינָא הוּא. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאִשָּׁה הַיּוֹצְאָה לֵיהָרֵג, מַכִּין אוֹתָהּ כְּנֶגֶד בֵּית הָרֵיוֹן כְּדֵי שֶׁיָּמוּת הַוָּולָד תְּחִילָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תָּבֹא לִידֵי נִיוּוּל. לְמֵימְרָא, דְּהִיא קָדְמָה וּמָתָה בְּרִישָׁא? וְהָא קַיְימָא לָן דְּוָולָד מֵיית בְּרִישָׁא! דִּתְנַן: תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ נוֹחֵל וּמַנְחִיל, וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת: נוֹחֵל בִּנְכָסֵי הָאֵם לְהַנְחִיל לָאַחִין מִן הָאָב; דְּוָוקָא בֶּן יוֹם אֶחָד, אֲבָל עוּבָּר - לָא, דְּהוּא מָיֵית בְּרִישָׁא, וְאֵין הַבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת אִמּוֹ בְּקֶבֶר לְהַנְחִיל לָאַחִין מִן הָאָב! - הָנֵי מִילֵּי לְגַבֵּי מִיתָה, אַיְידֵי דְּוָולָד זוּטְרָא חַיּוּתֵיהּ, עֲיֵילָא טִיפָּה דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת וּמְחַתֵּךְ לְהוּ לַסִּימָנִין, אֲבָל נָהֳרָגָה - הִיא מֵתָה בְּרִישָׁא. - וְהָא הָוָה עוּבְדָּא וּפָרְכִיס עַד תְּלַת פְּרְכוּסֵי! - מִידֵּי דְּהָווּ אַזְנַב הַלְּטָאָה דִּמְפָרְכְסָת. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאִשָּׁה שֶׁיָּשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר וּמֵתָה בְּשַׁבָּת, מְבִיאִין סַכִּין וּמְקָרְעִים אֶת כְּרֵיסָהּ וּמוֹצִיאִין אֶת הַוָּולָד. - פְּשִׁיטָא, מַאי עֲבִיד?

מחתך

אין נערכין פחות מסלע וכו'. פחות מסלע והעשיר — לאו דווקא פחות מסלע, אלא אפילו נתן כל הערך חוץ מסלע אחד — מגלגלין עליו את הכל. **ההוא** יד הנודר ולא יד הנידר — ואם תאמר: מה לי לרבויי נידר דאיצטריך קרא למעוטי? ויש לומר: כיון דכתיב קרא (חמשים) (ויקרא כז) "וכל ערכך יהיה בשקל הקדש", דלא יהא ערך פחות משקל, ואשכחן ערך חמשים — סלקא דעתך דהאי טעמא משום השג יד ידענין מסברא, ואזלינן בתר הנידר. קא משמע לן קרא ד"אשר תשיג יד הנודר" דלא אזלינן בתר הנידר.

בעידנא דיהיב לראשון ליתי ליה — תימה: דבעידנא דנדר לראשון היה לו חמש סלעים, ואיך מפטר כשנתן להם אחת? התנן פרק "השג יד" (ערכין יז,ב): היה עשיר, פירוש: בשעת הנדר, והעני כשבא לפרוע לבהן, או עני בשנדר ולא נתן כלום, והעשיר — נותן ערך עשיר! ואומר רבינו: דהך דלקמן דוקא שהעריכו הכהן בעודו עשיר, ולבך כשהעני שוב נותן ערך עשיר. אבל אם נדר כשהוא עשיר ולא הוערך, והעני — נותן ערך עני. ובשמעתין הכי הוא: נתן ארבע לשניה, שהכהן העריכו תחילה על השניה, וחזר והעריכו על הראשון, ונתן על פיו אחד על הראשון — ולבך נפטר ממנה, דלא הוערך עליה בעוד שהיו בידו החמש סלעים.

כיון

מְחַתֵּךְ בְּבָשָׂר הוּא! אֲמַר רַבָּה: לָא נִצְרְכָה, לְהָבִיא סַכִּין דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים. - וּמַאי קָמַשְׁמַע לָן, דְּמִסְפֵּיקָא מְחַלְּלִינַן שַׁבָּתָא? תָּנֵינָא: מִי שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת, סָפֵק הוּא שָׁם סָפֵק אֵינוֹ שָׁם, סָפֵק חַי סָפֵק מֵת, סָפֵק נָכְרִי סָפֵק יִשְׂרָאֵל - מְפַקְּחִין עָלָיו אֶת הַגַּל! - מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דַּהֲוָה לֵיהּ חֶזְקָה דְּחַיּוּתָא, אֲבָל הָכָא דְּלָא הֲוָה לֵיהּ חֶזְקָה דְּחַיּוּתָא מֵעִיקָּרָא - אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. "הָאִשָּׁה שֶׁנִּזְהֲרָה" וכו'. וְאַמַּאי? אֵיפּוּרֵי הָנָאָה נִינְהוּ! אֲמַר רַב: בְּאוֹמֶרֶת "תְּנוּ שְׁעָרִי לְבִתִּי". - אִילּוּ אָמְרָה "תְּנוּ יָדִי לְבִתִּי" מִי יָהֲבִינַן לָהּ?! אֲמַר רַב: בְּפֵאָה נָכְרִית. מַעֲמָא דְּאָמְרָה "תְּנוּ", הָא לָא אָמְרָה "תְּנוּ" - גּוּפָהּ הוּא וּמִיתַּסַּר; וְהָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּבָעֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: שַׁעַר נָשִׁים צְדָקָנִיּוֹת מַהוּ? וַאֲמַר רָבָא: בְּפֵאָה נָכְרִית (לָא) קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ! - כִּי קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא - דְּתָלֵי בְּסִיכְתָא, הָכָא - דְּמִחַבַּר בָּהּ. - מַעֲמָא דְּאָמְרָה: "תְּנוּ", הָא לָא אָמְרָה: "תְּנוּ" - גּוּפָהּ הוּא וּמִיתַּסַּר; קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וְהָא דּוּמְיָא דִּבְהֵמָה קָתָנֵי, מַה הָתָם גּוּפֵיהּ - אַף הָכָא נַמִּי גּוּפֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן: זוֹ - מִיתָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ, וְזוֹ - גְּמַר דִּינָהּ אוֹסַרְתָּהּ. תָּנֵי לֵוִי בְּוָותֵיהּ דְּרַב, תָּנֵי לֵוִי בְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק; תָּנֵי לֵוִי בְּוָותֵיהּ דְּרַב: הָאִשָּׁה שֶׁיּוֹצְאָה לַיְיהָרֵג וְאָמְרָה: "תְּנוּ שְׁעָרִי לְבִתִּי" - נוֹתְנִין, מֵתָה - אֵין נוֹתְנִין, מִפְּנֵי שֶׁהַמֵּת אָסוּר בַּהֲנָאָה; פְּשִׁיטָא! אֶלָּא: שֶׁנִּוּוֵּי הַמֵּת אָסוּר בַּהֲנָאָה. תַּנְיָא בְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָאִשָּׁה שֶׁמֵּתָה - נֶהֱנִין בְּשִׂעָרָהּ, בְּהֵמָה שֶׁנִּזְהֲרָה - אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה; וּמַה הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה? זוֹ - מִיתָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ, וְזוֹ - גְּמַר דִּינָהּ אוֹסַרְתָּהּ.

הדרן עלך הכל מעריכין

אֵין נֶעֱרָכִין פָּחוּת מִסֶּלַע, וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע. כֵּיצַד? נָתַן סֶלַע וְהֶעֱשִׁיר - אֵינוֹ נוֹתֵן כְּלוּם, פָּחוּת מִסֶּלַע וְהֶעֱשִׁיר - נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע. הָיוּ בְיָדָיו חָמֵשׁ סְלָעִים - רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא אַחַת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נוֹתֵן אֶת כּוּלָּן. אֵין נֶעֱרָכִין פָּחוּת מִסֶּלַע, וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע. **גמרא** אֵין נֶעֱרָכִין פָּחוּת מִסֶּלַע, מְנָלַן? דְּכְתִיב: "וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ" - כָּל עֶרְכִּין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יְהוּ פְּחוּתִין מִשֶּׁקֶל. וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סְלָעִים - דִּכְתִיב: "חֲמִשִּׁים". "הָיוּ בְיָדָיו חֲמִשָּׁה" כו'. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? כְּתִיב "חֲמִשִּׁים" וּכְתִיב "שֶׁקֶל", אוֹ חֲמִשִּׁים אוֹ שֶׁקֶל. - וְרַבָּנַן? הַהוּא, לְכָל עֶרְכִּין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יְהוּ פְּחוּתִים מִשֶּׁקֶל הוּא דְּאָתָא, הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ - אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר", וַהֲרֵי יָדוֹ מַשֶּׂגֶת. - וְרַבִּי מֵאִיר? הַהוּא, יַד הַנּוֹדֵר וְלֹא יַד הַנִּידָּר הוּא דְּאָתָא. - וְרַבָּנַן? לָאו מִמֵּילָא שְׁמַעְתְּ מִינָּהּ, דְּהֵיכָא דְּיָדוֹ מַשֶּׂגֶת שְׁקוֹל מִינֵּיהּ? אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הָיוּ בְיָדָיו חָמֵשׁ סְלָעִים וְאָמַר "עֶרְכִּי עָלַי", וְחָזַר וְאָמַר "עֶרְכִּי עָלַי", וְנָתַן אַרְבַּע לַשְּׁנִיָּה וְאֶחָד לָרִאשׁוֹנָה - יָצָא יְדֵי שְׁתֵּיהֶן. מַאי טַעְמָא? בַּעַל חוֹב מְאוּחָר שָׁקְדַם וְנָבָה - מַה שֶּׁגָּבָה גָּבָה; בְּעִידָּנָא דְּיָהֵיב לַשְּׁנִיָּה - מְשַׁעְבַּד לָרִאשׁוֹנָה, בְּעִידָּנָא דְּיָהֵיב לָרִאשׁוֹנָה - תּוּ לֵית לֵיהּ.

נתן

מחתך בבשר בעלמא הוא — ואין חיוב אלא בחובל בחי, דמוציא דם. **נהנין בשערה** — רגילות היו נשים בששערן מועט לקשור שיער נשים נכריות לשערן, והוא פיאה נכרית). **פיאה** — קליעה. **מת אסור בהנאה** — דכתיב: "ותמת שם מרים", וגמר "שם" "שם" מעגלה ערופה במסכת עבודה זרה ב"אין מעמידין" (כט,ב). **בפיאה נכרית** — לאו שערה ממש קאמר, אלא שהיתה לה פיאה משיער אשה אחרת קשורה לשערה; [דרגילות היו נשים בששערן מועט לקשור שיער נשים נכריות לשערן, והוא פיאה נכרית] ואמרה: תנו אותה לבתי. וקא משמע לן מתניתין דאף על גב דקשורה לה, כיון דאמרה "תנו" — גליא דעתה דלא ניחא לה דתיהוי בגופה לאיתסורי בהדיה, ובנטולה מחיים דמיא. **שער נשים צדקניות** — של עיר הנדחת, שלא הודחו עמה, מהו? ואמר רבא התם ב"חלק" (סנהדרין קיב,א): פיאה נכרית שקשרה הצדקת לשערה קא מיבעיא ליה, אי בגופה היא וניצול, אי בממונה, וקיימא לן (שם): צדיקים שבתוכה יוצאין ממנה ערומים וכל ממונם נשרף, דכתיב: "ואת כל שללה תקבוץ וגו'". אלמא, מספקא ליה אי בגופה אי לאו בגופה, ותיפשוט ליה מהכא דגופה הוא, דטעמא דאמרה "תנו" כו'! **קשיא** ליה **לרב נחמן** — הא דמוקמינן למתניתין בפיאה נכרית, והא דומיא דבהמה קתני וכו'. **אלא אמר רב נחמן** — לעולם שערה ממש. ודקשיא לך איסורי הנאה נינהו — לא קשיא, דשיער המת לא מיתסר בהנאה. דלא דמי לשיער בהמה שנהרגה, דאשה מיתתה אוסרתה, ושיער לאו בר מיתה הוא, שאין עשוי להשתנות. אבל בהמה — גמר דינה אוסרתה, כדאמר בפסחים בפרק "כל שעה" (כב,ב): ממשמע שנאמר "סקל יסקל השור" איני יודע שהוא נבילה ואסורה באכילה? ומה תלמוד לומר "לא יאכל את בשרו" — מגיד שאם שחטו לאחר גמר דינו — אסור. ואין לי אלא באכילה, בהנאה מנין כו'. והילכך, כל דמחובר בה בשעת גמר דין מיתסר בהדה. **תני לוי בוותיה דרב** — דמוקים לה בדאמרה "תנו" ובפיאה נכרית. **מתה** — ולא אמרה "תנו" — אין נותנין כו'. **פשיטא** — דמשום הכי אין נותנין, שהמת אסור בהנאה! אלא ודאי הכי קאמר: שנויי המת, כגון פיאה נכרית — אסורין בהנאה. ולהכי קתני להאי "מפני", משום דקא בעי לגלויי עלה דלאו בשערה ממש קא מיירי. **בהמה שנהרגה אסורה בהנאה** — אפילו שערה.

הדרן עלך הכל מעריכין

משנה **אין נערכין פחות מסלע** — שאפילו עני הנדור בהשג יד לא יתן פחות מסלע. **ולא יותר על חמשים** — דזהו גדול שבערכין הכתובין בפרשה. **נתן סלע** — בן עשרים שערכו חמשים, והיה עני ונתן סלע לערכו. דעני נידון בהשג יד והעשיר פטור. **נותן חמשים** — דבנתינה קמייתא לא יצא ידי ערכו, ועדיין ערכו עליו. ועני המעריך את עצמו והעשיר קודם נתינה — נותן ערך עשיר, כדילפינן לקמן בפרק "השג יד" (יז,ב). **היו בידיו חמש סלעים** — עני בן עשרים שהעריך עצמו, והיה לו חמש סלעים. **גמרא** **ההוא לכל ערכין שאתה מעריך הוא דאתא** — שאפילו עני שבעניים לא יתן פחות. ומיהו, היכא דאית ליה טפי — יהיב, דכתיב: "על פי אשר תשיג". **יד הנודר ולא יד הנידר** — שעני שהעריך את העשיר — נותן ערך עני. **לאו ממילא שמעינן מינה כו'** — אף על גב דקרא להכי אתא, ולא יד הנידר. מיהו, "על פי אשר תשיג" כתיב, וממילא שמעת מהיכא דידו משגת — שקול מיניה. **ונתן ארבע לשניה** — על פי כהן — יצא ידי שניהן, ואפילו לרבנן, הואיל ויהב לשניה ברישא. **מה שגבה גבה** — והילכך, כי יהיב לראשונה — כל מה דאית ליה יהיב לה. ולשניה ליכא למימר אמאי לא יהב כולהו חמש, משום דבעידנא דיהב לשניה משתעבד לה לראשונה, דהא אפילו מאי דיהיב לה לאו דידה הוא.

נתן ארבע לראשונה — שהעריכו הכהן על הראשונה תחילה — לא יצא ידי ראשונה, דבעי למיתב כל מה דבידיה, כרבנן. ואם חזר והעשיר — נותן את כל הערך, דנתינה קמייתא לאו כלום היא. **כולהו חזיא להאי כו'** — ועדיין אחד מן הערכין עליו. **הא יותר על סלע איכא** — אף על גב דליכא חמשים סלע. דאם היו בידו חמש סלעים — נותן כולם, דהיינו יותר על סלע ופחות מחמשים. וסתמא כרבנן, דלרבי מאיר ליכא השג יד שיהא יותר על סלע ופחות מחמשים במי שערכו חמשים, [אלא או חמשים] או סלע. **משנה פתח** — תחילת נדות. שזה דין נדה דאורייתא: ראתה היום — מונה ששה והוא, ראתה שנים — מונה חמשה והן. ואפילו ראתה כל שבעה ופסקה לערב — טובלת ומשמשת. ומיום שביעי ואילך הויין ימי זיבה אחד עשר יום, שאם ראתה בהן יום אחד או שנים — שומרת יום כנגד יום וטובלת. ואם ראתה בהן שלשה רצופין — הויא זבה גמורה, וטעונה ספירה שבעה נקיים וקרבן. ואם משכו ימי זובה חדש או שנה — אינה חוזרת לתחילת נדות עד שתשב שבעה נקיים. ישבה שבעה נקיים וראתה — הויא תחילת נדה, ומונה ששה והוא, חוזרת לעניינה ככל המפורש. ואם לא ראתה באותן אחד עשר יום שלשה רצופין — אינה זבה. וכשתראה אחרי כן, בין ראתה סמוך בין שהרחיקה ראייתה — הויא תחילת נדה. ואפילו תראה שלשה רצופין — אינה מונה אלא ארבעה והן, שאין ימי זוב אלא באותן אחד עשר יום שבין סוף נדה זה לתחלת נדה הבאה, וכן מפורש בהלכה אחרונה של מסכת נדה (עב,א). **אין פתח בטועה פחות משבעה** — טועה שראתה היום, ואינה יודעת אם בימי נדתה עומדת, אם באותן אחד עשר יום של זיבה — אין חוזרת לפתח נדותה בפחות משבעה נקיים. **ולא יותר על שבעה עשר** — נקיים, כדמפרש בגמרא. **גמרא תנו רבנן טועה**

נָתַן אַרְבַּע לָרִאשׁוֹנָה וְאַחַת לַשְּׁנִיָּה - יְדֵי שְׁנִיָּה יָצָא, יְדֵי רִאשׁוֹנָה לֹא יָצָא, כּוּלְּהוּ מְשַׁעְבְּדָן לָרִאשׁוֹנָה. בָּעֵי רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הָיוּ בְיָדוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים וְאָמַר "שְׁנֵי עֶרְכִּי עָלַי" בְּבַת אַחַת, מַהוּ? בֵּיוָן דִּבְבַת אַחַת נָדַר - כִּי הֲדֵדֵי תְּפְסָן, יָהֵיב תַּרְתֵּי וּפַלְגָא לְהַאי וְתַרְתֵּי וּפַלְגָא לְהַאי, אוֹ דִלְמָא: כּוּלְּהוּ חַזְיָא לְהַאי וְכוּלְּהוּ חַזְיָא לְהַאי? תֵּיקוּ. "אֵין בַּעֲרָכִין פָּחוּת מִסֶּלַע וְלֹא יָתֵר" כו'. הָא תּוּ לָמָּה לִי? הָא קָמַשְׁמַע לָן: פָּחוּת מִסֶּלַע הוּא דְּלֵיכָּא, הָא יָתֵר עַל סֶלַע אִיכָּא; יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים הוּא דְּלֵיכָּא, הָא פָּחוּת מֵחֲמִשִּׁים אִיכָּא, וְסָתָמָא כְּרַבָּנָן. **משנה** אֵין פֶּתַח בַּטּוֹעָה פָּחוּת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: טוֹעָה שֶׁאָמְרָה "יוֹם אֶחָד טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר, "שְׁנֵי יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר, "שְׁלֹשָׁה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר, "אַרְבָּעָה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ שִׁשָּׁה עָשָׂר, "חֲמִשָּׁה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר, "שִׁשָּׁה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ אַרְבָּעָה עָשָׂר, "שִׁבְעָה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, "שְׁמוֹנָה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ שְׁנֵים עָשָׂר, "תִּשְׁעָה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ אַחַד עָשָׂר, "עֲשָׂרָה יָמִים טָמֵא רָאִיתִי" - פִּתְחָהּ עֲשָׂרָה, "אַחַד עָשָׂר" - פִּתְחָהּ תִּשְׁעָה,

שנים

כיון דבבת אחת נדר כי הדדי תפסן — והלכך, כשבא כהן להעריכו יש לומר שיתן תרתי ופלגא להאי, וכן לאידך. או דלמא: כולהו חזו, ואין לו לכהן לומר רק שיפרע כל החמש סלעים לאחת, דלאחת נשתעבדו ולא לשנים. ואי יהיב תרי ופלגא להאי ותרי ופלגא להאי — לא יצא ידי שתיהם, שהרי הדין שיתנם לאחת לבד. הלכך, בעידנא דיהיב החמש לתרוייהו — כולהו משועבדים לאחת, והוי כמו נתן ארבע לראשון. וצריך לומר דמיירי שמעריכו על שתיהן ביחד, דאי בזה אחר זה — לא גרע מנתן לשניה וחזר ונתן על ראשון, דהא ודאי בעלי חובין שוים. וגם מה שגבה לא גרע מאילו היה מאוחר.

פתחה שבעה עשר — פירוש: שבעה עשר טהורים, ואם תראה בשמונה עשר — נדה ודאי. אבל אם תראה בשבעה עשר — שמא ראיית זבה היא, דביום שראתה היתה תחילת נדה, ויום שבעה עשר הוא יום אחרון של אחד עשר יום של זיבה.

שלשה ימים טמאים — שמא שני ימים ראשונים מאחד עשר יום ויום שלישי ראשון לנדה. הלכך צריכה שבעה עשר. ארבעה ימים פתחה ששה עשר, ממה נפשך, דאם נאמר דשלשה ימים קמאי מאחד עשר (ושבעה) [ויום] — אם כן משעברו עליה שבעה ימי ספירתה באה לפתח נדותה. דליכא למימר דיום אחרון של הארבעה ימים התחיל נדותה. דזה אי אפשר, דכיון שהיא זבה גדולה — לעולם לא תהיה נדה עד אחר ספירת שבעה ימים ימי טוהר דזיבה. הלכך ליכא להבחין פתח נדותה, כי אם לומר דשמא שנים קמאי מימי זיבה, ולא התחיל נדותה עד יום שלישי, ועברו עליה שני ימים מנדותה. וכשימלאו לה חמשה ימים להשלים נדותה, ועוד אחד עשר, דהיינו ששה עשר ימים — תמצא פתח נדותה.

ולא

שאמרה יום אחד טמא ראיתי — היום, ואינה יודעת אם בימי תחילת נדות הוא וצריכה למנות ששה והוא, אם באותן אחד עשר ימי הזוב הוא ואינה צריכה לשמור אלא יום כנגד יום. **פתחה שבעה עשר** — שאם לא תראה עד לאחר שבעה עשר לבד מיום זה — אז חוזרת לפתח נדותה, למנות ששה והוא. דממה נפשך לאחר שבעה עשר לבד מיום זה יצתה מספק של ימי הזוב, דאם יום זה שראתה מתחילת ימי זיבה היה, כיון שכלו אחד עשר יום יצתה ימי הזוב, והרחיקה ראייתה, שלא ראתה עד לאחר שבעה עשר, ותחילת נדה היא. ואפילו אם תאמר שיום זה תחילת נדה היא — אף על פי כן יצתה ימי הזוב, שהרי עברו ששה להשלמת ימי נדותה, ואחד עשר שבין נדה לנדה — הרי שבעה עשר. ולאחר שבעה עשר כשראתה — תחילת נדה היא. אבל אם תראה ביום שבעה עשר — לא יצתה מן הספק אם יום נדה הוא או יום זיבה, דיש לומר: שמא יום זה שבאת לפנינו כשראתה — ראשון לימי נדה היה, ויום שבעה עשר שראתה בו — סוף אחד עשר יום שבין נדה לנדה הוא, ואינה צריכה שימור. או שמא יום ראשון שבאתה לפנינו מימי זיבה הוא, וכשכלו אחד עשר יום יצתה מימי הזוב, ויום שבעה עשר שראתה בו — תחילת נדה הוא, וצריכה למנות ששה והוא. וכל שכן אם תראה קודם שבעה עשר. ובספיקא זו תעמוד לעולם עד שתשב שבעה עשר נקיים. וכל זמן שהיא בספיקה זו מקולקלת היא מאד, שלעולם נחמיר עליה מספק, שכשתראה יום אחד בתוך אלו ימי שבעה עשר — נאמר: תחילת נדה, וצריכה ששה והוא. וכשתראה שלשה רצופין — נאמר: ימי זוב הן, וצריכה שבעה נקיים וקרבן מספק, ואינו נאכל. אבל לאחר שבעה עשר — אין להחמיר, דודאי תחילת נדה, ואם תראה שלשה רצופין — תמנה ארבעה והן, ולבסוף שבעה אם תראה — תשמור יום כנגד יום, ויום שלשה תהא זבה. **שני ימים טמא ראיתי פתחה שבעה עשר** — לבד משני ימים הללו. שאם לא תראה עד לאחר שבעה עשר — תחילת נדה היא, ממה נפשך: אם שני ימים הללו מימי הזוב — הרי כלו להם ימי הזוב לתשעה ימים אחר השנים, וכשהרחיקה וראתה לסוף שבעה עשר — תחילת נדה. ואם תחילת נדה היא — הרי כלו להם ימי נדות וזוב לסוף ששה עשר אחר השנים, שימי נדות וזוב אינן אלא שמונה עשר, וזו שלא ראתה עד לאחר שבעה עשר, שהוא יום עשרים לתחילת ראיית הספק — נדה היא. אבל אם תראה ביום שבעה עשר, וכל שכן קודם לכן — לא יצתה מן הספק, דשמא אלו שני ימים תחילת נדה היו, ולסוף ששה עשר אחר השנים — כלו ימי נדות וזוב, וזו שראתה ביום שבעה עשר — תחילת נדה היא. או שמא אחד משני הימים סוף אחד עשר של זיבה היה, והשני תחילת נדה, ולא כלו ימי נדות וזיבות עד לאחר שבעה עשר, וזו שראתה ביום שבעה עשר — סוף זיבה היא, והרי היא בספק. וכל שכן אם תראה קודם, כגון אם תראה ביום שלשה עשר וארבעה עשר עומדת בספק, דשמא שני ימים הללו שבאתה לפנינו סוף ימי זוב היו, וזו שלא ראתה שוב עד יום שלשה עשר — תחילת נדה היא. או שמא שני הימים תחילת נדה היו, ויום שלשה עשר זה — שמיני של ימי הזוב הוא, ותשמור יום כנגד יום. וכן בספק זה היא לעולם, עד שתשב שבעה עשר נקיים. **שלשה ימים טמא ראיתי פתחה שבעה עשר** — כמו שפירשתי. אבל קודם לכן, כגון שבעה עשר עצמו — עומדת בספק, ויש לומר: שמא שני ימים מהשלשה היו סוף זיבה והשלישי תחילת נדה, ויום שבעה עשר זה — סוף זיבה הוא. או שמא כולן השלשה תחילת נדה היו, ולסוף חמשה עשר לבד מהשלשה כלו ימי נדות וזוב, ויום שבעה עשר זה תחילת נדה הוא. אבל ליום שמונה עשר יצתה מן הספק ממה נפשך. **ארבעה ימים וכו' פתחה ששה עשר** — שאם לא תראה עד לאחר ששה עשר לבד מהנך — יצתה מן הספק, ממה נפשך: אם תחלת נדה היו — הרי כלו ימי נדות וזוב לסוף ארבעה עשר אחר ארבעה הללו, ואם ימי זוב היו — כל שכן שכלו קודם ששה עשר, ועכשיו תחילת נדה היא. ואם תאמר: שנים מהן היו סוף זיבה והשנים תחלת נדה — אף על פי כן, לסוף ששה עשר כלו ימי נדות וזוב. והא ליכא למימר: שמא השלשה סוף זיבה היו, והרביעי תחילת נדה, ולא כלו עד סוף שבעה עשר. דאם השלשה היו סוף זיבה — כשראתה ברביעי אינה תחילת נדה. דכיון שראתה שלשה רצופין בימי זיבה — זבה היא, ולא תצא לעולם מידי זיבה להיות תחילת נדה עד שתשב שבעה נקיים, כדכתיב (ויקרא טו) "ואם טהרה מזובה וספרה" וגו', ולאחר שישבה שבעה נקיים חזרה לתחילת נדותה. אבל אם תראה קודם לכן, אפילו ביום ששה עשר — איכא לספוקה בסוף זיבה ותחילת נדה, דשמא שנים מהארבעה היו סוף זיבה, והשנים תחילת נדה, ויום ששה עשר סוף זיבה. או שמא הארבעה היו תחילת נדה או סוף זיבה, וכבר יצתה מימי נדות וזוב. **חמשה ימים טמא ראיתי פתחה חמשה עשר** — ממה נפשך: לאחר חמשה עשר תחילת נדה היא, אם תראה. אבל יום חמשה עשר עצמו, אם תראה בו — הויא ספק, דשמא שנים מהחמשה היו סוף זיבה והשלשה ימי נדות, ועדיין יום חמשה עשר זה סוף ימי הזוב הוא. וכן כולה ברייתא מספקינן לה שנים הראשונים בסוף זיבה, והאחרונים מן הנדות. אבל טפי מהכי ליכא לספוקי, דאי אמרת שלשה מהן סוף זיבה — תו לא הוו אחריני ימי נדות כל זמן שלא ישבה שבעה נקיים. והשתא, כי חזיא לאחר שישבה את שבעת הימים הנקיים — תחילת נדה היא.

שנים

ולא יתר על שלשה שבועות — נגעי בתים. דזימנין דלא ידעינן אם נטהרו לגמרי עד שלשה שבועות. כגון שאם עמד בראשון ובשני, וחלץ וקוצה וטח ונתן לו שבוע אחר, שאם חזר — טעון נתיצה, ואם לא חזר — טהור. אבל אדם לעולם בשני שבועות ידעינן דיניו, דאם עמד בשבוע שני — טהור מיד, ובפחות (משלשה) ימים אין לידע טהרתו, דאין הסגר פחות משבעה.

משפטיך תהום רבה — נגעי בתים, שיכולין לבא לידי איחור של שלש שבועות.

מאי

שְׁנַיִם עָשָׂר - פִּתְחָה שְׁמוֹנָה, שִׁלְשָׁה עָשָׂר - פִּתְחָה שִׁבְעָה, שֶׁאֵין פֶּתַח בַּטוֹעָה פָּחוּת מִשִּׁבְעָה וְלֹא יָתֵר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר. אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרַבָּה: לָמָּה לִי כּוּלֵּי הַאי? תֵּימְנֵי שִׁבְעָה וְתִשְׁתְּרֵי!

אָמַר לֵיהּ: לְתַקּוֹנָהּ לִידֵי נְדָה וּפִתְחָהּ קָאָמְרִינַן. תָּנוּ רַבָּנַן: כָּל הַטּוֹעוֹת זָבוֹת, מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, חוּץ מִפִּתְחָהּ שִׁבְעָה וּפִתְחָהּ שְׁמוֹנָה, שֶׁמְּבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל. אַטוּ כָּל הַטּוֹעוֹת זָבוֹת? וְתוּ, יוֹם אֶחָד וּשְׁנֵי יָמִים בַּת אֵיתוּוֵי קָרְבָּן הִיא? אֶלָּא, כָּל זָבוֹת הַטּוֹעוֹת מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, חוּץ מִפִּתְחָהּ שִׁבְעָה וּפִתְחָהּ שְׁמוֹנָה, שֶׁמְּבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל. משנה אֵין בַּנְּגָעִים פָּחוּת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁלְשָׁה שְׁבוּעוֹת. **גמרא** פָּחוּת מִשָּׁבוּעַ - נִגְעֵי אָדָם, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁלְשָׁה שְׁבוּעוֹת - נִגְעֵי בָּתִּים. אָמַר רַב פַּפָּא: "צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל" - אֵלּוּ נִגְעֵי אָדָם, "מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה" - אֵלּוּ נִגְעֵי בָּתִּים. פְּשָׁטֵיהּ דִּקְרָא בְּמַאי כְּתִיב? אָמַר רַב יְהוּדָה: אֶלְמָלֵא צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל - מִי יוּכַל לַעֲמוֹד לִפְנֵי מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. רַבָּה אָמַר: צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל - מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בְּדְרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאִיתְּמַר, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: כּוֹבֵשׁ, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: נוֹשֵׂא; רַבָּה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְרַב יְהוּדָה בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא. משנה** אֵין פּוֹחֲתִין מֵאַרְבָּעָה חֲדָשִׁים הַמְעוּבָּרִים בְּשָׁנָה, וְלֹא נִרְאָה יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵין נֶאֱכָלִין פָּחוּת מִשְּׁנַיִם, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁלְשָׁה. לֶחֶם הַפָּנִים אֵין נֶאֱכָל פָּחוּת מִתִּשְׁעָה, וְלֹא יָתֵר עַל אַחַד עָשָׂר. אֵין קָטָן נִימּוֹל פָּחוּת מִשְּׁמוֹנָה, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁנַיִם עָשָׂר. **גמרא** מַאי "לֹא נִרְאֶה יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה"? אָמַר רַב הוּנָא: לֹא נִרְאֶה לַחֲכָמִים לְעַבֵּר יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה. מַאי שְׁנָא תִּשְׁעָה דְּלָא - אִם כֵּן קֳדִים

שנים עשר פתחה שמונה — דלאחר שישבה שמונה נקיים יצתה מן הספק ממה נפשך: אפילו תאמר שנים הראשונים סוף זיבה היו — הרי כלו לה ממנין האחרון שמונה עשר ימים, ויצאו ימי נדות וזוב, ותחילת נדה היא. אבל יום שמיני עצמו ספק הוא, דיש לומר: שנים מן השנים עשר היו סוף זיבה, והעשרה — שבעה מהן לנדות, והשלשה לזוב, והויא זבה, ושבעה נקיים ישבה. ושמיני זה שראתה בו — עדיין מן האחד עשר הוא, ואינה תחילת נדה, שאין בין סוף נדה לתחילת נדה פחות מאחד עשר יום, דכלו השנים עשר ימים ממנין האחרון. או שמא תחילת נדה היא, שיום ראשון של שנים עשר תחילת נדה היה, ולסוף שבעה כלו להם ימי נדות, והתחילו בשמיני ימי זיבה, וליום שנים עשר הלכו להם מימי זוב חמשה, נמצא שיכלו להם ימי זוב לסוף ששה. ולסוף ששה כלו ימי נדה וזוב, והרי ישבה [שבעה] נקיים לזיבה, ושמיני זה תחילת נדה הוא. והיינו ספק וקלקול גדול, שלא תחזור לפתח נדתה עד לאחר שבעה עשר יום, דהדרא והויא לה טועה שאמרה: יום אחד טמא ראיתי, ואיני יודעת אם בימי נדה ואם בימי זיבה. ואם תפסוק לאחר ראיית שמיני זה שבעה ימים, ותראה, ותרצה לשמור יום כנגד יום — נחמיר עליה ונאמר: שמא יום שראתה בו סוף זיבה היה, ועכשיו תחילת נדה הוא. או אם תראה שלשה ותרצה למנות ארבעה ימים — נחמיר עליה ונאמר: שמא אותו יום שמיני שראתה בו תחילת נדה היה, ועכשיו בימי זוב היא וזבה היא. וכן בספק זה היא לעולם עד שתשב שבעה נקיים. **שלשה עשר פתחה שבעה** — שני (ימים) קמאי מספקינן לסוף זיבה, פשו להו אחד עשר ושבעה נקיים, הרי שמונה עשר. **שאין פתח בטועה פחות משבעה** — שאפילו ראתה ארבעה עשר — אינה חוזרת לפתחה בפחות משבעה נקיים, דממה נפשך זבה היא, כל זמן שלא ישבה ז' נקיים לא תצא מידי זיבה. **אמר ליה רב אדא וכו'** — רב אדא טעי וסבר דכל הנך י"ז ושמונה עשר וחמשה עשר — למשרייה לגברא קאמרי. **נדה ופתחה** — שתדע מאימת תמנה ימי נדה. שאם תראה שלשה או ארבעה ימים — לא תמנה אלא שלשה והם, ואינך יהיו לה ימי זוב, שאם תראה אחר תהא שומרת יום. **כל הטועות זבות** — לקמן מפיק לה ומפרש: אלא כל זבות הטועות. כלומר, כל הנך דאיכא בהנך דלעיל דמצינן לספוקינן בזבות, כגון כולהו בר מיום אחד טמא ושני ימים טמא, דבציר מתלתא יומי טמא ליכא לספוקה בזבה. **מביאות קרבן** — לסוף שבעה נקיים, שתי תורים אחד לחטאת ואחד לעולה כדין זבה, דשמא זבות היו. **ואינו נאכל** — החטאת אינה נאכלת, דשמא לא ימי זיבה היו וחטאת זו חולין, ומליקתה נבילה, דחולין מלוקין אינן אלא נבילה. והעולה קריבה על תנאי, אם זבה היא — תהא לחובתה, ואם לאו — תהא לנדבה. אבל חטאת נדבה ליכא. **חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה שמביאות קרבן ונאכל** — דממה נפשך, כיון דראתה שנים עשר רצופין — זבות נינהו. דאי נמי אמרת שני קמאי לסוף זיבה — אפילו הכי הויא תחלת נדות וזיבה ממנין האחרון, דהא פשו להו עשרה ימים, שבעה לנדות ושלשה לזוב. וכל שכן אי קמאי הוו תחלת נדות, או שלשה מינייהו סוף זיבה — ממה נפשך זבות הן. אבל כולהו קמייתא ספק זבות הן, דאיכא למימר: שלשה ימים מהנך זיבה הוו, וזבה היא. ואיכא למימר: לאו זבה היא, דשני יומי קמאי מסוף זבות, ותו לא הויא זבה ממנין האחרון. **אטו כל הטועות זבות** — והא חששא בעלמא הוא, ולאו ודאי זבות נינהו! **אלא כל זבות הטועות** — דמשמע: כל שיש לספקן בזוב מחמת טעותו, דהיינו משלשה ימים טמא ראיתי ואילך. **משנה אין טוהר בנגעים בפחות משבוע אחד** — להסגר. **גמרא נגעי אדם** — יש בהם בשבוע אחד כדכתיב בפרשה. **נגעי בתים** — שלש שבועות, כדתניא בתורת כהנים: "ושב הכהן ובא הכהן" — זו היא שיבה זו היא ביאה, מה ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע — אף שיבה כו'. ומנין שאם עמד הנגע בעיניו בזה ובזה, בשבוע ראשון ושניה, מנין שחולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע, והיינו שבוע שלישי — תלמוד לומר: "ובא הכהן" "ואם בא יבא הכהן", מה מצינו וכו'. **אלו נגעי אדם** — שנבררין בשבוע אחד אם לטהר אם ליחלט, וצדקה גדולה היא זו. **אלמלא צדקתך כו'** — כדמפרש לקמן. **כמאי קמיפלגי [וכו']. רבי אלעזר אמר כובש** — הקדוש ברוך הוא כובש ומסתיר עונות תחת מחילת כסא הכבוד, כדי שיכריעו הזכיות. **נושא** — נושא ומגביה כף העונות למעלה כדי שיכריעו הזכיות. **רבה כרבי אלעזר** — והכי קאמר: צדקתך כהררי אל, שאתה מצדיקנו במה שאתה כובש ומסתיר משפטיך, דהיינו עונות, בתהום רבה. **ורב יהודה כרבי יוסי [ברבי חנינא]** — והכי קאמר: אלמלא צדקתך כהררי אל, שאתה עושה לנו צדקה שאתה מגביה עונות — מי יוכל לעמוד מפני משפטיך, שיהו מכריעין עד תהום רבה. **משנה אין פוחתין מארבעה חדשים מעוברין** — של שלשים יום בשנה. ועולא מפרש טעמא בגמרא. **פחות משנים** — ליום שני לאפייתן. **ולא יותר על שלש** — ליום שלש לאפייתן נאכלין, ותו לא. חל יום טוב של עצרת להיות באחד בשבת — נאפות בערב שבת, שאין אפייתן דוחה לא שבת ולא יום טוב, ונאכלות ביום טוב לאחר תנופתן, דהיינו ליום שלישי. וכשחל עצרת באחד משאר ימי השבת — נאפות ערב יום טוב ונאכלות ביום טוב, שהוא שני לאפייתן. **לחם הפנים כו'** — כיצד? נאפין בערב שבת ונאכלין לשבת האחרת שהוא יום תשיעי לאפייתן. חלו שני ימים טובים של ראש השנה להיות חמישי בשבת ושישי בשבת — נאפה לחם הפנים ברביעי בשבת, ונסדר בשבת, ונאכל בשבת שניה, שהוא אחד עשר לאפייתו. **קטן נימול לשנים עשר** — כיצד? נולד בין השמשות של ערב שבת — אינו נימול בשבת, דשמא תשיעי הוא, דבין השמשות ספק יום ספק לילה, ואם יום הוא — נמצא שבת יום תשעה, ומילה שלא בזמנה אינה דוחה לא שבת ולא יום טוב. ואם חלו שני ימים טובים של ראש השנה אחר אותו שבת — אינו נימול עד יום שלישי, שהוא שנים עשר ללידתו. **גמרא לא נראה לחכמים לעבר יותר על שמונה כו'** — ורישא דמתניתין דקתני: אין פוחתין מארבעה חדשים מעוברין — דלא עבדינן חסירין יותר על שמונה, אבל שמונה עבדינן. ולא מפרש השתא, ועולא מפרש לה לקמן, ורב הונא אית ליה דעולא. **דאם כן** — דעבדינן תשעה מליאים, קדים אתי סיהרא חדתא תלתא יומא קודם ראש השנה. שבין מולד תשרי זה למולד תשרי הבא ארבעה ימים ושמונה שעות ושמונה מאות שבעים ושתה חלקים, ואם מולד תשרי זה בתחילת ליל שבת — נמצא מולד תשרי הבא בשמונה שעות ליום ארבע בשבת. וכשאנו מסדרין החדשים אחד מלא ואחד חסר — נקבע ראש השנה ביום המולד. שסדר תולדות הלבנה אחד מלא ואחד חסר, שחדש לבנה תשעה ועשרים יום וחצי ושתי ידות שעה ושבעים ושלשה חלקים. הרי לשני חדשים חמשים ותשעה ימים, היינו חודש אחד מתשעה ועשרים, וחדש אחד משלשים יום. וכשאנו עושין שבעה מליאים — נדחה ראש השנה יום אחד לאחר המולד, ואם שמונה מליאים — נדחה שני ימים, ואם תשעה מליאים — נדחה שלשה ימים.

קדים [אתי] סיהרא — חדתא שלשה ימים קודם ראש השנה. שהמולד ביום רביעי, וראש השנה בשבת, ומרנני עלמא בתר רבנן, למימר: כל מה דבעו עבדי. **כדאמר רב משרשיא** — לקמן, גבי עצרת: כגון שהיתה שנה מעוברת. הכא נמי, כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת. **עיבור שנה חדש** — ובידינו לעשות חדש של תוספת השנה בין מלא ובין חסר. ואת עיבור של שנה של אשתקד עשינו חסר, ונמצא שהקדמנו תשרי שעבר לפני מולדו כמדת חסרון חדש אחד, לפיכך אנו יכולין לאחר תשרי זה כמדת מילוי חדש אחד, כדקאמר: דל ירחא מליא לבהדי חסירא. **ואכתי חד יומא** — ואף על גב דיומא ופלגא היא — חד יומא קרי ליה. והוא הדין נמי אם היתה זו מעוברת הוה מצי נמי לתרוצי, דנראה לעבר שמונה חדשים. והאי דנקט שנה שלפניה — משום דלא מיתוקמא מתניתין בשנה מעוברת, דקתני: אין פוחתין מארבע חדשים מעוברין, הא בארבעה מעוברים סגי. ואי במעוברת — פשו להו תשעה חסירין, ובין לרב הונא בין לעולא אפילו שמונה חסירין ליכא לאוקמא אלא במעוברת, אבל תשעה — לא בפשוטה ולא במעוברת כדלקמן. **לא אדעתייהו דאינשי** — אחד יומא לא תמהי, ולא מרנני. **מייתרא סיהרא** — עתיקא שלש יומי אחר ראש השנה. דסדר תולדות החדשים למולד הלבנה אחד מלא ואחד חסר כדפרישית, וכי עבדת תלתא חסירין — טפי מקדמת ליה לראש השנה שלש יומי. **שהיתה שנה שלפניה** — של אשתקד מעוברת, וחדש העיבור שלשים יום, ולמנין הלבנה לא הוי אלא עשרים ותשעה ופלגא, אשתכח דמאחרת לראש השנה פלגא יומא, והשתא לא קדים לראש השנה אלא יומא ופלגא. וכיון דלא הוו שנים שלימים — חד קא חשיב ליה. והיינו דקא פריך: ואכתי איכא חד יומא. **איתחזויי איתחזי** — לבנה לבית דין, ואנן הוא דלאו אדעתין למימסר נפשין ולמיחזייה, הילכך לא מרנני.

קָדִים אָתֵי סִיהֲרָא תְּלָתָא יוֹמֵי, הָשְׁתָּא נַמִּי קָא קָדִים אָתֵי תְּרֵי יוֹמֵי! - כְּדְאָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת; הָכָא נַמִּי - כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה שֶׁלְּפָנֶיהָ מְעוּבֶּרֶת, וְעִיבּוּר שָׁנָה חוֹדֶשׁ, דַּל יַרְחָא מָלְיָא בַּהֲדֵי יַרְחָא חַסִּירָא. - וְאַכַּתִּי חַד יוֹמָא! - לָא אַדַּעְתַּיְיהוּ דְּאֱינָשֵׁי. עוּלָּא אָמַר: לֹא נִרְאֶה לַחֲכָמִים לְחַסֵּר יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה, וּמַאי טַעְמָא קָאָמַר: מַה טַּעַם אֵין פּוֹחֲתִים מֵאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים הַמְעוּבָּרִים בְּשָׁנָה - מִשּׁוּם דְּלֹא נִרְאֶה לַחֲכָמִים לְחַסֵּר יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה. מַאי שְׁנָא תִּשְׁעָה דְּלָא - דְּאִם כֵּן מְיַיתְרָא סִיהֲרָא תְּלָתָא יוֹמֵי, הָשְׁתָּא נַמִּי קָא מְיַיתְרָא תְּרֵי יוֹמֵי! - כְּדְאָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת; הָכָא נַמִּי - כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה שֶׁלְּפָנֶיהָ מְעוּבֶּרֶת, דַּל יַרְחָא חַסִּירָא בַּהֲדֵי יַרְחָא מָלְיָא. - וְאַכַּתִּי אִיכָּא חַד יוֹמָא! - סָבְרִי: אִיתְחֲזוּיֵי אִיתְחֲזִי, וַאֲנַן לָאו אַדַּעְתִּין.

במאי

מאי שנא תשעה דלא — דאם כן מקדים סיהרא שלשה ימים. שאם מולד תשרי בתחילת ליל שבת — מולד תשרי הבא ביום רביעי שמונה שעות. וכי עבדינן אחד מלא ואחד חסר — נקבע ראש השנה ברביעי, וכשאנו עושים תשעה מליאים — הרי הקביעות מתאחר שלשה ימים, ונדחה ראש השנה מיום המולד שלשה ימים, שהקיבוע יהיה ביום שבת, ומיום ארבע היה המולד. השתא נמי קדים תרי יומי, שמאחר הקיבוע שני ימים למולד יום רביעי ויום חמישי, וביום שישי יהיה הקיבוע, והרי דמקדים תרי יומי, דמיום רביעי תהיה נראה לבנה החדשה. וקשה לרש"י: לישני דמשכחת דלא מקדים שני ימים — כגון דמולד קיבוע שעבר היה ביום רביעי, דשית שעי מיכסי סיהרא, ולא תראה עד למחר ביום חמישי, דלא מקדים רק חד יומא. דבהכי מיתוקמא לפי התירוץ דאין המולד נראה ביומו, משום דמיכסי סיהרא שית שעי. כך פירש בקונטרס, דפירש: הכא נמי כגון שהיתה שנה מעוברת ועיבור שנה חדש, ושדי חמש עשרים ואחת חמש מאות שמונים ותשע, ותמצא מולד תשרי ביום חמישי עשרים ואחת שעה. ושית שעי מיכסי סיהרא, תמצא שלא תראה הלבנה עד ליל ששה (ועיבור שנה חדש) ואין מאחר קיבוע של שנה זו משל אשתקד בשביל העיבור רק חמשה ימים. ולולי שני מליאים היה הקיבוע ביום חמישי, בשביל (ה') [ב'] מליאים יתירים על אחד מלא ואחד חסר מתאחר הקיבוע יום חמישי ויום ששי, ויקבע ביום שביעי כמו אשתקד. והשתא לא קדמה ראיית הלבנה לקיבוע אלא יום אחד. ופירש בקונטרס: ואף על גב דזימנין דאיכא, כגון אם היה המולד דאשתקד בערב שבת בשמונה עשר ונקבע בשבת, וכי שדית חמש עשרים ואחת חמש מאות שמונים ותשע תמצא המולד ביום חמישי ארבע עשרה, ונראית הלבנה בו ביום, ועתה קבעו בשבת, דהא שמונה מליאים עבדת, והשתא קדים תרי יומי — לאו פירכא היא, דאנן בהכי מוקמינן — בדלא קדים אלא חד יומא. ועוד קשה לו: השתא דקאמר התלמוד מקדים תרי יומי — משמע דלעולם לא אירע כן, והשתא אנו דוחים בו מולד הבא בגטר"ד ויקבע ביום חמישי, ואיכא תרי יומי! וליכא לדחויי דהשתא לא איכפת לן מיהא, דמכמה דברים אין מנהג שווה למה שהיה בימי האמוראים, דבימיהם לא היו דוחין יום אחד מפני ערבה כאשר אנו דוחים. דהא ליתא, דהא רש"י פירש ותירץ: דלכך לא דחו השתא יום שביעי לקיים מצות שופר, משום דאם כן זימנין דאשכחן דמקדים תרי יומי, דאירע המולד בהי"ח ונדחה גם למחר משום תרי שבי, ואי דחינו ליה גם ביום שביעי עד יום ראשון — אשתכח דמקדים תרי יומי. השתא נמי דייקינן! ותירץ רש"י: דלכך אין אנו תופסין גטר"ד להקדים תרי יומי, דלבני בבל מיכסי סיהרא שמונה עשרה מחדתא (ושית מעתיקא) כדאיתא סוף פרק קמא דראש השנה (כ,ב), ולא הוי מקדים תרי יומי, הואיל ולא לבל נראית באותו יום עד למחר. ואם תאמר: אם כן, מאי קשיא ליה (תרי) נמי מקדים תרי יומי? הלא כשהמולד דאשתקד בתחילת ליל שבת האידנא ברביעי שמונה שעי, וליכא הקדמה תרי יומי! ויש לומר: דמשמע ליה דהמולד דאשתקד היה ביום שישי שמונה עשרה או למטה, דומיא דרישא דאין פוחתין מארבעה חדשים מעוברין ושמונה חסירים, דבבך תתפרש לרב הונא, וכן מפרש לה לעולא בסמוך. ולא משכחת פירושו של עולא דשמונה חסירים עבדינן, רק בכהאי גוונא שמולד דאשתקד היה מיום שלפני הקיבוע. הילכך משמע ליה לרב הונא דסיפא נמי מיירי בהכי, שהמולד דאשתקד קדם ליום הקיבוע בששה שמונה עשרה, הילכך האידנא המולד ביום ארבעה שתי שעות, דכי נמי מיכסי שמונה עשר שעות תראה ביום רביעי. וניחא השתא להא, אמאי לא שני דאשתקד היה המולד בשביעי עשר שעות. דמשמע ליה דומיא דסיפא, דהמולד ביום שלפני הקיבוע. ואם תאמר: למאי דפרשינן דלא תפסין למקדים סיהרא אם לא קדם שמונה עשרה שעה, מאי קאמר בתחילת הסוגיא: השתא קדים תרי יומי כי עבדינן שני מלאים יתירים על כסדרן? ומאי קאמר? הלא יכול להיות דבשני מלאים היה המולד לתשעה שעות, דכל אותו יום לא תראה לבני בבל! ויש לומר: דפריך מקדים תרי יומי היכא מיהא דאשתקד אירע המולד ביום שלפני הקיבוע [ביום ששי שעה, דהאידנא יארע ביום הקיבוע, דכי נמי תתכסה שמונה עשרה תראה אחר כך. רש"י]. **הכא** נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת — באותה שנה קיימינן, והוה ליה למימר דהשנה מעוברת, ולכך עבדינן בשמונה מלאים. כי הכא נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת — פירוש: שנה זו שעשינו בה שמונה מליאים. ואם לא היה העיבור, אם אשתקד היה הקיבוע והמולד בשבת — יהיה הקיבוע השנה זו אם יהיו כסדרן ביום רביעי (שבו המולד), וכשמוסיפין מליאים יתאחר עוד יום אחד עד יום שביעי. [אבל בעיבור] המולד אירע ביום חמישי עשרים ואחת שעות, ולא נראה עד יום ששי, הרי דלא מקדים רק חד יומא. **מחד** יומא לא אדעתא דאינשי — משמע דעבדי השתא שמונה מליאין היכא דליכא מקדים רק מחד יומא. ולקשה: האידנא דאנו דוחים גטר"ד משום דבשנה הבאה יהיה בשביעי שמונה עשרה, ויקבע ביום שני ואיכא ששה ימים, ונעשה שני מליאים, ואכתי ליכא אלא חד יומא! וצריך לומר: דלא רצו לתקן אותם שסדרו לנו עיבורים וקביעות שיאריכו בשום פעם השנה יותר משבעה מליאים. **מאי** טעמא שלש חסירים דלא — דאם כן מייתרא סיהרא תלתא יומי. דבכסדרן יארע הקיבוע ביום המולד ביום רביעי, ובשביל שלשה חסירים בצרי משתא שלש יומי ויקבע ביום ראשון. תרי נמי מייתרא תרי יומי, ויהיה הקיבוע ביום שני. **כגון** שהיתה שנה שלפניה מעוברת — ועיבור שנה שלשים, ונמצא הקיבוע היה ראוי להיות ביום שני, ובשביל השמונה חסירים יתאחר עתה בשביל חדש העיבור שהוא משלשים יום, שני ימים יותר, ויהיה ביום רביעי, והמולד יהיה בחמישי עשרים ואחת שעות. והיינו הא דפריך: אכתי איכא חד יומא! ואי קשיא: תרי יומי נמי איכא, דשית שעי מיכסי ולא תראה עד יום ששי! תשובה לדבר: דמיירי דאשתקד היה המולד חמש שעי ביום שלפני הקיבוע. דכי תשים חמש עשרים ואחת חמש מאות שמונים ותשע יהיה המולד [לפני] תשע שעי מיום, ויכולה לראות ביום חמישי לבני ארץ ישראל, ואין זה מקדים רק חד יומא. אבל ודאי, אם אשתקד היה המולד בתחלת השבת, שהשנה יהיה ביום חמישי עשרים ואחת שעות ולא תראה באותו יום — אז לא נעשה שמונה חסירים, דאם כן מייתר סיהרא שני יומי. ואם תאמר: ונהי דלרב הונא, דסיפא קאמר: לא נראה לעבר יתר על שמונה, הא שמונה עבדינן, ולא משכחינן אלא בשנה מעוברת, והיכא דלא נראית כלל ביום חמישי עד יום שישי, ארישא דמתניתין אין פוחתין מארבעה חדשים מעוברים — זקוק הוא לפרש בעולא, משום דאין מחסרין יתר משמונה — הא שמונה עבדינן, והיינו היכא דנראית ביום חמישי עצמו, דאשתקד קודם המולד לקיבוע — אם כן הוי לצדדין! יש לומר: דתנא דמתניתין נחת לאורויי לן כל מה שיכולין אנו לשנות החדשים מכסדרן. תנא ברישא דשמונה חסירים עבדינן — אם אשתקד קדם המולד לקיבוע, ובסיפא תנא דשמונה מליאים עבדינן — אם לא קדם אשתקד מולד ליום קיבועו. ולמאי דפרישית לעיל, מיתוקמא רישא וסיפא בחד גוונא.

שני

שני חסירים ליום הנף — ששה עשר בניסן. אחד מלא ואחד חסר — לאור עיבורו. פירוש: ליל שאחר עיבורו (דעיבורו) דהיינו ליום שלשים ואחד, דיום שלשים ואחד בניסן הוא באותו יום שאירע בו שבעה עשר בניסן שהוא יום שלישי לפסח.

סוף סוף לאחרים ביום הנף לא משכחת לה כו' — כגון שהיתה שנה מעוברת ועיבורה שלשים, וכיון דעשינו עיבור שנה משלשים יום — יש לנו לחסר חדש אחד מהשלימים של הקיץ, לכך אשכחן ביום הנף.

מעשה ועשה רבי תשעה חסרים ונראה חדש בזמנו — מולד תשרי ביום קביעות השנה. והיה רבי תמיה: היאך עשינו תשעה חסרים ונראה חדש בזמנו? פירוש: רבי סבור דקיבוע ומולד דאשתקד היה ביום שביעי, ועשה תשעה חסרים, והוקבע שנה ביום ראשון. ועל כן היה תמיה, לפי מה שסבור דאשתקד הקיבוע והמולד ביום שביעי — אם כן השנה לא היה בדין עד יום רביעי, דלא תראה הלבנה שלשה ימים אחר הקיבוע. אמר לפניו רבי שמעון בנו: שמא שנה מעוברת היתה, ועיבור שנה שלשים, ואשתקד עשינו שניהם מלאים. דל תלתא בהדי תלתא וקם ליה אדוכתיה. פירוש: שנה מעוברת היתה שנה זו שעשינו התשעה חסרים, ודאי אשתקד היה הקיבוע ביום שביעי, ועל ידי שעשינו שנה זו מעוברת ועיבור שנה שלשים — היה בדין שיתאחר השנה הקיבוע משל אשתקד ששה ימים, ויקבע ביום רביעי, ועל ידי שעשה רבי שלש חסרים הוקבע השנה ביום ראשון. ואשתקד עשינו שניהם מלאים, וקדים המולד לקיבוע דאשתקד שני ימים, ואירע המולד דאשתקד ליום שלישי, וכי שדית חמישי עשרים ואחת חמש מאות שמונים ותשע, דהוי המולד השתא ביום ראשון, ולכך נראה עתה ביום הקיבוע. ולכאורה אשתקד קדים המולד מיום

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בְּעִיבּוּר שָׁנָה, דְּתַנְיָא: כַּמָּה עִיבּוּר שָׁנָה? שְׁלֹשִׁים, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חוֹדֶשׁ. מֵיתִיבִי: אֵין עֲצֶרֶת חָלָה אֶלָּא בְּיוֹם הֶנֵּף, וְאֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה חָלָה אֶלָּא אוֹ בְּיוֹם הֶנֵּף אוֹ לְאוֹר עִיבּוּרוֹ; בְּשִׁלְמָא לְעוֹלָא, דְּשִׁמּוֹנָה חֲסֵירִין עָבְדִינַן, מְעוּבָּרִין לָא עָבְדִינַן - מַשְׁכַּחַתְּ לָהּ שְׁנֵיהֶן חָסֵר - בְּיוֹם הֶנֵּף, אֶחָד מָלֵא וְאֶחָד חָסֵר לְאוֹר עִיבּוּרוֹ, אֶלָּא לְרַב הוּנָא דְּאָמַר: עָבְדִינַן מְעוּבָּרִין, הָא זִימְנִין דְּמַשְׁכַּחַת לְאוֹר עִיבּוּרוֹ! - אָמַר לָךְ רַב הוּנָא: וּלְעוֹלָא מִי נִיחָא? שְׁמוֹנָה הוּא דְּלָא עָבְדִינַן, הָא שִׁבְעָה עָבְדִינַן; שִׁבְעָה, זִימְנִין דְּלָא עָבְדִינַן בְּסִיתְוָא וְעָבְדִינַן בְּקַיְיטָא, וְהָא הֲוָה לְאוֹר אוֹר עִיבּוּרוֹ! אֶלָּא הָא מַנִּי? אֲחֵרִים הִיא; דְּתַנְיָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אֵין בֵּין עֲצֶרֶת לַעֲצֶרֶת וְאֵין בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶלָּא אַרְבָּעָה יָמִים בִּלְבָד, וְאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת - חֲמִשָּׁה. - סוֹף סוֹף, לַאֲחֵרִים בְּיוֹם הֶנֵּף לָא מַשְׁכַּחַתְּ לָהּ! אֲמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: בְּגוֹן שֶׁהָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת, וְעִיבּוּר שָׁנָה שִׁלְשִׁים יוֹם; דַּל יַרְחָא לְבַהֲדֵי יַרְחָא, דְּמַשְׁכַּחַתְּ לָהּ בְּיוֹם הֶנֵּף. אֲמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרָבָא: אֲחֵרִים מַנְּיָנָא אַתָּא לְאַשְׁמוּעִינַן? - הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּלָא בָּעֵינַן מִצְוָה לְקַדֵּשׁ עַל פִּי הָרְאִיָּה. מַתְקִיף לָהּ רָבִינָא: וְהָאִיכָּא יוֹמָא דְּשָׁעֵי וְיוֹמָא דְּתָלְתִין שְׁנֵי! - כֵּיוָן דְּלֵיתֵיהּ בְּכָל שַׁתָּא, לָא קָא חָשֵׁיב. וְאַף שְׁמוּאֵל סָבַר לָהּ כְּרַב הוּנָא, דַּאֲמַר שְׁמוּאֵל: אֵין שָׁנָה לְבָנָה פְּחוּתָה מִשָּׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם יוֹם, וְלֹא יְתֵירָה עַל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה יוֹם, הָא כֵּיצַד? שְׁנֵיהֶם מְלֵאִין - שִׁשָּׁה, שְׁנֵיהֶם חֲסֵירִין - שְׁנַיִם, אֶחָד מָלֵא וְאֶחָד חָסֵר - אַרְבָּעָה. מֵיתִיבִי: "הֲרֵינִי נָזִיר כִּימוֹת הַחַמָּה" - מוֹנֶה נְזִירוּת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יָמִים כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, "כִּימוֹת הַלְּבָנָה" - מוֹנֶה נְזִירוּת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה יָמִים כְּמִנְיַן יְמוֹת הַלְּבָנָה; וְאִם אִיתָא, זִימְנִין דְּמַשְׁכַּחַתְּ לָהּ שִׁשָּׁה! - בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְרוֹב שָׁנִים. וְאַף רַבִּי סָבַר לָהּ כְּרַב הוּנָא, דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה וְעָשָׂה רַבִּי כְּרַב הוּנָא תִּשְׁעָה חֲסֵירִים וְנִרְאָה חוֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ, וְהָיָה רַבִּי תָּמֵיהַּ וְאוֹמֵר: עֲשִׂינוּ תִּשְׁעָה חֲסֵירִין וְנִרְאָה חוֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ! אָמַר לְפָנָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי: שֶׁמָּא שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת הָיְתָה, ועיבור

במאי קמיפלגי — רב הונא דמוקי למתניתין בתרתי מילי סבר לה כרבן שמעון בן גמליאל, דזימנין עשרים ותשעה וזימנין שלשים. והכי מיפרשא מתניתין: אין פוחתין מארבעה חדשים מעוברין, דלא עבדינן טפי משמונה חסירין, הא שמונה חסירין — עבדינן. ולא משכחת לה אלא במעוברת, ועיבורה שלשים, ובדעולא. ולא נראה לעבר יותר על שמונה — הא שמונה מליאין עבדינן. ובמעוברת ועיבורה עשרים ותשעה, וכדלעיל, והיינו כרבן שמעון. ועולא סבר לה כתנא קמא דלעולם שלשים, הלכך לא מיתוקמא מתניתין אלא בחד טעמא, ולא נראה לחסר יותר משמונה קתני, הא שמונה — עבדין, ובמעוברת ועיבורה שלשים. אבל לעבר — אפילו שמונה מליאין נמי לא עבדינן, דקדים סיהרא שני יומי. דמעוברת ועיבורה עשרים ותשעה ליכא לאוקומיה כרב הונא, דאין עיבור שנה בציר משלשים. **אלא ביום הנף** — באותו יום שאירע בו ששה עשר בניסן. לפי שבששה עשר בניסן אנו מתחילין למנות חמשים, ויום חמשים איקלע ביום ראשון להתחלת המנין, דיום ארבעים ותשעה הוי סוף שבת שביעית, וביום חמשים מתחיל השבוע. **ואין ראש השנה כו' או לאור עיבורו** — לאור עיבורו של ניסן, ביום שאירע בו שלושים ואחד של ניסן. כגון, אם ניסן בראשון בשבת — הוי אור עיבורו שלישי בשבת. להכי קרי ליה "אור עיבורו" — שהוא לילה שבו מתעבר החדש, שכשעושים ראש חודש יום שלשים ואחד הוי חדש שעבר מעובר. **שניהם חסירין** — כסליו וטיון, וכיון דהוו להו ארבעה חסירין בסתווא, וארבעה חסירים בקייטא — הוי ראש השנה ביום הנף. דהא האידנא עבדינן לעולם חדשי ימות החמה כסדרן, ויש לנו סימן קבוע: א"ת ב"ש ג"ר. לשלישי של פסח הוי ראש השנה, דהיינו לאור עיבורו. וכי עבד חד חסר טפי — מקדמת ליה לראש השנה חד יומא, דהיינו ליום הנף. אלא לרב הונא דאמר: מעוברין נמי עבדינן, הא כיון דעבדינן בימות החמה ארבעה מליאין — מאחרת לראש השנה חד יומא, דהוה ליה לאור אור עיבורו של ניסן ליום רביעי של פסח. **הא שבעה עבדינן** — אפילו לעולא. דהא דלא עבדינן שמנה מליאין — משום דקדים אתי סיהרא תרי יומי, אבל שבעה, דלא קדים אלא חד יומא — עבדינן. והא זימנין [דלא] עבדינן בסתווא, ועבדינא לחדשי החורף כסדרן, ומעברינא ליה בקייטא, ועבדינן ארבעה מלאים, והוה ליה נמי לאור אור עיבורו! **אלא** — הא דקתני: לעולם לאור עיבורו ולא יותר — אחרים הוא, דלית להו מליאין וחסירין, דלדידהו כל החדשים [כולהו] כסדרן. **אלא ארבעה ימים** — אם אירע ראש השנה ביום ראשון, יבא לשנה הבאה ליום חמישי, דהיינו כולהו כסדרן. **ביום הנף לא משכחת לה** — דהא בכסדרן מקלע לאור עיבורו. **דל ירחא** — דקייטא, ועביד ליה חסר, לבהדי ירחא דעיבור דעבדת ליה מלא. דכי היכי דעבדינן שבט ואדר הראשון מליאין ביחד, עבדינן נמי ניסן ואייר חסירין יחד. דהא אמרינן: אם היתה שנה מעוברת — חמשה, וכיון דעיבור שנה שלשים, אי לא עבדינן תרי חסירין בהדי הדדי — הוו להו שיתא בין ראש השנה לראש השנה, דהא כי מוספת חד חדש מלא על ירחי שתא — מאחרת ליה לראש השנה תרי יומי. הילכך הוו להו בקייטא ארבע חסירין, ומיקלע ביום הנף. **אחרים מנינא אתא לאשמועינן** — בתמיה: כיון דכסדרן אית להו, פשיטא דאין בין זה לזה אלא ארבעה. והכי איבעי להו למימר: אין מעברין את החדש לצורך, וממילא ידענא דאין בין זה לזה אלא ארבעה! [**הא קמשמע לן**] — אי הוה אמרי: אין מעברין את החדש לצורך הוה אמינא: הני מילי בחדש שנראה בזמנו, אבל היכא דלא אתו סהדי ביום שלשים — על כרחך תעברהו, משום דמצוה לקדש על פי עדים. **קא משמע לן כו'** — דהכי משמע, דהאי סימנא נקוט בידך: ארבעה ימים בין זה לזה, ואפילו לא נראית הלבנה. **והאיכא יומא דשעי** — כלומר, נהי נמי דבתר מולדות הלבנה אזלי אחרים, מיהו זימנין דאיכא חמשה ימים בשנה פשוטה בין פסח לפסח. דהא איכא יומא דשעי, דלשלש שנים טפי חד יומא טופיינא. דבין מולד זה למולד שנה הבאה איכא ארבעה ימים ושמונה שעות ושמונה מאות שבעים ושה חלקים, צא לשלש שנים, לכל שנה שמונה שעות — תמצא יום אחד. **ויומא דתלתין שני** — שהרי מן השמונה מאות שבעים ושה צא שמונה מאות ששים וארבעה מכל שמונה מאות שבעים ושה, תמצא יום לשלשים שנה. שהרי אלף ושמונים חלקים בשעה, חשוב חמשה שמונה מאות ששים וארבעה ארבע שעות — הרי לשלשים שמונה מאות ששים וארבעה — עשרים וארבע שעות, שהן יום אחד. **ואף שמואל סבר להא דרב הונא** — דשמונה מליאין נמי עבדינן. **שניהם מליאים** — שניהם מן החסירין (שנים) כגון מרחשוון ואייר, אם תעשה מליאים — נמצא שנה עודפת שני ימים על בסדרן, והרי היא שלש מאות חמשים ושה. **שניהם חסירין** — שנים מן המליאין, כגון כסליו וסיון, אם תעשה חסירין — נמצאת שנה חסירה שני ימים מבסדרן, והרי היא שלש מאות חמשים ושנים, ובסדרן שלש מאות חמשים וארבעה. אלמא עבדינן תמניא מליאין. **הריני נזיר כימות החמה** — (או) שאמר במנין ימות החמה — מונה נזירות שלש מאות ששים וחמשה. **ואף רבי סבר לה כרב הונא** — דאמר: עבדינן שמונה מליאים. **ונראה חדש** — לבנה תשרי בזמנו, ביום קביעות ראש השנה. **והיה רבי תמה** — לפי שהיה לאחר הלבנה שלשה ימים, שהרי הקדימו הקביעות שלשה ימים.
ועיבור

וְעִיבּוּר שָׁנָה שִׁלְשִׁים, אֲשִׁתַּקַד עֲשִׂינוּ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִין, דַּל תְּלָתָא לְבַהֲדֵי תְּלָתָא וְקָם לֵיהּ בְּדוּכְתֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: נֵר יִשְׂרָאֵל, כֵּן הֲוָה. **מִשְׁנָה** אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵי נְבָלִים, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שִׁשָּׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵי חֲלִילִין, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנֵים עָשָׂר. וּבְשְׁנֵים עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה הָחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵי הַמְּזַבֵּחַ: בְּשִׁחִיטַת פֶּסַח רִאשׁוֹן, וּבְשִׁחִיטַת פֶּסַח שֵׁנִי, וְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וּבְיוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת, וּבְשְׁמוֹנַת יְמֵי הֶחָג. וְלֹא הָיָה מַכֶּה בְּאַבּוּב שֶׁל נְחשֶׁת, אֶלָּא בְּאַבּוּב שֶׁל קָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב; וְלֹא הָיָה מְחַלֵּק אֶלָּא בְּאַבּוּב יְחִידִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲלִיק יָפֶה. וְעַבְדֵי כֹּהֲנִים הָיוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִשְׁפַּחַת בֵּית פְּגָרִים וּבֵית צִיפָּרָא מֵעַמָּאוֹם, הָיוּ מַשְׁיְאִין לִכְהוּנָּה; רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: לְיוֹם הָיוּ. **גְּמָרָא** מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה; דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִפָּחוֹת מִשָּׁבַע, לֹא יוֹסִיף עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה חֲדָא הִיא, וְרַבָּנַן סָבְרִי: תְּקִיעָה לְחוּד וּתְרוּעָה לְחוּד וּתְקִיעָה לְחוּד. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? כְּתִיב: "וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה", וּכְתִיב: "תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לָכֶם", שְׁמַע מִינָּהּ: תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה חֲדָא הִיא. - וְרַבָּנַן? הַהוּא, לְפִשּׁוּטָהּ לְפָנֶיהָ וּפְשׁוּטָהּ לְאַחֲרֶיהָ הוּא דַּאֲתָא. וְרַבָּנַן, מַאי טַעְמָא? דִּכְתִיב: "וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקָעוּ וְלֹא תָרִיעוּ", וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה חֲדָא הִיא, אָמַר רַחֲמָנָא עֲבִיד פַּלְגָּא דְּמִצְוָה? - וְרַבִּי יְהוּדָה? סִימָנָא בְּעָלְמָא הוּא. כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא: אֵין בֵּין תְּקִיעָה לִתְרוּעָה וְלֹא כְלוּם, כְּמַאן? כְּרַבִּי יְהוּדָה. - פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: אֲפִילּוּ כְּרַבָּנַן אָתְיָא, וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: שָׁמַע תִּשַּׁע תְּקִיעוֹת בְּתִשַּׁע שָׁעוֹת בְּיוֹם - יָצָא, קָא מַשְׁמַע לָן. - וְאֵימָא הָכִי נָמֵי? - אִם כֵּן, מַאי "וְלֹא כְלוּם"? "שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה מַכֶּה בֶּחָלִיל" וכו'. מַאי שָׁנָא הָנֵי? הוֹאִיל וְיָחִיד גּוֹמֵר בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: שְׁמוֹנָה עָשָׂר יָמִים שֶׁהַיָּחִיד גּוֹמֵר בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל: שְׁמוֹנָה יְמֵי הֶחָג, וּשְׁמוֹנָה יְמֵי חֲנוּכָּה, וְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל עֲצֶרֶת. וּבַגּוֹלָה עֶשְׂרִים וְאֶחָד: תִּשְׁעָה יְמֵי הֶחָג, וּשְׁמוֹנָה יְמֵי חֲנוּכָּה, וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל פֶּסַח, וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל עֲצֶרֶת. מַאי שָׁנָא בֶּחָג דְּאָמְרִינַן כָּל יוֹמָא, וּמַאי שָׁנָא בַּפֶּסַח דְּלָא אָמְרִינַן כָּל

מיום שלישי שש שעות, דכי שדית חמשה עשרים ואחת חמש מאות שמונים ותשע נראה המולד ביום [ראשון] עצמו. ויש לדקדק: כיון דאשתקד המולד היה ביום שלישי איך עשה שמונה מלאים (ואי חד) [ואיתאחר] קיבוע עד יום חמישי? הלא קדם המולד שני ימים לקיבוע, ולעיל אסקינן דלא עבדינן שמונה מלאים אלא כשאותה שנה מעוברת, ומתארע כך דלא מקדים כי אם חד יומא לקיבוע. ואם כן לפירושו היה הדבר אשתקד, שהמולד היה ביום שלישי אחר שמונה עשרה שעות ולא נראית עד יום רביעי, ולא קדם ראיית המולד לקיבוע רק חד יומא. ואם כן קשה טובא: דכי שדינן חמישה עשרים ואחת חמש מאות שמונים ותשע על יום שלישי שמונה עשרה, יהיה השנה זו ביום שני חמש עשרה שעות, והקיבוע היה ביום אחד — ואיך נראה החודש בזמנו? גם לפי מה דפירש לעיל, דמקדים לא הוי אם אינו קודם שמונה עשרה שעות אחרונות שביום, ויכול להיות דאשתקד המולד ביום שלישי לשש שעות, ולבני בבל לא נראית עד יום רביעי — אכתי דכי שדית חמשה עשרים ואחת חמש מאות שמונים ותשע על שלישי שש שעות, הוי המולד השתא ביום שני ושלש שעות, ואכתי לא הוי בזמנו! ושמא נראה חודש בזמנו לאו דווקא, דביום שאחר קיבוע קרי ליה "זמנו", דבשביל איחור יום אחד המולד לקיבוע — אין בכך כלום, דלאו אדעתייהו דאינשי, הלכך כשהמולד למחרתו דקיבוע כמו ביומא דקיבוע. **יש** ספרים שגורסין: "בית הפגריס" בסמ"ך, ויש שגורסין: "בית הפגרים" במ"ם, וכן כתוב בתוספתא (פ"א) ופסוק (ירמיה לא) "העמק הפגרים".

הפוחת לא יפחות משבע — לרבי יהודה דאמר ליכא תקיעות כי אם שבעה — משום דתקיעה תרועה תקיעה חשיב תקיעה אחת. והא דאמר בשבת פרק "במה מדליקין" (לה,ב) שהיו תוקעין ערב שבת ששה תקיעות כדי לבטל העם מן המלאכה — לא הוי אלא תרתי אליבא דרבי יהודה, דקחשיב לתקיעה תרועה תקיעה תקיעה אחת. אלא שש נקט אליבא דרבנן, וחשבינן תקיעה תרועה תקיעה בשלשה תקיעות. **אין** בין תקיעה לתרועה ולא כלום — ומסיק דאתא כרבי יהודה דקאמר תקיעה תרועה תקיעה חדא תקיעה. והכי לרבנן, דאסור להפסיק התקיעות. ומכאן נראה לרבי דאסור להפסיק בין שברים לתקיעות, דהא מספקא לן [אי] גנוחי גנח וילולי יליל בהדי הדדי, ולכך אנו עושים שברים ותרועה בהדי הדדי בחד תקיעה מספק, ואסור להפסיק ביניהן. ואם נאנס בתרועה ולא יכול לעשות מפני קוצר רוחו או מפני שום אונס — יחזור לשברים, והודה לו רבי. מכאן משמע דאסור להפסיק בין תקיעה לתקיעה. והא דאמרינן בשבת (שם) שהיו מפסיקין [דאמרינן] התקיעה הראשונה היתה כדי לבטל העם שבשדות, שנייה להבטיל העיר וחנויותיה כו' — שאני התם, כיון דתקנום כן כדי להיות כל אחת ואחת סימן לדבר אחד — לאו הפסק קחשיב ליה. **שמונה** עשר ימים — הא דלא חשיב ערב פסח, דאז הוו להו תשעה עשר — משום דלא הוי אלא במקדש לא חשיב ליה.

שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל — פירוש: ובשאר ימים אין אומרים אותו כלל. דליכא לפרושי: בשאר ימים אין גומרין אותו, אבל קורין אותו בדילוג. מדקאמר: ראש חדש איקרי מועד לימא — משמע דסובר דאין אומרין בראש חדש כלל. וכן הא דקאמר: מאי שנא בחג דאמרינן ובפסח דלא אמרינן — משמע דאין חובה לאומרו כלל בראש חדש ובפסח. וכן משמע בהך דמסכת תענית (כח,ב): רב איקלע לבבל חזינהו דקרו הלילא בראש חדש, קסבר לאפסוקינהו, כיון דשמע דקמדלגי, אמר: מנהג אבותיהם בידיהם — משמע שרב היה סבור שלא היו אומרים אותו כלל. ואם כן, ודאי מה שאנו אומרים אותו — אינו אלא מנהג בעלמא, ואינו חובה כמו בשמונה עשר ימים. ומכל מקום אומר רבינו תם דצריך לברך עליו, דכך משמע הך דסבר לאפסוקינהו (דכיון) שמברכין עליו. דאם לא כן, מיד שראה רב שלא ברכו לפניו — מיד היה יכול להבין שלא היה חובה, אלא

ר"ש **ועיבור שנה שלשים** — הרי לך אחד מלא, ואשתקד עשינו שניהן מליאים מרחשון ואייר — והרי לך שלשה מלאין יותר על בסדרן. הלכך, כי חסרה השתא לבהדייהו שלשה — קם ליה בדוכתיה. **נר ישראל** — שאתה מאיר עיני חכמים. **משנה עשרים ואחת תקיעות** — וארבעים ושמונה תקיעות מפרש להו במסכת סוכה בפרק "החליל" (נג,ב). **משני נבלים** — לשני לוים. **ולא מוסיפין על ששה** — לא אתפרש טעמא. **משני חלילין** — חליל = קלמייל"ש בלעז. **ולא מוסיפין על שנים עשר** — אם היו רוצין היו עושין שנים עשר, כנגד שנים עשר ימים שהחליל מכה לפני המזבח. **מכה** — שהיו נקבים בחליל, ומכה באצבעו על הנקב להנעים את הקול. **בשחיטת פסח ראשון** — בארבעה עשר בניסן, שהיו קורין ההלל בעזרה בשעת שחיטה, כדאמרינן ב"תמיד נשחט" (פסחים סד,א). **אבוב** — היינו חליל. ובגמרא מפרש הכי. **ולא היה מחלק** — מסיים, אלא באבוב יחידי. כשהיה מגיע לסיום הנעימה היה האחד מן החלילים מאריך לאחר שתיקת האחר, שזהו חילוק יפה יותר משיסיימו שניהם כאחד. חילוק — היינו סיום, שמחלק בין נעימה לנעימה. ובשעת הקרבה היה שיר זה, והיו הלוים משוררים בפה את ההלל באותן שנים עשר ימים, והחלילים מחללים. ובשאר ימים היו נבלים וצלצל וכינורות, והשיר היה אותו שיר המפורש בראש השנה (לא,א): אחד בשבת — "לה' הארץ ומלואה" וכל המזמור, ובשני — "גדול ה' ומהולל", וכן כולם. **ועבדי כהנים היו** — אותם המכים בחליל. **בית הפגרים ובית צפריא** — שם המשפחה. **מעמאום** — שם המקום. **ומשיאין לכהונה** — כהנים היו נושאין בנותיהן, שישראלים מיוחסין היו. **גמרא מתניתין** — דקחשיב עשרים ואחת תקיעות וארבעים ושמונה תקיעות, דלא כרבי יהודה. דמתניתין קא חשיב לכל תקיעה ולכל תרועה באנפי נפשה, ואין לך כל תרועה שאין תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה. ורבי יהודה לא קא חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אלא חדא — הרי לך עשרים ואחת דתנא דידן שבע לרבי יהודה, וארבעים ושמונה דתנא דידן שש עשרה לרבי יהודה. **ותקעתם תרועה** — אלמא לתרועה קרי "תקיעה", ולתקיעה "תרועה". **לפשוטה לפניה ולאחריה** — דמהכא נפקא פשוטה לפניה, דכתיב "ותקעתם" והדר "תרועה", ופשוטה לאחריה — דכתיב (במדבר י) "תרועה" והדר "יתקעו". ולעולם כל חדא מצוה באנפי נפשה. **סימנא בעלמא** — לסימן שיקהלו, ולאו לשום מצוה. **ולא כלום** — שלא ישהא ויפסיק בין פשוטה שלפניה לתרועה, ובין התרועה לפשוטה שלאחריה, אלא בבת אחת סמוכות זו לזו. **כרבי יהודה** — דאמר: חדא מצוה נינהו, ולא בעי אפסוקי. **אפילו כרבנן** — והאי "אין בין" לאו דיעשה סמוכות כל כך, אלא שלא ישהה ביניתיים יותר מדאי. **ולאפוקי מדרבי יוחנן** — דאמר גבי ראש השנה: שמע תשע תקיעות שלש של מלכיות ושלש של זכרונות ושלש של שופרות בתשע שעות, ששהה שעה בין כל אחת ואחת — יצא. **ולא כלום** — משמע כלל לא יפסיק. שמונה ימי חנוכה לא חשיב במתניתין, משום דליכא קרבן.

אלא מנהג. אלא שמע מינה שברכו. וכן משמע מהך דריש פרק שני דברכות (יד,ב), דקאמר רבא: הילכתא שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן ההלל, בין פרק לפרק — פוסק, באמצע הפרק — אינו פוסק. ימים שאין היחיד גומר בהן ההלל — אפילו באמצע הפרק פוסק. ואם אין מברכין עליו, מאי הפסקה איכא בדבר? ותו, מפני רשות נמי יפסיק. ועד כאן לא איבעיא ליה אלא מפני היראה ומפני הכבוד! ולא דמי להאי דקאמר פרק "לולב וערבה" (סוכה מד,ב) אמנהגא לא מברכינן — הני מילי טלטול דמנהג, כמו ערבה, אבל אקריאה דמנהג מברכין שפיר. והא דקאמר התם בפרק רביעי דתענית (כח,ב) תנא: יחיד לא יתחיל, ואם התחיל גומר. פירוש: יחיד אין צריך להתחיל, ואם התחיל גומר ובדילוג. משמע דציבור חייבין — היינו ממנהג בעלמא. וקצת קשה: רב דסבר לאפסוקינהו — התניא הכא דציבור חייבין לקרותו, וגם יחיד נמי גומר כשהתחיל! ורבינו חננאל פירש: יחיד לא יתחיל בברכה, ואם התחיל בברכה גומר. ומכל מקום נקוט (דרבינו שמשון) [דרבינו תם] ביד, דטוב לברך ליחיד נמי בתחילה. דנהי דודאי אין מחוייב לאמרו, מכל מקום מאחר שמזקיק עצמו לכך — אין זה ברכה לבטלה. כמו שהנשים מברכות על נטילת לולב שאינו לבטלה, אף על פי דפטורות, מכל מקום הם רשאות ליטלו, ואין זה ברכה לבטלה. פסק.

אמרו מלאכי השרת מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכיפורים — אבל לא קאמר: מפני מה אין אנו אומרים שירה. משמע שמלאכי השרת אומרים שירה. ולכך אומר רבינו יצחק, דבראש השנה וביום הכיפורים אין לדלג "והחיות ישוררו וכרובים יפארו". [שייך למשנה בעמוד הקודם] **אין** פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש בכל יום — ומפרש בסוכה (נג,ב): שלשה לפתיחת שערים, ותשע לתמיד של שחר. שהיו הלוים אומרים שירה בשעת נסכים, והיה בו שלשה פרקים, לכל פרק תקעו והריעו ותקעו.

[שייך למשנה בעמוד הקודם] **ולא** מוסיפין על ששה — פירש רש"י: לא איתפריש טעמא אין פוחתין משני חלילים. ולא מוסיפין על שנים עשר — כנגד שנים עשר יום שחליל מכה.

[שייך למשנה בעמוד הקודם] **[אין]** פוחתין משנים עשר לוים העומדין על הדוכן — בכל יום כשאומרים שירה. שנים לנבלים, ותשעה כינורות, וצלצל — הרי שנים עשר. ושתי חצוצרות כהנים תוקעים בהן ולא לוים. והכי תנן פרק בתרא דתמיד (לג,ב): ושני כהנים עומדים על שולחן החלבים, ושתי חצוצרות בידם. ולא חש התם למתני כינורים וחלילים — לפי שלא היו בכהנים אלא בלוים. וקצת קשה, דקתני התם: והקיש בן ארזא בצילצל! ותירץ, דחדא מינייהו נקט. **ועליהם** אמר דוד נחושת ממורט — פירש הקונטרס: על נחושת שמוציא בהם. מיהו קשה, דהאי קרא בעלמא במלכים דכתיב: "נחשת ממורט", ובדברי הימים (ב ד) כתיב: "נחשת מרוק". ומאי קאמר "ועליהם אמר דוד"? ונראה לרבינו יצחק, דהכי גרסינן: ועליהם אמר קרא "נחשת ממורט נחושת (ממורק) [מרוקן]". **הרדוולים** — בסמ"ך גריס רש"י. ונראה לרבי: "הרדוולים" במ"ם. וכן יש בבראשית רבה: "ערדולין בעיר ומדינה נהפכה". פירוש: "ערדולין" כמו "הרדוולין", והם מיני כלי זמר, מ"ם מתחלפת בנו"ן. "הרדוולים" זהו תרגום של עוגב. **מגריפה** היתה במקדש — פירש בקונטרס: שגורפין בה הדשן. וקשה, דהא היתה כלי זמר! אלא נראה לפרש, דשני מיני מגריפות היו, אחת לדשן ואחת של שיר.

ימי החג חלוקין בקרבנותיהם — דפרי החג מתמעטין והולכין. **ראש חדש איקרי מועד** — דכתיב (איכה א): "קרא עלי מועד", ובפרק רביעי דמסכת תענית (כט,א): תמוז דההוא שתא מלוי מליוה, דכתיב: "קרא עלי מועד". **השיר** — הלל. **מקודש** — בעשיית מלאכה. **קרייתה** — קריאת המגילה. **דחלי קליה** — מתוק קולו לשמוע. **חלק** — קלוף. **דק** — טינב"ש, גילדו דקה. **צלצל** — שני כלים מכין זה על גבי זה, וקולם דקה, וקורין להן צנב"ש. **מפטמת את הבשמים** — שבה היו כותשין סממני הקטרת. והיה קולה צלול, ומפטמת הבשמים יפה ונותנת בהן ריח, כדאמרינן בברייתות (ו,ב): השוחק אומר "היטב הדק, הדק היטב", שהקול יפה לבשמים. **שני כלים** — צלצל ומכתשת נחושת. **ממורט** — דק, שיכולין לקפלו. **ממורק** — קלל, לויישנ"ט. **שניים** — שני צלצלים ושני מכתשות. **בכאיסר** — פי המעיין שהוא נובע שם רחב כאיסר. **אל יתהלל חכם** — שחכמתו אינה אלא מקלקלת, לפי שכלי מקדש ראשון על פי הגבורה נעשו, דכתיב (דברי הימים א כח): "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית". **הרדוולים טבלא גורגדנא** — זוג ועינבל, שקורים אישקליט"א. **ומערכב את הנעימה** — כשהיה קול זה מסיים. **מגריפה** — שבה גורפין את דשן המזבח, ו5וודי"ל, והוא כעין כף.

כָּל יוֹמָא? דְּחַג - חֲלוּקִין בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶן, דְּפֶסַח - אֵין חֲלוּקִין בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶן. - שַׁבָּת דַּחֲלוּקָה בְּקָרְבְּנוֹתֶיהָ לֵימָא! - לָא אִיקְרֵי "מוֹעֵד". - רֹאשׁ חוֹדֶשׁ דְּאִיקְרֵי "מוֹעֵד" לֵימָא! - לָא אִיקְּדִישׁ בַּעֲשַׂיַּית מְלָאכָה, דִּכְתִיב: "הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חָג", לַיְלָה הַמְקוּדָּשׁ לָחָג טָעוּן שִׁירָה, וְשֶׁאֵין מְקוּדָּשׁ לָחָג אֵין טָעוּן שִׁירָה. - רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, דְּאִיקְרוּ "מוֹעֵד" וְאִיקְּדוּשׁ בַּעֲשַׂיַּית מְלָאכָה, לֵימָא! - מִשּׁוּם דְּרַבִּי אַבָּהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי מָה אֵין יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנֶיךָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים? אָמַר לָהֶן: אֶפְשָׁר, מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הַדִּין, וְסִפְרֵי חַיִּים וְסִפְרֵי מֵתִים פְּתוּחִין לְפָנָיו, וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי? - וְהָא חֲנוּכָּה דְּלָא הָכִי וְלָא הָכִי, וְקָאָמַר! - מִשּׁוּם נִיסָּא. - פּוּרִים דְּאִיכָּא נִיסָּא לֵימָא! אָמַר רַבִּי יִצְחָק: לְפִי שֶׁאֵין אוֹמְרִים שִׁירָה עַל נֵס שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. מַתְקִיף לָהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וַהֲרֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּנֵס שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ הוּא, וְאָמְרִינַן הַלֵּל! - כִּדְרַתַנְיָא: עַד שֶׁלֹּא נִבְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ - הוּכְשְׁרוּ כָּל הָאֲרָצוֹת לוֹמַר שִׁירָה, מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ - לֹא הוּכְשְׁרוּ כָּל אֲרָצוֹת לוֹמַר שִׁירָה. רַב נַחְמָן אָמַר: קְרֵייָתָהּ זוֹ הִיא הַלֵּילָא. רָבָא אָמַר: בִּשְׁלָמָא הָתָם, "הַלְלוּ עַבְדֵי ה'" - וְלֹא עַבְדֵי פַּרְעֹה, הָכָא, הַלְלוּ עַבְדֵי ה' - וְלֹא עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ? אַפַּתְּי עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֲנַן! וּלְרַב נַחְמָן דְּאָמַר: קְרֵייָתָהּ זוֹ הִיא הַלֵּילָא, הָתַנְיָא: מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ - לֹא הוּכְשְׁרוּ כָּל אֲרָצוֹת לוֹמַר שִׁירָה! - כֵּיוָן שֶׁגָּלוּ חָזְרוּ לְהֵיתֵירָן הָרִאשׁוֹן. "לֹא הָיָה מַכֶּה בְּאַבּוּב שֶׁל נְחוֹשֶׁת" וכו'. פָּתַח בְּחָלִיל וּמְסַיֵּים בְּאַבּוּב! אָמַר רַב פָּפָּא: הַיְינוּ חָלִיל הַיְינוּ אַבּוּב, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ חָלִיל? דְּחָלֵי קָלֵיהּ. תָּנוּ רַבָּנַן: אַבּוּב הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, חָלָק הָיָה, דַּק הָיָה, שֶׁל קָנֶה הָיָה, וּמִימוֹת מֹשֶׁה הָיָה. צִוָּה הַמֶּלֶךְ וְצִיפּוּהוּ זָהָב, וְלֹא הָיָה קוֹלוֹ עָרֵב, נָטְלוּ אֶת צִפּוּיוֹ וְהָיָה קוֹלוֹ עָרֵב כְּמוֹת שֶׁהָיָה. צִלְצוּל הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁל נְחוֹשֶׁת הָיָה, וְהָיָה קוֹלוֹ עָרֵב, וְנִפְגַּם, וְשָׁלְחוּ חֲכָמִים וְהֵבִיאוּ אוּמָנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרְיָא שֶׁל מִצְרַיִם וְתִקְּנוּהוּ, וְלֹא הָיָה קוֹלוֹ עָרֵב, נָטְלוּ אֶת תִּיקּוּנוֹ וְהָיָה קוֹלוֹ עָרֵב כְּמוֹת שֶׁהָיָה. מַכֵּהֶשֶׁת הָיְתָה בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁל נְחוֹשֶׁת הָיְתָה, וּמִימוֹת מֹשֶׁה הָיְתָה, וְהָיְתָה מְפַטֶּמֶת אֶת הַבְּשָׂמִים. נִתְפַּגְּמָה, וְהֵבִיאוּ אוּמָנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרְיָא שֶׁל מִצְרַיִם וְתִיקְּנוּהָ, וְלֹא הָיְתָה מְפַטֶּמֶת כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. אֵלּוּ שְׁנֵי כֵלִים נִשְׁתַּיְּרוּ מִמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, וְנִתְפַּגְּמוּ וְלֹא הָיָה לָהֶם אֲרוּכָה, וַעֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר: "וּכְלֵי נְחֹשֶׁת מָצְתָה שְׁנַיִם חֲמוּדוֹת מְזָהָב". רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: כָּל אֶחָד וְאֶחָד שָׁקוּל כְּשִׁנַּיִם שֶׁל זָהָב, וְחַד אָמַר: שְׁנֵיהֶם שְׁקוּלִין כְּאֶחָד שֶׁל זָהָב. תָּנֵי רַב יוֹסֵף: שְׁנֵיהֶם שְׁקוּלִין כְּאֶחָד שֶׁל זָהָב. תַּנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: שְׁנַיִם הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: שְׁנַיִם, אַל תִּיקְרֵי "שְׁנַיִם", אֶלָּא: "שְׁנַיִּים". תָּנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: שִׁילּוֹחַ הָיָה מְקַלֵּחַ מַיִם בְּכְאִיסָּר, צִוָּה הַמֶּלֶךְ וְהִרְחִיבוּהוּ כְּדֵי שֶׁיִּתְרַבּוּ מֵימָיו, וְנִתְמַעֲטוּ, וְחָזְרוּ וּמִיעֲטוּהוּ, וְהָיָה מְקַלֵּחַ מַיִם, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "אַל יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל יִתְהַלֵּל גִּבּוֹר בִּגְבוּרָתוֹ". וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הִרְדּוֹלִים לֹא הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ. מַאי הִרְדּוֹלִים? אָמַר אַבַּיֵי: טַבְלָא גּוּרְגְּדָנָא, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב וּמְעָרְבֵב אֶת הַנְּעִימָה. אָמַר רָבָא בַּר שֵׁילָא אָמַר רַב מַתָּנָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מַגְרֵיפָה הָיְתָה בַּמִּקְדָּשׁ,

עשרה נקבים היו בה — ובכל נקב היה קנה אחד, ובכל קנה וקנה היו בו עשרה נקבים, ובכל נקב של קנה הוציא מין זמר, נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר. **וסימניך** — שלא תטעה מי אמר מאה מי אמר אלף. **מתניתא גוזמא** — דרך משניות לשנות גוזמא, כגון הנך דאמר בשחיטת חולין בפרק "גיד הנשה" (צ,ב). **רבי יוסי** — דאמר: ישראלים מיוחסים היו, מאי קסבר? אלא דכולי עלמא עיקר שירה בפה. **בין למעשרות** — דמחזקינן ליה בחזקת לוי. **ואתנה את הלוים** — ולוים משוררים הם. **שבשם** — שמזכירין בו שם שמים. **אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב** — דכתיב (ישעיהו סה): "הנה עבדי ירונו מטוב לב". **אימא ביכורים** — והכי קאמר קרא: תחת אשר לא הבאת ביכורים. **מנין לביכורים שטעונין שירה** — שאומרים: "ארוממך ה' כי דליתני", כדתנן במסכת ביכורים (פרק ג משנה ד). **טוב טוב** — כתיב הכא: "בכל הטוב", וכתיב בשירה (דברים כח): "בשמחה ובטוב לבב". **פרי** — בביכורים כתיב (שם כו): "מראשית פרי". **הביא ענבים** — לעזרה לביכורים, ודרכן, מנין שיצא — תלמוד לומר: "אשר תביא מארצך", מכל מקום. **(ישור במשא) חזקיה אמר מהכא** — אשכחן שירת לוים מן התורה: "ישור במשא" — נשיאות קול בשיר. **בלוטי** = שם חכם. **שירה** — צריך עבודת קרבן, שאינו נאמר אלא על היין של נסכי קרבן, כדכתיב (במדבר י): "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם". **צהלו מים** — יצהלו בשיר בית המקדש יותר מצהלת ים סוף. **מייתי לה מהכא** — לעיקר שירה מן התורה.

עַל

עֲשָׂרָה נְקָבִים הָיוּ בָהּ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מוֹצִיא עֲשָׂרָה מִינֵי זְמָר, נִמְצְאוֹת כּוּלָּהּ מוֹצִיאָה מֵאָה מִינֵי זְמָר. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: הִיא אַמָּה וְגַבּוֹהַּ אַמָּה, וְקָתָא יוֹצֵא הֵימֶנָּה וַעֲשָׂרָה נְקָבִים הָיוּ בָהּ, כָּל אֶחָד מוֹצִיא מֵאָה מִינֵי זְמָר, נִמְצְאוֹת כּוּלָּהּ מוֹצִיאָה אֶלֶף מִינֵי זְמָר. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְסִימָנֵיךְ: מַתְנִיתָא גּוּזְמָא. "וַעֲבָדֵי כֹּהֲנִים הָיוּ" כו'. לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָאן דְּאָמַר עֲבָדִים הָיוּ, קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בְּפֶה, וּכְלֵי לְבַסּוֹמֵי קָלָא הוּא דַּעֲבִידָא; וּמַאן דְּאָמַר לְוִיִּם הָיוּ, קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי! - וְתִסְבְּרָא? רַבִּי יוֹסֵי מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בְּפֶה - עֲבָדִים סַגְיָא! אִי קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי - לְוִיִּם בָּעֵינַן! - לְעוֹלָם קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בְּפֶה, וְהָכָא בְּמַעֲלִין מִדּוֹכָן לְיוֹחֲסִין וּלְמַעֲשְׂרוֹת קָמִיפַּלְגִי; מַאן דְּאָמַר עֲבָדִים הָיוּ, קָסָבַר: אֵין מַעֲלִין מִדּוֹכָן לֹא לְיוֹחֲסִין וְלֹא לְמַעֲשְׂרוֹת; מַאן דְּאָמַר לְוִיִּם הָיוּ, קָסָבַר: מַעֲלִין מִדּוֹכָן בֵּין לְיוֹחֲסִין בֵּין לְמַעֲשְׂרוֹת; וּלְמַאן דְּאָמַר יִשְׂרְאֵלִים הָיוּ, קָסָבַר: מַעֲלִין מִדּוֹכָן לְיוֹחֲסִין וְלֹא לְמַעֲשְׂרוֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: הַשִּׁיר מְעַכֵּב אֶת הַקָּרְבָּן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מְעַכֵּב. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? דְּאָמַר קְרָא: "וְאֶתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נְתֻנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מַה בַּפָּרָה מְעַכֶּבֶת - אַף שִׁירָה מְעַכֶּבֶת. - וְרַבָּנָן? הָהוּא לְאִידָךְ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַה בַּפָּרָה בַּיּוֹם - אַף שִׁירָה בַּיּוֹם. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מְנַיִן לְעִיקַּר שִׁירָה מִן הַתּוֹרָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיִשֵּׂרֵת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהָיו", אֵיזֶהוּ שֵׁירוּת שֶׁבְּשֵׁם - הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה שִׁירָה. - וְאֵימָא: נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם! - מִדִּכְתִיב: "לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁמוֹ" - מִכְּלָל דִּבְרָכָה כֹּהֲנִים לָאו שִׁירוּת הִיא. רַב מַתָּנָה אָמַר, מֵהָכָא: "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב", אֵיזוֹ הִיא עֲבוֹדָה שֶׁבִּשְׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה שִׁירָה. - וְאֵימָא: דִּבְרֵי תוֹרָה, דִּכְתִיב: "פִּקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב"! - "מְשַׂמְּחֵי לֵב" אִיקְּרִי, "טוֹב" לָא אִיקְּרִי. - וְאֵימָא: בְּפוּרִים, דִּכְתִיב: "וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב"! - "טוֹב" אִיקְּרִי, "טוֹב לֵבָב" לָא אִיקְּרִי. אָמַר רַב מַתָּנָה: מְנַיִן לְבִיכּוּרִים שֶׁטְּעוּנִין שִׁירָה? אָתְיָא "טוֹב" "טוֹב" מֵהָכָא. - אִינִי? וְהָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מְנַיִן שֶׁאֵין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן הֶחָדַלְתִּי אֶת תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים", אִם אֲנָשִׁים מְשַׂמֵּחַ, אֱלֹהִים בַּמֶּה מְשַׂמֵּחַ? מִכָּאן שֶׁאֵין אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן! - מַשְׁפַּחְתָּ לָהּ כְּדַתָנֵי רַבִּי יוֹסֵי: פְּרִי אַתָּה מֵבִיא וְאִי אַתָּה מֵבִיא מַשְׁקִין; הֵבִיא עֲנָבִים וּדְרָכָן, מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תָּבִיא". חִזְקִיָּה אָמַר, מֵהָכָא: "וּכְנַגְּנִיהוּ שַׁר הַלְוִיִּם יָשׁוֹר בַּמַּשָּׂא כִּי מֵבִין הוּא", אַל תִּיקְרֵי "יָשׁוֹר", אֶלָּא "יָשִׁיר". בָּלְוּטֵי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵהָכָא: "לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבוֹדָה", אֵיזֶהוּ עֲבוֹדָה שֶׁצְּרִיכָה עֲבוֹדָה? הֱוֵי אוֹמֵר: זוֹ שִׁירָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מֵהָכָא: "שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם נָבֶל". רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר, מֵהָכָא: "הֵם יָשִׁירוּ קוֹלָם יְרַנֵּנוּ בְּגִאוֹן ה' צָהֲלוּ מִיָּם". וְתַנָּא מַיְתֵי לָהּ מֵהָכָא: "וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ", מִמַּשְׂמַע שֶׁנֶּאֱמַר בַּכָּתֵף, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁיִּשָּׂאוּ? מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "יִשָּׂאוּ"? אֵין "יִשָּׂאוּ" אֶלָּא לְשׁוֹן שִׁירָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף", וְאוֹמֵר: "יִשְׂאוּ קוֹלָם יְרַנֵּנוּ" וגו'. חֲנַנְיָא בֶּן אֲחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, מֵהָכָא: "מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל",

לא דכולי עלמא עיקר שירה בפה — קשה: בפרק "החליל" (סוכה נא,א) קאמר דאי עיקר שירה בפה — אין שיר של קרבן נמי דחי שבת ויום טוב לעשותו בכלי. ואם כן, מתניתין דקתני: שנים עשר ימים החליל מכה, מני? ויש לומר: דודאי תנאי דמתניתין אית להו עיקר שירה בפה, אבל איבא תנא דרבי יוסי בר יהודה התם, דאמר דשיר בכלי (דקרבן) דחי שבת ויום טוב, ואתי רישא כוותיה. **השיר** מעכב הקרבן — קשה: דהא השיר בשעת ניסוך, והניסוך אין מעכבת הקרבן, דאדם מביא זבחו היום ונסכים מכאן עד ארבעה ימים (מנחות טו,ב)! ונראה לפרש: שיר מעכב את הקרבן — היינו ניסוך, שאם אין שירה אין ניסוך.

משמח לב איקרי טוב לא איקרי — ואם תאמר: והכתיב (משלי ד) "לקח טוב נתתי לכם", (תהלים קיט) "טוב לי תורת פיך"! ויש לומר, דהכי קאמר: משמח לב איקרי, טוב שסמוך (ללב) לשמחה ומשמעותו לשון שמחה, אי נמי, טוב הסמוך ללב — לא איקרי. ואם תאמר: והא כתיב (רות ג): "וייטב לבו", ופירש רש"י: שיש במדרש וייטב לבו בתלמוד תורה, והכי נמי דרשינן שבת (סג,ב) "ויטיבך לבך" על תלמוד תורה! ויש לומר: דלא כתיבי בהדיא. ולפי זה לא הוי אתי שפיר הא דמקשה: "ואימא ביכורים", דהא טוב סמוך ללב לא איקרי! ויש לומר: דהכא נמי משני, דבעינן טוב הסמוך ללב. ומיהו, כיון דהיה יודע דבעינן טוב הסמוך ללב מעיקרא — שוב לא צריך להקשות עוד מביכורים. ולשון ראשון עיקר. **מנין** לביכורים שטעונין שירה — פירש רש"י: (דתנא) שהיו טעונין שירה, [כדתנן במסכת ביכורים] (פרק ג משנה ד): החליל (היה) מכה לפניהם [כו']. והא דפריך: איני, והא אמר רבי שמואל בר נחמני — ומקשה לרבי שמואל בר נחמני. אך יש תימה: אמאי לא מקשה ליה בהדיא מן המשנה? ויש לומר: שהתלמוד לא הביא המשנה דזרעים, וגם מילתיה דרבי שמואל בר נחמני לא אייתי ליה התלמוד אלא אגב גררא, הלכך לא פריך אלא הכי. ולרבי נראה: ששיר המשנה על ביכורים אינו עיקר השיר, כי אם לשמחה בעלמא, הלכך לא פריך מינה לרבי שמואל בר נחמני, ולא כפירוש רש"י. ויש תימה: דלא אייתי המשנה בעיקר שיר כלל! ועוד הקשה רבי אלחנן: היכי מוקי לה למשנת ביכורים הכא בהביא ענבים ודרכן? דהא בכל הביכורים מיירי בתאנים וחטין וכל שבעת המינין! ואין לפרש דהכי קאמר: שאם הביא ענבים בביכורים ודרכן לאחר כך, שלא תפקע מהם קדושת הביכורים, אף על גב דכתיב בקרא פרי. דהתם תניא בחולין פרק "העור והרוטב" (קכ,ב): אין מביאין ביכורים משקה אלא הירוצא מן הזיתים ומן הענבים. אלמא שהמשקה מהם חשוב לביכורים! אלא דיש לפרש: הביא ענבים ודרכם — פירוש: הפריש ענבים ודרכם, מנין שכשרים לביכורים? תלמוד לומר: "תביא". והא דתניא: אין מביאין ביכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים, דמשמע: לכתחילה מביאין — יש לפרשו בדיעבד. דהא קרא כתיב שאומרים שיר על ביכורים, והיכי כתב קרא בדיעבד? דמיירי לכתחילה. והכי פירושו: הביא ענבים ודרכן, מנין שיביאם לכתחילה? תלמוד לומר: "תביא" דמשמע לכתחילה. ומשנת ביכורים נמי אתיא שפיר, דמיירי במשקין היוצאין מזיתים וענבים, שאומרים עליהם שירה לכתחילה. ואיידי דתקנו עליהם שירה — תקנו נמי בכל הביכורים של שבעת המינים. ולא קשיא מידי מכל מה שהקשיתי לעיל. וצריך עיון בירושלמי.

אל תיקרי ישור אלא ישיר — תימה, דכמה קראי איכא בדברי הימים (א ט): "בני פלוני משוררים"! ויש לומר: דבעי לאשכוחי דשירה מן התורה, לכך דייק ליה מהך קרא דכתיב "ישור במשא" וכתיב "עבודת משא". אי נמי: מפיק מקראי שהיא עבודה וזר חייב עליה מיתה.

מהכא ויהי כאחד למחצצרים — ובקרא (במדבר י) כתיב: "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם", אלמא איכא שירה [מן התורה].

משוער ששוורר — דבדברי הימים (א ט) כתיב משפחות שהיו משוערים, ומשפחות שהיו משוררים. **מיתיבי** — פירש הקונטרס: לא ידענא האי אזהרה מהיכא היא. ורבינו מנחם נוחו עדן פירש, דכתיב (במדבר ח): "לשמור משמרת ועבודה לא יעבוד", וכתיב (שם): "ככה תעשה ללוים במשמרותם". **דמר** סבר במיתה — אם משוער לבדו. וגזרו בו רבנן מסייע עם אחר. ומר סבר באזהרה, ולא גזרו רבנן אם בא לסייע.

עולת נדבת ציבור טעונה שיר — כגון עולת קיץ. אבל דיחיד, אפילו חובתו אין טעונה נסכים.

אלא אמר רמי בריה דרב ייבא כבש הבא עם העומר קא מיבעיא ליה — טובא תימה: מאי סלקא דעתך? דהא אתמול הקריבו תמידין ומוספין, אמאי לא אימלך אלא ממוסף ששה עשר דניסן? **איבעיא** להו אי איקבע ראש חדש — וקשה לרש"י: דבדברי הימים כתיב האי קרא מקמי "ויועץ המלך לעשות הפסח בחדש השני"!

אלא אמר רב (שימי) [אשי] מידי דהוי אשליח דציבורא דממליך — ולעולם לא תפשוט, דנימא דכבש הבא עם העומר הוה. **שירה** דיומא לה' הארץ ומלואה (תהלים כד) — ואם עולת קיץ טעונה שירה — היינו שיר שאמרו בתמיד של שחר בו ביום.

אי הכי בעולת נדבה — פירש בקונטרס: ותפשוט בעיא דרבי אבין. **לעולותיכם** ולזבחי שלמיכם מה עולה קדשי קדשים אף שלמים כו' ומה שלמים שקבוע להן זמן וכו' — והא ברייתא איתא נמי בזבחים, בפרק "איזהו מקומן" (נה,א), ומתניא הכי: מה עולה קדשי קדשים — אף שלמים קדשי קדשים, מה עולה טעונה צפון — אף שלמים כו'. ולהכא התם "ומה שלמים שקבוע להם זמן" וכו' כדאיתא הכא. ושמא כל זה דטעונין צפון ודקבוע להם זמן היא ברייתא, וכן היה שונה אותה רב מרי הכי, והתם תניא מה שהיה צריך ממנה. אי נמי: אין בברייתא כי אם "עולה קדשי קדשים אף שלמים קדשי קדשים" (ה"נ ומקשינן) לענין קביעות זמן, ולענין טעונה צפון דזבחים, רבינו אלחנן.

נסכים

על עסקי קול — שהיה מצוהו לשוורר, לפי שמשה לוי היה. **אף הם** — הלוים בעבודת מזבח. ולא משכחת לוים כשרים בעבודת מזבח אלא בשיר. **מה אתם** — אכהנים קאי קרא. **אתם בשלהם** — הכהנים שנבנסו בעבודת לוים, כגון ששררו. **והם בשלכם** — לוי שעבד על המזבח בכהן. **הם בשלהם** — כגון לוי משורר שהגיף דלתות, ולוי משוער שאמר שיר. שהרי הלוים היו חלוקים, זה למשוער וזה למשורר. **אלא באזהרה** — לא אתפרש לן. **אביי** — לית ליה הא מתניתין דקתני לעיל: הם בשלהם אינו במיתה, דהא משכחת תנא אחרינא דקאי כוותיה. **זר ממש** — כגון ישראל. **הא כתיב חדא זימנא** — בההיא פרשתא גופה, וקאי נמי אעבודת לוים. רבי יהושע ויוחנן בן גודגדא לוים היו, יוחנן בן גודגדא סבר: משוורר ששוער במיתה כשהוא מגיף לבדו, וגזרו רבנן במסייע, דלא ליתי למעבד לחודיה. ורבי יהושע סבר: אפילו כי עביד לחודיה אינו אלא באזהרה, ולא גזרו רבנן במסייע. **עולת נדבת ציבור** — כגון קיץ המזבח, הבא מן השופרות שנותנין בהן מעות, מותר חטאת ומותר אשם. **עולותיכם** — "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם" (במדבר י), והיינו שירה. **ויאמר חזקיהו** — משמע שהיה נמלך. **אלא לאו נדבה** — ונמלך אם ישוררו, וכתיב: "החל שיר ה'", שהורו לו בית דין לשורר. **עולת ראש חדש** — דמוסף הוא: **כבש הבא עם העומר** — דהוא עולת חובה בששה עשר בניסן. **אלא אמר רב אשי** — הא דמימלך, לאו משום דמספקא ליה, דודאי הוקבע ראש חדש בזמנו. אלא רשותא הוא דקא נסיב. **מידי דהוה אשליח דציבורא דממליך** — ונסיב רשותא אם יתפלל. **אפילו תימא עולת חובה** — עולת תמיד שבכל יום ויום הוא. **זבות ליום זכאי** — בניסן נגאלו, בניסן עתידין להיגאל. **מוצאי שבת** — אחד בשבת. **ומוצאי שביעית** — שמינית. **וישב עליהם את אונם** — פסוק הוא בתהלים, במזמור "אל נקמות ה'". **בטל התמיד** — שלא היו להם כבשים, מחמת שהיו צרים על ירושלים ואין יוצא ובא. **ומאי שנא עולת נדבה דהואי** — הלא לא היו כבשים מצויים! **הא לא קשיא בן בקר בעלמא אתרמי להו** — שאינו ראוי לתמיד, וראוי לעולת נדבה. **ותסברא** — דשירה גמורה הויא והיא שירה על קרבן? והא שירה דאחד בשבת "לה' הארץ ומלואה" כדאמר בראש השנה (לא,א), והאי קרא במזמור "אל נקמות ה'" שהוא שיר של רביעי בשבת! **אילייא** — קינה, כדמתרגמינן "ושאי על שפים קינה" — וטלי על נגדין אילייא (ירמיהו ז). **דוכן** — כמין אצטבא היה. **אי הכי** — דאפילו שלא על הקרבן אומר שירה, בעולת נדבה נמי לימא, ותפשוט בעיא דרבי אבין! **נפקא מיניה חורבא** — דהא דריש לקיש רשות הוא. דאי אית ליה לעולת נדבה ברשות — אתי למימר עולת חובה נמי רשות, הלכך לא אמרינן שיר לגמרי בנדבה. **מאי הוי עלה** — דבעיא דרבי אבין. **ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם** — מקיש עולה לשלמים ושלמים לעולה לענין שיר. **מה עולה האמורה כאן קדשי קדשים** — דאין לך עולה קדשים קלים, אף שלמים האמורים כאן טעונים שיר — בשלמים קדשי קדשים משתעי. ואין לך שלמים קדשי קדשים אלא בשבשי עצרת, דשלמי ציבור הן, וכתיב בהו (ויקרא כג): "קדש יהיו לה' לכהן". ומה שלמים האמורים כאן לגבי שיר — קבוע להן זמן, דהא אוקימנא בכבשי עצרת אף עולה האמורה כאן — שקבוע לה זמן, לאפוקי נדבת ציבור דאין קבוע לה זמן.

עַל עִסְקֵי קוֹל. רַב אַשִׁי אָמַר, מֵהָכָא: "וַיְהִי כְּאֶחָד לַמְחַצְּצְרִים וְלַמְשֹׁרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד". רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר, מֵהָכָא: "וְלֹא יָמוּתוּ גַּם הֵם גַּם אַתֶּם", מָה אַתֶּם בַּעֲבוֹדַת מְזִבֵּחַ - אַף הֵם בַּעֲבוֹדַת מְזִבֵּחַ. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: "וְלֹא יָמוּתוּ גַּם הֵם גַּם אַתֶּם", אַתֶּם בְּשֶׁלָּהֶם וְהֵם בְּשֶׁלָּכֶם - בְּמִיתָה, הֵם בְּשֶׁלָּהֶם - אֵינָן בְּמִיתָה אֶלָּא בְּאַזְהָרָה. אָמַר אַבָּיֵי, נְקִיטִינַן: מְשׁוֹרֵר שֶׁשִּׁיעֵר בְּשֶׁל חֲבִירוֹ - בְּמִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֶדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וגו' וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת"; מַאי זָר? אִילֵימָא זָר מַמָּשׁ - הָכְתִיב חָדָא זִימְנָא! אֶלָּא לָאו, זָר דְּאוֹתָהּ עֲבוֹדָה. מֵיתִיבִי: מְשׁוֹרֵר שֶׁשִּׁיעֵר וּמְשׁוֹעֵר שֶׁשִּׁוֹרֵר - אֵינוֹ בְּמִיתָה אֶלָּא בְּאַזְהָרָה! - תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּר חֲנַנְיָה שֶׁהָלַךְ לְסַיֵּעַ בַּהֲגָפַת דְּלָתוֹת אֵצֶל רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן גּוּדְגֶּדָא, אָמַר לוֹ: בְּנִי, חָזוֹר לַאֲחוֹרֶיךָ, שֶׁאַתָּה מִן הַמְשׁוֹרְרִים וְלֹא מִן הַמְשׁוֹעֲרִים; מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: מִיתָה הִיא, וּגְזוֹר בָּהּ רַבָּנָן; וּמָר סָבַר: אַזְהָרָה הִיא, וְלָא גְּזוֹר בָּהּ? - דְּכוּלֵי עָלְמָא אַזְהָרָה הִיא, מָר סָבַר: מְסַיֵּעַ גְּזוֹר בֵּיהּ רַבָּנָן, וּמָר סָבַר: לֹא גְּזוֹר בֵּיהּ רַבָּנָן. בָּעֵי רַבִּי אָבִין: עוֹלַת נְדָבַת צִיבּוּר, טָעוּנָה שִׁירָה אוֹ אֵינָהּ טָעוּנָה שִׁירָה? "עֹלֹתֵיכֶם" אָמַר רַחֲמָנָא, אַחַת עוֹלַת חוֹבָה וְאַחַת עוֹלַת נְדָבָה, אוֹ דִלְמָא: עוֹלוֹתֵיכֶם דְּכוּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל קָאָמַר רַחֲמָנָא? תָּא שְׁמַע: "וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וּבְעֵת הֵחֵל הָעוֹלָה הֵחֵל שִׁיר ה' וְהַחֲצֹצְרוֹת עַל יְדֵי כְּלֵי שִׁיר דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל", הַאי שִׁירָה מַאי עֲבִידְתָּהּ? אִילֵימָא דְּעוֹלַת חוֹבָה - לָמָּה לֵיהּ אִימְלוּכֵי? אֶלָּא לָאו דְּעוֹלַת נְדָבָה. אֲמַר רַב יוֹסֵף: לָא, עוֹלַת רֹאשׁ חוֹדֶשׁ הָוָה, וְקָא מִיבַּעְיָא לְהוּ מִי הוּקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּזְמָנוֹ דְּלֵיקְרֵב, אוֹ לָא. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי? וְהָכְתִיב: "בְּיוֹם שִׂשָּׂה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וגו' וַיַּאַמֵּר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ"! אֶלָּא אֲמַר רָמֵי בַּר רִבִּי דְּרוֹמָא: כְּבֶשׂ הַבָּא עִם הָעוֹמֶר קָמִיבָּעְיָא לְהוּ, מִי קָבַע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּזְמָנוֹ דְּלֵיקְרֵב, אוֹ לָא? מַתְקִיף לָהּ רַב אָוִיָּא: וְלֵיחֲזֵי פֶּסַח הֵיכִי עָבֵיד? מַצָּה הֵיכִי אָבֵיל? אֶלָּא אֲמַר רַב אַשִׁי: מִידֵּי דַּהֲוָה אַשְׁלִיחָא דְּצִיבּוּרָא דְּמִמְלִיךְ. הָשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, אֲפִילּוּ תֵּימָא עוֹלַת חוֹבָה - מִידֵּי דַּהֲוָה אַשְׁלִיחָא דְּצִיבּוּרָא דְּמִמְלִיךְ. תָּא שְׁמַע, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְגַלְגְּלִין זְכוּת לְיוֹם זַבַּאי וְחוֹבָה לְיוֹם חַיָּיב. אָמְרוּ: כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת בָּרִאשׁוֹנָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב הָיָה, וּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הָיָה, וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית הָיְתָה, וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹיָרִיב הָיְתָה, וְהָיוּ כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם עוֹמְדִים עַל דּוּכָנָן וְאוֹמְרִים שִׁירָה, וּמָה שִׁירָה אָמְרוּ? "וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם", וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר "יַצְמִיתֵם ה' אֱלֹהֵינוּ" עַד שֶׁבָּאוּ גּוֹיִם וּבִטְּשׁוּם, וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה. הַאי שִׁירָה מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? אִילֵימָא דְּעוֹלַת חוֹבָה, מִי הֲוֵאי? בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בָּטֵל הַתָּמִיד! אֶלָּא לָאו דְּעוֹלַת נְדָבָה! - וְתִסְבְּרָא? מַאי שְׁנָא דְּעוֹלַת חוֹבָה דְּלָא הֲוַאי, וּמַאי שְׁנָא דְּעוֹלַת נְדָבָה דַּהֲוַאי? - הָא לָא קַשְׁיָא: בֶּן בָּקָר אַקְרַאי בְּעָלְמָא הוּא דְּאִיתְרְמִיָּא לְהוּ. אֲמַר רָבָא, וְאִיתֵימָא רַב אַשִׁי: וְתִסְבְּרָא? שִׁירָה דְּיוֹמֵיהּ - "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", "וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם" בְּשִׁיר דְּאַרְבָּעָה בְּשַׁבָּת הוּא! אֶלָּא אִילֵימָא בְּעָלְמָא הוּא דְּנַפַּל לְהוּ בְּפוּמַיְיהוּ. - וְהָא "עוֹמְדִין עַל דּוּכָנָן" קָתָנֵי! - כִּדְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר: אוֹמֵר שֶׁלֹּא עַל הַקָּרְבָּן. - אִי הָכִי, בְּעוֹלַת נְדָבָה נַמִּי לֵימָא! - נָפִיק מִינָּהּ חוּרְבָא. מַאי הָוֵה עָלָהּ? תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: "עַל עוֹלוֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם", מָה עוֹלָה קוֹדֶשׁ קָדָשִׁים - אַף שְׁלָמִים קָבוּעַ לָהֶם זְמָן; וּמַה שְּׁלָמִים קָבוּעַ לָהֶם זְמָן - אַף עוֹלָה קָבוּעַ לָהּ זְמָן.

איבעיא

[לד.]

"וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת כַּלָּתוֹ" וְגוֹ' (ויקרא כ, יב). תְּנִיתַה הָכָא תְּנִיתַה בִּכְרֵתוֹת. נִיחָא בִּכְרֵתוֹת, שֶׁהוּא מֵבִיא קָרְבָּן וְחוֹזֵר וּמֵבִיא קָרְבָּן. אִית לָךְ מֵימַר בְּסַנְהֶדְרִין, שֶׁהוּא נִסְקָל וְחוֹזֵר וְנִסְקָל? ! אָמַר רַבִּי יוּדָן אֲבוֹי דְּרַבִּי מַתַּנְיָה: לְהַתְרָיָה אִתְאֲמַרַת, שֶׁאִם הִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב – לוֹקֶה, מִשּׁוּם אֵם – לוֹקֶה. וְיַתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ? אָמַר רַבִּי אָבוּן: תִּפָּתֵר בִּפְנוּיָה.

תַּמָּן תְּנִינַן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לֹא הָיְתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. הָא אִם הָיְתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו, חַיָּב שְׁתַּיִם. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שַׁנְיָא בֵּין שֶׁהָיְתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו, בֵּין שֶׁאֵין אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן (ויקרא יח, ז): "אִמְּךָ הִוא", מִשּׁוּם אִמּוֹ אַתָּה מְחַיְּבוֹ, עָרָה אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה לְאֵם. רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא: מָה רָאָה רַבִּי יוֹחָנָן לְתַפֵּשׂ אֶת הָאֵם וּלְהַנִּיחַ אֵשֶׁת הָאָב? אֲמַר לֵיהּ: דְּהוּא סָבַר כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרַשׁ: "עֶרְוַת אָבִיךָ", בְּזָכָר הַכָּתוּב מְדַבֵּר. וְאֵין אָבִיו בִּכְלַל הַזָּכוּר? אֶלָּא לְחַיְּבוֹ שְׁתַּיִם, דְּתָנֵי: הַבָּא עַל אָבִיו חַיָּב עָלָיו שְׁתַּיִם. וְנִיתְנֵי שְׁלֹשִׁים וְשֵׁבַע כְּרֵתוֹת בַּתּוֹרָה! רַבִּי מָנָא אָמַר: כָּל שֵׁם זָכוּר אֶחָד. "עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ", בְּאֵשֶׁת אָב הַכָּתוּב מְדַבֵּר. "עֶרְוַת אִמְּךָ", זוֹ אִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו. אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו מִנַּיִן? "אִמְּךָ הִיא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ". מָה עָבַד לַהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל? פְּתַר לַהּ לְאַחַר מִיתָה. וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָה כֵּן.

"עֶרְוַת אָבִיךָ עֶרְוַת אִמְּךָ": מָה "אָבִיךָ" כָּל שֶׁהוּא אָבִיךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה, אַף "אִמְּךָ" כָּל שֶׁהִיא אִמְּךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה. לָא מִסְתַּבְּרָא דְּדָרִישׁ אַהָן קְרָיָא, אֶלָּא רַבִּי יוּדָה, דְּלֵית לֵיהּ 'אִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו', צָרִיךְ מִדְּרוֹשׁ: "עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ", מָה אָבִיךָ כָּל שֶׁהוּא אָבִיךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה, אַף אִמְּךָ כָּל שֶׁהִיא אִמְּךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: הֲדָא אָמְרָה, לְמֵדִין מִגְּזֵרָה שָׁוָה אֲפִלּוּ מֻפְנָה מִצַּד אֶחָד. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוּדָן: לֵית דָּא פְּשִׁיטָא עַל דְּרַבִּי עֲקִיבָה? דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר גְּזֵרָה שָׁוָה אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ מֻפְנָה!

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: הַבָּא עַל אִמּוֹ, מַהוּ שֶׁהוּא חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ?

[לה.]

תָּא חֲמֵי: אִלּוּ בָא אַחַר עָלֶיהָ, חַיָּב מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ, בְּנָהּ לֹא כָל שֶׁכֵּן? ! הָתִיב רַבִּי יוֹסֵי: הֲרֵי חוֹרְגָהּ, הֲרֵי הוּא חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב, וּבְנָהּ אֵינוֹ חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. דְּתָנֵי אַף בִּשְׁאָר כָּל הָעֲרָיוֹת כֵּן, חֲמוֹתוֹ וְאֵשֶׁת אִישׁ, אַתְּ תּוֹפְשׂוֹ אָבִיךָ הִיא", לָא שָׁנְיָא בֵּין בְּחַיֶּיהָ בֵּין לְאַחַר מִיתָה.

[לד:]

רַבִּי עֲקִיבָה דָּרַשׁ: "עֶרְוַת אָבִיךָ", בְּאֵשֶׁת אָב הַכָּתוּב מְדַבֵּר. "עֶרְוַת אִמְּךָ", זוֹ אִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו. אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו מִנַּיִן? "אִמְּךָ הִיא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ". מָה עָבַד לַהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל? פְּתַר לַהּ לְאַחַר מִיתָה. וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָה כֵּן.

"עֶרְוַת אָבִיךָ עֶרְוַת אִמְּךָ": מָה "אָבִיךָ" כָּל שֶׁהוּא אָבִיךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה, אַף "אִמְּךָ" כָּל שֶׁהִיא אִמְּךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה. לָא מִסְתַּבְּרָא דְּדָרִישׁ אַהָן קְרָיָא, אֶלָּא רַבִּי יוּדָה, דְּלֵית לֵיהּ 'אִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו', צָרִיךְ מִדְּרוֹשׁ: "עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ", מָה אָבִיךָ כָּל שֶׁהוּא אָבִיךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה, אַף אִמְּךָ כָּל שֶׁהִיא אִמְּךָ, בֵּין לְעִנְּשׁ בֵּין לְאַזְהָרָה.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: הֲדָא אָמְרָה, לְמֵדִין מִגְּזֵרָה שָׁוָה אֲפִלּוּ מֻפְנָה מִצַּד אֶחָד. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוּדָן: לֵית דָּא פְּשִׁיטָא עַל דְּרַבִּי עֲקִיבָה? דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר גְּזֵרָה שָׁוָה אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ מֻפְנָה!

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: הַבָּא עַל אִמּוֹ, מַהוּ שֶׁהוּא חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ?

[לה.]

תָּא חֲמֵי: אִלּוּ בָא אַחַר עָלֶיהָ, חַיָּב מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ, בְּנָהּ לֹא כָל שֶׁכֵּן? ! הָתִיב רַבִּי יוֹסֵי: הֲרֵי חוֹרְגָהּ, הֲרֵי הוּא חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב, וּבְנָהּ אֵינוֹ חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. דְּתָנֵי אַף בִּשְׁאָר כָּל הָעֲרָיוֹת כֵּן, חֲמוֹתוֹ וְאֵשֶׁת אִישׁ, אַתְּ תּוֹפְשׂוֹ

מְשׁוּם חֲמוֹתוֹ. כַּלָּתוֹ וְאֵשֶׁת אִישׁ, אַתְּ תּוֹפְסוֹ מְשׁוּם כַּלָּתוֹ. אֲחוֹתוֹ וְאֵשֶׁת אִישׁ, אַתְּ תּוֹפְסוֹ מְשׁוּם אֲחוֹתוֹ? מַבְרִיחוֹ מִן הַחֲמוּרָה וּמְקַנְתְּרוֹ בַּקַּלָּה לֵית יָכִיל!

תָּנֵי: הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מְשׁוּם אֲחוֹתוֹ וּמְשׁוּם בַּת אֵשֶׁת אָבִיו. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ אֵינוֹ חַיָּב עָלֶיהָ אֶלָּא מְשׁוּם שֵׁם אֶחָד בִּלְבַד. וְכֵן הַבָּא עַל כַּלָּתוֹ. רַבִּי יִרְמְיָה רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אָתְיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יוּדָה כְּשִׁיטַת רַבִּי יוּדָה אָבִיו: כְּמָה דְּרַבִּי יוּדָה תּוֹפֵשׂ שֵׁם רִאשׁוֹן, כֵּן רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יוּדָה תּוֹפֵשׂ שֵׁם רִאשׁוֹן. חֲזַר רַבִּי יִרְמְיָה רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֵית לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יוּדָה כְּשִׁיטַת רַבִּי יוּדָה אָבִיו, תַּמָּן אִמּוֹ בְּלֹא אֵשֶׁת אָבִיו חַיָּב, אֵשֶׁת אָבִיו בְּלֹא אִמּוֹ חַיָּב. בְּרַם הָכָא, מָצִינוּ בַּת אֵשֶׁת אָבִיו בְּלֹא אֲחוֹתוֹ הוּא מֻתָּר בָּהּ.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם חָטָא בְּהֵמָה מֶה חַטָּאת? אֶלָּא לְפִי שֶׁבָּאת לְאָדָם

[לה:]

תַּקָּלָה עַל יָדֶיהָ, לְפִיכָךְ אָמַר הַכָּתוּב תִּסָּקֵל. דָּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא תְּהֵא הַבְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בַּשּׁוּק, וְיֹאמְרוּ ׳זוֹ הִיא שֶׁנִּסְקַל אִישׁ פְּלוֹנִי עַל יָדֶיהָ׳.

גְּמָרָא: אַזְהָרָה לַבָּא עַל הַזָּכוּר מִנַּיִן? ״וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה״ (וַיִּקְרָא יח, כב). כָּרֵת מִנַּיִן? ״כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ״ וְגוֹ׳. עֹנֶשׁ מִנַּיִן? ״וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת״ (וַיִּקְרָא כ, טו). אַתְּ יָלִיף ״דְּמֵיהֶם בָּם״ מִ״דְּמֵיהֶם בָּם״. עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? אַתְּ יָלִיף הֲרִיגָה מֵהֲרִיגָה. אַזְהָרָה לְנִשְׁכָּב מִנַּיִן? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִן אַתְרֵיהּ וְרַבִּי עֲקִיבָה מִן אַתְרֵיהּ. כָּרֵת לְנִשְׁכָּב עַל דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לֵית מַשְׁכַּח. עֹנֶשׁ לְנִשְׁכָּב, בֵּין עַל דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּין עַל דְּרַבִּי עֲקִיבָה - לֵית מַשְׁכַּח. ״כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת״ (שְׁמוֹת כב, יח), וּכְתִיב (שָׁם, יט): ״זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם״, מַה זֶּה בְּסִקִילָה וְכָרֵת אַף זֶה בְּסִקִילָה וְכָרֵת.

מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם״ (וַיִּקְרָא כ, יג). אַתְּ יָלִיף ״דְּמֵיהֶם בָּם״ מִ״דְּמֵיהֶם בָּם״.

עַד כְּדוֹן לְשׁוֹכֵב, לְנִשְׁכָּב מִנַּיִן? ״וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה״, קְרֵי בֵּיהּ ׳לֹא תִישָׁכֵב׳. עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל - ״לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ (דְּבָרִים כג, יח). כָּרֵת לְנִשְׁכָּב כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, מִנַּיִן? רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: נֶאֱמַר כָּאן ״קָדֵשׁ״, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן ״וְגַם קָדֵשׁ הָיָה בָּאָרֶץ״ (מְלָכִים א׳ יד, כד), אַתְּ לָמֵד ״קָדֵשׁ״ מִ״קָדֵשׁ״, וְ״קָדֵשׁ״ מִ״תּוֹעֵבָה״. רַבִּי חִיָּה בַּר אַדָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: ״תּוֹעֵבָה״ מִ״תּוֹעֵבָה״. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן: ״תּוֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם״ - שְׁנֵיהֶם בְּסִקִילָה, שְׁנֵיהֶם בְּאַזְהָרָה, שְׁנֵיהֶן בְּהִכָּרֵת.

אַזְהָרָה לַבָּא עַל הַבְּהֵמָה מִנַּיִן? ״וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה בָהּ״. כָּרֵת מִנַּיִן? ״כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ״ וְגוֹ׳. עֹנֶשׁ מִנַּיִן? ״וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת״ (וַיִּקְרָא כ, טו). אַתְּ יָלִיף ״דְּמֵיהֶם בָּם״ מִ״דְּמֵיהֶם בָּם״. עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? אַתְּ יָלִיף הֲרִיגָה מֵהֲרִיגָה. אַזְהָרָה לְנִשְׁכָּב מִנַּיִן? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִן אַתְרֵיהּ וְרַבִּי עֲקִיבָה מִן אַתְרֵיהּ. כָּרֵת לְנִשְׁכָּב עַל דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לֵית מַשְׁכַּח. עֹנֶשׁ לְנִשְׁכָּב, בֵּין עַל דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּין עַל דְּרַבִּי עֲקִיבָה - לֵית מַשְׁכַּח. ״כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת״ (שְׁמוֹת כב, יח), וּכְתִיב (שָׁם, יט): ״זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם״, מַה זֶּה בְּסִקִילָה וְכָרֵת אַף זֶה בְּסִקִילָה וְכָרֵת.

מַה מַפְקָא מִבֵּינֵיהוֹן? שָׁכַב אֶת הַזָּכוּר וְנִשְׁכַּב מִמֶּנּוּ, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל חַיָּב שְׁתַּיִם, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. שָׁכַב אֶת הַבְּהֵמָה וְנִשְׁכַּב הֵימֶנָּה, בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל - חַיָּב שְׁתַּיִם. שָׁכַב אֶת הַזָּכוּר וְאֶת הַבְּהֵמָה, חַיָּב שְׁתַּיִם. נִשְׁכַּב מִן הַזָּכוּר וּמִן הַבְּהֵמָה, חַיָּב שְׁתַּיִם. שָׁכַב שְׁנֵי זְכָרִים כְּאַחַת, מֵאַחַר שֶׁמִּתְחַיְּבִין עַל יָדוֹ שְׁנַיִם - חַיָּב שְׁתַּיִם. נִשְׁכַּב מִשְּׁנֵי זְכָרִים כְּאַחַת, מֵאַחַר שֶׁמִּתְחַיְּבִין עַל יָדוֹ שְׁנַיִם - חַיָּב שְׁתַּיִם.

תָּנֵי: הַזָּכוּר, לֹא עָשָׂה בּוֹ אֶת הַקָּטָן כְּגָדוֹל. וְהַבְּהֵמָה, עָשָׂה בָּהּ אֶת הַקְּטַנָּה כִּגְדוֹלָה. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: לְעוֹלָם אֵינוֹ מִתְחַיֵּב עָלֶיהָ עַד שֶׁתְּהֵא בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד.

רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה בְּעָא מֵרַבִּי זְעֵירָא:

[לו.]

מָה רָאָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָה לַחֲלֹק בְּזָכוּר וּבִבְהֵמָה, וּבִשְׁאָר כָּל הָעֲרָיוֹת לֹא נֶחְלְקוּ? אֲמַר לֵהּ: שֶׁבְּכָל הָעֲרָיוֹת כָּתוּב בָּהֶן "שְׁאֵר בָּשָׂר" וְאֵלּוּ אֵין כָּתוּב בָּהֶן "שְׁאֵר בָּשָׂר". הֲתִיבוּן: הֲרֵי נִדָּה אֵין כְּתִיב בָּהּ "שְׁאֵר בָּשָׂר" וְלֹא נֶחְלְקוּ עָלֶיהָ! רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: מִכְּיוָן דִּכְתִיב 'קְרִיבָה' 'קְרִיבָה', כְּמִי שֶׁכְּלוּלִים כָּאן וְכוּלָּהֶם כָּאן. רַבִּי חִיָּה בַּר אַדָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא (וַיִּקְרָא יח, יט): "וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ"! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: הִיא 'בַּל תִּקְרַב' הִיא 'בַּל תְּגַלֶּה'.

אַזְהָרָה לְאִשָּׁה הַמְבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה עָלֶיהָ מִנַּיִן? "וְאִשָּׁה לֹא תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לְרִבְעָהּ תֵּבֶל הוּא" (שָׁם, כג). כְּרֵת מִנַּיִן? "כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ" (שָׁם, כט). עֹנֶשׁ מִנַּיִן? "וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תַּעֲמֹד לִפְנֵי בְּהֵמָה לְרִבְעָה אֹתָהּ וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה, מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם" (שָׁם כ, טז). אַתְּ יָלִיף "דְּמֵיהֶם בָּם" מִ"דְּמֵיהֶם בָּם".

רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל בָּעֵי: הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁבָּא עָלֶיהָ שׁוֹגֵג, הֲרֵי הִיא נִסְקֶלֶת עַל יָדָיו וְהוּא פָּטוּר! רַבִּי שִׁמְעוֹן בָּעֵי: הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁחָרַשׁ בְּשַׁבָּת, הֲרֵי הוּא נִסְקָל עַל יָדָהּ וְהִיא פְּטוּרָה! לֵית לָךְ אֶלָּא כַּהֲדָא דְּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק (הוֹשֵׁעַ ח, ד): "כַּסְפָּם וּזְהָבָם עָשׂוּ לָהֶם עֲצַבִּים", 'לְמַעַן יִכָּרֵתוּן' אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא "לְמַעַן יִכָּרֵת", כֶּאֱנָשׁ דְּמַר: 'שְׁחִיק טִימַיָּיה דִּפְלַן, דְּאַפִּיק בְּרֵיהּ לְעָבְדָא בִּישָׁא'.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: הַמְגַדֵּף אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ אֶת הַשֵּׁם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: בְּכָל יוֹם דָּנִין אֶת הָעֵדִים בְּכִנּוּי: 'יַכֶּה יוֹסֶה אֶת יוֹסֶה', נִגְמַר הַדִּין, לֹא הָיוּ הוֹרְגִין בְּכִנּוּי, אֶלָּא מוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לַחוּץ וּמְשַׁיְּרִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן, וְאוֹמֵר לוֹ: 'אֱמוֹר מַה שֶׁשָּׁמַעְתָּה בְּפֵרוּשׁ', וְהוּא אוֹמֵר, וְהַדַּיָּנִים עוֹמְדִין עַל רַגְלֵיהֶן וְקוֹרְעִין וְלֹא מְאַחִין. וְהַשֵּׁנִי אוֹמֵר: 'אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ', וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר: 'אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ'.

גְּמָרָא: אַזְהָרָה לְמְגַדֵּף מִנַּיִן? "אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל" (שְׁמוֹת כב, כז). כְּרֵת מִנַּיִן? "אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ" (וַיִּקְרָא כד, טו). עֹנֶשׁ מִנַּיִן? "וְנֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת" (שָׁם, טז). וּכְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: בְּדַיָּנִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר? אִם עַל הַדַּיָּנִים הוּא

מַזְהִיר, לֹא כָל שֶׁכֵּן עַל הַכְּנוּיִים, אִם עַל הַכְּנוּיִים הוּא

[לו:]

עוֹנֶשׁ כָּרֵת, לֹא כָל שֶׁכֵּן עַל שֵׁם הַמְיֻחָד? אִית תַּנֵי תָּנֵי: עַל הַכְּנוּיִים בְּאַזְהָרָה וְכָרֵת, עַל שֵׁם הַמְיֻחָד בְּמִיתָה. אִית תַּנֵי תָּנֵי: עַל הַכְּנוּיִים בְּאַזְהָרָה, וְעַל שֵׁם הַמְיֻחָד בְּמִיתָה וְכָרֵת. מַאן דְּמַר עַל הַכְּנוּיִים בְּאַזְהָרָה וְכָרֵת: "אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל", וְעוֹד: "אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ" בְּכָרֵת. וְעַל שֵׁם הַמְיֻחָד בְּמִיתָה: "וְנֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת" (וַיִּקְרָא כד, טז). וּמַאן דְּמַר עַל הַכְּנוּיִין בְּאַזְהָרָה: "אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל". וְעַל שֵׁם הַמְיֻחָד בְּמִיתָה וְכָרֵת: "וְנֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת", וְ"אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו" וְגוֹ'.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁדָּנִין מִסָּפֵק. הֵיךְ עֲבִידָא? פְּלוֹנִי הָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, יְהֵא נִדּוֹן עַד שֶׁיָּבוֹאוּ עֵדָיו. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹסֵי: וְתִפְשִׁין בַּר נָשָׁא בְּשׁוּקָא וּמְבַזִּין לֵיהּ?! אֶלָּא כֵּינִי: פְּלוֹנִי הָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ וַהֲרֵי עֵדָיו שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, יְהֵא תָּפוּשׁ עַד שֶׁיָּבוֹאוּ עֵדָיו.

וְאָמְרִין לֵהּ גַּדֵּף? אֶלָּא אוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁאָמַרְתִּי לִפְנֵיכֶם, אוֹתוֹ קַלֵּל וּבוֹ קַלֵּל. וְאֵין הָעֵדִים צְרִיכִין לִקְרַע, שֶׁכְּבָר קָרְעוּ בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁמְעוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מִכָּן לַדַּיָּנִים שֶׁקִּבְּלוּ עֵדוּת עוֹמְדִין, שֶׁדִּינָן דִּין.

אַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ שִׁית: אַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק; וְאַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ; וְאַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ שׁוֹמֵעַ מִפִּי שׁוֹמֵעַ חַיָּב לִקְרַע; וְאַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ מִכָּן לְעֵד שֶׁהֵעִיד עֵדוּתוֹ, הַשֵּׁנִי אוֹמֵר 'אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ', וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר 'אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ'; וְאַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ שֶׁהוּא אֶחָד מִן הַקְּרָעִים שֶׁאֵין מִתְאַחִין; וְאַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ, מִכֵּיוָן שֶׁהָיוּ יוֹדְעִין מִשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא שֵׁם הַמְיֻחָד, שֶׁהוּא צָרִיךְ לִקְרַע.

רַבִּי חִיָּה אָמַר: רַבִּי יַסָּא מַקְשֵׁי: תְּנִינַן: הַכָּרוֹז יוֹצֵא לְפָנָיו: 'אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא לִסָּקֵל עַל שֶׁעָבַר עֲבֵרָה פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדָיו. כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לוֹ זְכוּת, יָבֹא וְיִלְמַד'! שָׁמַעְנוּ שׁוֹמֵעַ מִפִּי שׁוֹמֵעַ צָרִיךְ לִקְרַע, שָׁמְעִינַן שׁוֹמֵעַ מִפִּי שׁוֹמֵעַ וְשׁוֹמֵעַ מִפִּי שׁוֹמֵעַ צָרִיךְ לִקְרַע?!

מַהוּ לִקְרַע עַל קִלְלַת הַשֵּׁם? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא (מְלָכִים ב' יט, א): "וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ" אֶת דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה "וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו". מַהוּ לִקְרַע עַל קִלְלַת גּוֹי? מַאן דְּאָמַר רַבְשָׁקֵה גּוֹי הָיָה, קוֹרְעִין. מַאן דְּאָמַר יִשְׂרָאֵל הָיָה, אֵין קוֹרְעִין. תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: אֶחָד הַשּׁוֹמֵעַ קִלְלַת הַשֵּׁם מִיִּשְׂרָאֵל, וְאֶחָד הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הַגּוֹי, חַיָּב לִקְרַע. מַה טַעַם (יִרְמְיָה לב, כז):

[לז.]

"הִנֵּה אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵי כָּל בָּשָׂר, הֲמִמֶּנִּי יִפָּלֵא כָּל דָּבָר"?

מַהוּ לִקְרַע בַּזְּמַן הַזֶּה? רַבִּי יוֹסָה, רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּא בַּר בָּא; רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי יוֹחָנָן: מִשֶּׁרַבּוּ הַגּוֹדְפָנִים, פָּסְקוּ מִלִּקְרַע. מַהוּ לִקְרַע עַל הַכְּנוּיִין בַּזְּמַן הַזֶּה? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן

לָקִישׁ הֲוָה מְהַלֵּךְ בְּאִסְרָטָא. פְּגַע בֵּיהּ חַד כּוּתִי, וַהֲוָה מְגַדֵּף וְהוּא קָרֵע, מְגַדֵּף וְהוּא קָרֵע. נְחַת לֵיהּ מִן חֲמָרָא וִיהַב לֵיהּ מַרְתּוֹקָא גּוֹ לְבֵיהּ[ח]. אֲמַר לֵיהּ: ׳בַּר כּוּתַי! אִית לְאַמָּךְ מָאנִין מַסְפְּקָא לִי[ט]? מִלְּתֵיהּ הָדָא אָמְרָה: שֶׁקּוֹרְעִין עַל הַכְּנוּיִין, וְשֶׁקּוֹרְעִין בַּזְּמַן הַזֶּה.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, אֶחָד הָעוֹבֵד, וְאֶחָד הַמְזַבֵּחַ וְאֶחָד הַמְקַטֵּר, וְאֶחָד הַמְנַסֵּךְ, וְאֶחָד הַמְּשְׁתַּחֲוֶה, וְהַמְקַבְּלוֹ עָלָיו לֵאלוֹהַּ, וְהָאוֹמֵר לוֹ ׳אֵלִי אַתָּה׳. אֲבָל הַמְּגַפֵּף, וְהַמְּנַשֵּׁק, וְהַמְכַבֵּד, וְהַמְחַבֵּק, וְהַמְרַבֵּץ, הַמַּרְחִיץ, הַסָּךְ, הַמַּלְבִּישׁ, וְהַמַּנְעִיל עוֹבֵר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. הַנּוֹדֵר בִּשְׁמוֹ, וְהַמְקַיֵּם בִּשְׁמוֹ עוֹבֵר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. הַפּוֹעֵר עַצְמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר, זוֹ הִיא עֲבוֹדָתוֹ. הַזּוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִיס, זוֹ הִיא עֲבוֹדָתוֹ.

גְּמָרָא: אַזְהָרָה לְעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה מִנַּיִן? ״לֹא תַעֲבְדֵם״ (שְׁמוֹת כ, ה). כָּרֵת מִנַּיִן? ״אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה״ (בַּמִּדְבָּר טו, ל). וְלָא מְגַדֵּף כְּתִיב? כְּאָדָם שֶׁהוּא אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: גִּידַּפְתָּה אֶת כָּל הַקְּעָרָה וְלֹא שִׁירְתָּה בָּהּ כְּלוּם. מָשָׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְעָזָר אוֹמֵר: לִשְׁנַיִם שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין וּקְעָרָה שֶׁל גְּרִיסִין בֵּינֵיהוֹן. פָּשַׁט אֶחָד אֶת יָדוֹ וְגִדֵּף אֶת כָּל הַקְּעָרָה וְלֹא שִׁיֵּר בָּהּ כְּלוּם. כָּךְ הַמְּגַדֵּף וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, אֵינוֹ מְשַׁיֵּר לְאַחֲרָיו מִצְוָה.

עֹנֶשׁ מִנַּיִן? ״וְהוֹצֵאתָ הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֶל שְׁעָרֶיךָ״ וְגוֹ׳, עַד ״וּסְקַלְתָּם אוֹתָם בָּאֲבָנִים וּמֵתוּ״ (דְּבָרִים יז, ה). ״לֹא תַעֲבְדֵם״, הָיִיתִי אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲבֹד בְּכָל עֲבוֹדָה שֶׁבָּעוֹלָם, תַּלְמוּד לוֹמַר ״לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם״. הִשְׁתַּחֲוָיָה בִּכְלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצָאת? לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ: אֶלָּא, מָה הִשְׁתַּחֲוָיָה מְיֻחֶדֶת מַעֲשֶׂה יָחִיד וְחַיָּבִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אַף אֲנִי אֲרַבֶּה כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ, חַיָּבִין עָלָיו בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

אַף עַל גַּב דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: זֶבַח וְקִטֵּר וְנִסֵּךְ בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, מוֹדֶה שֶׁאִם עֲבָדָהּ בַּעֲבוֹדָתָהּ, בַּעֲבוֹדַת הַגְּבַהּ, בַּעֲבוֹדַת הִשְׁתַּחֲוָיָה, שֶׁהוּא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. כִּדְמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל

[לז:]

בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא (וַיִּקְרָא יז, ז): ״וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם״. אָמְרוּ לֵיהּ: מִטֵּי תְּנָהּ לְקָדָשִׁים.

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: זֶבַח לָהּ טָלֶה בַּעַל מוּם - פָּטוּר. מַאי כְּדוֹן? כַּיי דְּמַר רַבִּי הִילָא (דְּבָרִים יב, ד): ״לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם״; כָּל לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם, לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן. רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָה: ״לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם״ - פְּרָט, ״לֹא תָעְבְדֵם״ - כְּלָל, ״כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר״ (שְׁמוֹת לד, יד) - חָזַר וּפָרַט, פְּרָט וּכְלָל וּפְרָט אֵין בִּכְלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבִּפְרָט?

רַבִּי בּוּן בַּר כָּהֲנָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי הִילָא (שְׁמוֹת כב, יט): ״זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם״ - פְּרָט, ״בִּלְתִּי לַיְיָ לְבַדּוֹ״ - חָזַר וְכָלַל, פְּרָט וּכְלָל, וְהַכֹּל בִּכְלָל, וְרִבָּה אֶת הַמְגַפֵּף וְהַמְנַשֵּׁק? אֲמַר לֵיהּ: לְאֵי זֶה דָּבָר נֶאֱמַר הִשְׁתַּחֲוָיָה? לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה, יָצָא הַמְגַפֵּף וְהַמְנַשֵּׁק שֶׁאֵינָן

[ח] יָרַד רֵישׁ לָקִישׁ מֵהַחֲמוֹר וְנָתַן לַכּוּתִי מַכָּה עַל לִבּוֹ

[ט] הַאִם יֵשׁ לְאָמְךָ מַסְפִּיק בְּגָדִים לָתֵת לִי לִקְרוֹעַ? בִּגְלַל הַקְּלָלוֹת שֶׁלְּךָ אֲנִי צָרִיךְ לִקְרוֹעַ בְּגָדִים כָּל הַזְּמַן.

מַעֲשֶׂה.

מִנַּיִן לְאוֹמֵר לוֹ ׳אֵלִי אַתָּה׳? רַבִּי אָבוּן בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּתַמָּן (שְׁמוֹת לב, ח): ״וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל״ וְגוֹ׳, מֵעַתָּה אֵינוֹ מִתְחַיֵּב עַד שֶׁיְּזַבֵּחַ וְיַקְטֵר וְיֹאמַר! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לֹא בָא הַכָּתוּב לְהַזְכִּיר אֶלָּא גְּנַיָּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל: ״וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ״ – לֹא לַגְּבוֹהַּ; ״וַיִּזְבְּחוּ לוֹ״ – לֹא לַגְּבוֹהַּ; ״וַיֹּאמְרוּ לוֹ״ – לֹא לַגְּבוֹהַּ. מַאי כְּדוֹן? נֶאֱמַר כָּאן ׳אֲמִירָה׳ וְנֶאֱמַר ׳אֲמִירָה׳ בְּמֵסִית, מָה אֲמִירָה הָאֲמוּרָה בְּמֵסִית עָשָׂה בָּהּ אֲמִירָה כְּמַעֲשֶׂה, אַף אֲמִירָה הָאֲמוּרָה כָּאן נַעֲשָׂה בָּהּ אֲמִירָה כְּמַעֲשֶׂה.

כְּתִיב (דְּבָרִים יז, ג): ״וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ אוֹ לַיָּרֵחַ״. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: ׳לַשֶּׁמֶשׁ׳ אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא ״וְלַשֶּׁמֶשׁ״, אֵין כָּאן כְּלָל וּפְרָט אֶלָּא רִבּוּיִים. תָּנֵי רַבִּי אַבָּא בַּר זִמְנָא קַמֵּי רַבִּי זְעִירָא:

[לח.]

וְהָא כְתִיב (וַיִּקְרָא יא, ט): ״אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים״. מֵעַתָּה אֵין כָּאן כְּלָל וּפְרָט אֶלָּא רִבּוּיִים בְּגִין דִּכְתִיב וָי״ו! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בַּר מַרְיָא: כָּל הָן דַּאֲנָא מַשְׁכַּח וָי״ו אֲנָא מָחִיק לֵיהּ. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבְדּוּמָא: הָיִיתִי אוֹמֵר מַה שֶּׁבַּיַּמִּים יְהוּ אֲסוּרִין, וּמַה שֶּׁבְּגִיגִיּוֹת וְשֶׁבְּבֵיבָרִים יְהוּ מֻתָּרִין, תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְכֹל אֲשֶׁר בַּמָּיִם״ – רִבָּה.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: הָאוֹמֵר לוֹ ׳אֵלִי אַתָּה׳, מַחֲלֹקֶת רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים. הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ, מַהוּ? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: דִּבְרֵי הַכֹּל מוֹדִין בִּכְפִיפַת קוֹמָה שֶׁהוּא חַיָּב. מַה בֵּין הַמַּעֲלֶה וְהַמּוֹרִיד קוֹמָתוֹ, מַה בֵּין הַמַּעֲלֶה וְהַמּוֹרִיד שִׁפְתוֹתָיו? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הוֹאִיל וְיֵשְׁנוֹ בְּלֵב. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: בְּמַחֲלֹקֶת. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: קְרָיָא מְסַיַּע לְרֵישׁ לָקִישׁ (בַּמִּדְבָּר טו, כט): ״תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה״, אֵין לִי אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה, הַמְגַדֵּף וְהַמְשַׁתַּחֲוֶה שֶׁאֵינָן מַעֲשֶׂה, מִנַּיִן?

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: הַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּמְסֹר לַמֹּלֶךְ וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ. מָסַר לַמֹּלֶךְ וְלֹא הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ, הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ וְלֹא מָסַר לַמֹּלֶךְ, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּמְסֹר לַמֹּלֶךְ וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ. בַּעַל אוֹב וְזֶה הַפִּיתוֹם וְהַמְּדַבֵּר מִשִּׁיחְיוֹ. וְיִדְּעוֹנִי זֶה הַמְדַבֵּר בְּפִיו. הֲרֵי אֵלּוּ בִּסְקִילָה, וְהַנִּשְׁאָל בָּהֶן בְּאַזְהָרָה.

גְּמָרָא: אַזְהָרָה לְנוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מִנַּיִן? ״וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ״ (וַיִּקְרָא יח, כא). כָּרֵת מִנַּיִן? ״וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי מִזַּרְעוֹ נָתַן לַמֹּלֶךְ״ (שָׁם כ, ג). עֹנֶשׁ מִנַּיִן? ״אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמֻהוּ בָאָבֶן״ (שָׁם, ב).

״וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן״. יָכוֹל אֲפִלּוּ מָסַר וְלֹא הֶעֱבִיר יְהֵא חַיָּב? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר״. יָכוֹל אֲפִלּוּ מָסַר וְהֶעֱבִיר שֶׁלֹּא לַמֹּלֶךְ יְהֵא חַיָּב? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ״. יָכוֹל אֲפִלּוּ מָסַר וְהֶעֱבִיר לַמֹּלֶךְ

[לח:]

שֶׁלֹּא בָאֵשׁ יְהֵא חַיָּב? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים

יח, י): ״לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ״, ׳עֲבָרָה׳ ׳עֲבָרָה׳ לִגְזֵרָה שָׁוָה: מַה הָעֲבָרָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בָּאֵשׁ, אַף כָּאן בָּאֵשׁ. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר לְעוֹלָם אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּמְסֹר וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ לַמֹּלֶךְ.

רַבִּי נַסָּה בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: לְעוֹלָם אֵינוֹ מִתְחַיֵּב עַד שֶׁיִּמְסְרֶנּוּ לַכּוֹמְרִים וְיִטְּלֶנּוּ וְיַעֲבִירֶנּוּ. הֶעֱבִירוֹ כְּדַרְכּוֹ מַהוּ? תְּנֵי: הָיָה מוֹשְׁכוֹ וּמַעֲבִירוֹ.

תְּנֵי: הֶעֱבִירוֹ בְּרַגְלוֹ פָּטוּר. הַמַּעֲבִיר עַצְמוֹ פָּטוּר; רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב. אֶחָד הַמֹּלֶךְ, וְאֶחָד שְׁאָר עֲבוֹדָה זָרָה. רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא לַמֹּלֶךְ בִּלְבַד. אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: טַעְמָא דְּרַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מֵהָכָא: ״לֹא יִמָּצֵא בְךָ״ – בְּגוּפְךָ לֹא יִמָּצֵא מַעֲבִיר.

״וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ״ (וַיִּקְרָא כ, ג) לְרַבּוֹת שְׁאָר עֲבוֹדָה זָרָה בְּהִכָּרֵת. עֹנֶשׁ מִנַּיִן? ״אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת״ (שָׁם, ב). וְהוּא שֶׁהֶעֱבִיר עַצְמוֹ לֹא בְרַגְלוֹ הוּא עוֹבֵר?! מַה הִיא דְּאָמַר רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הֶעֱבִירוֹ בְרַגְלוֹ פָּטוּר? בְּהוּא דְּאַעְבְּרֵיהּ מְזַקֵּר. רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא: מָסַר וְלֹא הֶעֱבִיר, תִּפְלוּגְתָּא דְּחִזְקִיָּה וּדְרַבִּי יוֹחָנָן. דְּאִתְפַּלְגוּן: טָבַח וְלֹא מָכַר, חִזְקִיָּה אָמַר: חַיָּב. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פָּטוּר.

רַבִּי בָּא רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: רְאֵה לָשׁוֹן שֶׁלִּימְּדַתְךָ הַתּוֹרָה ״מוֹלֵךְ״, כָּל שֶׁתַּמְלִיכֵהוּ עָלֶיךָ, אֲפִלּוּ קֵיסָם אֲפִלּוּ צְרוֹר.

״וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ״, לְרַבּוֹת שְׁאָר עֲבוֹדָה זָרָה בְּהִכָּרֵת. רַבִּי נַסָּה בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: לְרַבּוֹת שְׁאָר עֲבוֹדָה זָרָה לְבָנִים וּלְבָנוֹת, לְאָבוֹת וְאִמָּהוֹת. דִּתְנֵי: אֶחָד הַמֹּלֶךְ וְאֶחָד שְׁאָר עֲבוֹדָה זָרָה, בֵּין שֶׁעֲבָדָהּ בְּבָנִים וּבְבָנוֹת בֵּין שֶׁעֲבָדָהּ בְּאָבוֹת וּבְאִמָּהוֹת חַיָּב. רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: בְּשֶׁאֵין עֲבוֹדָתָהּ לְכֵן,

[לט.]

אֲבָל אִם הָיְתָה עֲבוֹדָתָהּ לְכֵן – חַיָּב. אָמַר רַבִּי הִילָא: אִם עֲבוֹדָתָהּ לְכֵן – חַיָּב שְׁתַּיִם. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי הִילָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מֹלֶךְ בִּכְלַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיָה, וְיָצָא לִדּוֹן לְהָקֵל עָלָיו, שֶׁלֹּא יְהֵא חַיָּב אֶלָּא עַל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם בַּר יִרְמְיָה: אָתְיָא דְּרַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן כְּשִׁיטַת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו: כְּמָה דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר מֹלֶךְ בִּכְלַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיָה, יָצָא לִדּוֹן לְהָקֵל עָלָיו שֶׁלֹּא יְהֵא חַיָּב אֶלָּא עַל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ, כֵּן רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר בִּכְלַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיָה, יָצָא לִדּוֹן לְהָקֵל עָלָיו שֶׁלֹּא יְהֵא חַיָּב אֶלָּא עַל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם בַּר יוּדָן: אַף עַל גַּב דְּרַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר זֹבֵחַ וְקִטֵּר נִסֵּךְ בְּהֶעְלֵם אֶחָד אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, מוֹדֶה שֶׁאִם עֲבָדָהּ בַּעֲבוֹדָתָהּ, בַּעֲבוֹדַת הַגְּבוֹהַ, בַּעֲבוֹדַת הִשְׁתַּחֲוָיָה, שֶׁהוּא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. מִנַּיִן שֶׁאִם עֲבָדָהּ בַּעֲבוֹדָתָהּ, בַּעֲבוֹדַת גְּבוֹהַ, בַּעֲבוֹדַת הִשְׁתַּחֲוָיָה, שֶׁהוּא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָה (וַיִּקְרָא יז, ז): ״וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם״. אָמְרוּ לֵהּ: מִטֵּי תְּנָה לְקָדָשִׁים.

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: זִבַּח לָהּ טָלֶה אֶחָד בַּעַל מוּם - פָּטוּר. מַאי כְּדוֹן? כִּדְאָמַר רַבִּי הִילָא (דְּבָרִים יב, ד): "לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם", כָּל לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס קְמֵי רַבִּי יוֹסָה בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא: הָיְתָה עֲבוֹדָתָהּ בְּבָנִים וּבְבָנוֹת בְּאָבוֹת וּבְאִמָּהוֹת, וַעֲבָדָהּ בְּבָנִים וּבְבָנוֹת חַיָּב שְׁתַּיִם. וַהֲוָה רַבִּי זְעֵירָה חָדֵי בָּהּ, סְבַר מֵימַר בְּשִׁיטַת רַבִּי הִילָא רַבֵּיהּ אִתְאֲמְרַת, וְעַל דְּרַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אִתְאֲמְרַת. אֲמַר לֵהּ: וּמַה בִּידָךְ? וְעַל דְּרַבָּנִין אִתְאֲמְרַת. אֲמַר לֵהּ: וְלַהֲדָא צוֹרְכַתְּ?

אַזְהָרָה לְבַעַל אוֹב מִנַּיִן? "אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֹבֹת" (וַיִּקְרָא יט, לא). כָּרֵת מִנַּיִן? "וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל הָאֹבֹת וְאֶל הַיִּדְּעֹנִים" וְגוֹ' (שָׁם כ, ו). עֹנֶשׁ מִנַּיִן? "וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי מוֹת יוּמָתוּ" (שָׁם, כז).

[לט:]

וּלְמָה לָא תְּנִינַן יִדְּעוֹנִי בִּכְרֵיתוֹת. רַבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: מִפְּנֵי שֶׁנִּכְלְלוּ כֻּלָּם בְּלָאו אֶחָד (וַיִּקְרָא יט, לא): "אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֹבֹת" וְגוֹ'. רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: שֶׁאֵינוֹ בִּ"לֹא תַעֲשֶׂה" שֶׁהוּא בָּא מִכֹּחַ עֲשֵׂה.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָה קְמֵי רַבִּי יַסָּא: הָכֵן לָא אַתָּא מַתְנֵי בַּר נָשׁ מַתְנֵי יִדְּעוֹנִי בִּכְרֵיתוֹת אֶלָּא אַתְּ! אֲמַר לֵהּ: כַּמָּה דְּאִשְׁתָּעֵי קְרָיָא אִשְׁתַּעֵית מַתְנִיתָא, "אוֹב אוֹ יִדְּעוֹנִי" (וַיִּקְרָא כ, כז). אוֹב זֶה פִּיתוֹם הַמְדַבֵּר מִשִּׁיחְיוֹ, וְיִדְּעוֹנִי זֶה הַמְדַבֵּר בְּפִיו, הֲרֵי אֵלּוּ בִּסְקִילָה, וְהַנִּשְׁאָל בָּהֶן בְּאַזְהָרָה. "וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים" (דְּבָרִים יח, יא). אִית תַּנֵּי תָנֵי: זֶה הַנִּשְׁאָל בְּגֻלְגֹּלֶת, אִית תַּנֵּי תָנֵי: הַנִּשְׁאָל בִּזְכוּרוֹ. מַה בֵּין הַנִּשְׁאָל בְּגֻלְגֹּלֶת לַמַּעֲלֶה בִּזְכוּרוֹ? שֶׁהַנִּשְׁאָל בְּגֻלְגֹּלֶת עוֹלֶה כְּדַרְכּוֹ, וְעוֹלֶה בְּשַׁבָּת, וְהַהֶדְיוֹט מַעֲלֶה אֶת הַמֶּלֶךְ. וְהַמַּעֲלֶה בִּזְכוּרוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה כְּדַרְכּוֹ, וְאֵינוֹ עוֹלֶה בְּשַׁבָּת, וְאֵין הַהֶדְיוֹט מַעֲלֶה אֶת הַמֶּלֶךְ.

אָמַר רַבִּי הוּנָא: קְרָיָא מְסַיַּע לְמַאן דְּאָמַר אוֹב זֶה הַמַּעֲלֶה בִּזְכוּרוֹ. מַה טַּעַם? "קָסֶמִי נָא לִי בָּאוֹב וְהַעֲלִי נָא לִי אֲשֶׁר אֹמַר אֵלַיִךְ" (שְׁמוּאֵל א' כח, ח). מָה אַתְּ שָׁמַע מִנֵּהּ? אָמַר רַבִּי מָנָא: מִכְּיוָן דַּהֲוָת יָדְעָה מִלִּין מִלִּין סְגִין. מַאי כְּדוֹן? "וְהָיָה כְּאוֹב מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ" (יְשַׁעְיָה כט, ד).

מִלֵּיהוֹן דְּרַבָּנִין מְסַיְּעָן לְרַבִּי יַסָּא, דְּאָמַר רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבָּנִין: מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַקְטִירִין לְשֵׁדִים. רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי יַסָּא: מִפְּנֵי שֶׁנִּכְלְלוּ כֻּלָּן בְּלָאו אֶחָד.

הֲלָכָה יא: מַתְנִיתִין: הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, בְּדָבָר שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. וְהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּקַלְּלֵם בְּשֵׁם. קִלְלָם בְּכִנּוּי, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. הַבָּא עַל נַעֲרָה מְאֹרָסָה אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה בְּתוּלָה מְאֹרָסָה בְּבֵית אָבִיהָ. בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם, הָרִאשׁוֹן בְּסִקִילָה וְהַשֵּׁנִי בְּחֶנֶק.

גְּמָרָא: אַזְהָרָה לְמְחַלֵּל מִנַּיִן? "לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה" (שְׁמוֹת כ, י). כָּרֵת מִנַּיִן? "כִּי כָל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה" (שָׁם לא, יד). עֹנֶשׁ מִנַּיִן? "מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת".

וְנִיתְנֵי שִׁלְשִׁים וְשֵׁבַע כְּרֵיתוֹת בַּתּוֹרָה! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: שֶׁאִם עָשָׂה כֻּלָּן

[מ.]

בְּשִׁגְגַת שַׁבָּת וּבְזִדּוֹן מְלָאכָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אַזְהָרָה לְמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מִנַּיִן? "אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ" (וַיִּקְרָא יט, ג). עֹנֶשׁ וְכָרֵת מִנַּיִן? "וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת" (שְׁמוֹת כא, יז), וְאוֹמֵר (וַיִּקְרָא יח, כט): "כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ".

הַבָּא עַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה. רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא. בְּרַם לְרַבָּנִין אֲפִלּוּ קְטַנָּה. מַה טַּעֲמָא דְּרַבָּנִין? "נַעֲרָ" חָסֵר אָמוּר בַּפָּרָשָׁה. מַה מְקַיֵּם רַבִּי מֵאִיר "נַעֲרָ"? רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: "נַעֲרָה" אַחַת שְׁלֵמָה אֲמוּרָה בַּפָּרָשָׁה, וְלִמְּדָה עַל כָּל הַפָּרָשָׁה כֻּלָּהּ שֶׁהִיא גְּדוֹלָה. מָתִיב רַבִּי מֵאִיר לְרַבָּנִין: הֲרֵי הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע, הֲרֵי אֵין כָּתוּב בּוֹ אֶלָּא "נַעֲרָ" וְהִיא גְּדוֹלָה, שֶׁאֵין קְטַנָּה נִסְקֶלֶת! מָה עָבְדִין לַהּ רַבָּנִין? אָמַר רַבִּי אָבִין: תִּפְתֵּר שֶׁבָּא עָלֶיהָ דֶּרֶךְ זִכְרוּת.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבָּא בְּעָא קֳמֵי רַב: הַבָּא עַל הַקְּטַנָּה מַהוּ? אֲמַר לֵהּ: בִּסְקִילָה. הַבָּא עַל הַבּוֹגֶרֶת מַהוּ? אֲמַר לֵהּ: אֲנִי אֶקְרָא "נַעֲרָה" וְלֹא בוֹגֶרֶת. וּקְרָא "נַעֲרָה" וְלֹא קְטַנָּה! וְלֵית אַתְּ מוֹדֶה לִי שֶׁהִיא בְּקִנָּס, "תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּה" (דְּבָרִים כב, כט) – לְרַבּוֹת אֶת הַקְּטַנָּה לְקִנָּס! וּקְרָא "תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּה" לְרַבּוֹת אֶת הַבּוֹגֶרֶת בְּקִנָּס! אָמַר רַב: אַף עַל גַּב דְּנַצְחֵי רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבָּא בְּדִינָא, הֲלָכָה: הַבָּא עַל הַקְּטַנָּה, בִּסְקִילָה וְהִיא פְּטוּרָה.

רַבִּי אָבוּן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל: וּלְמָה לָא פְּתַר לֵהּ מִן הָדָא (דְּבָרִים כב, כה): "וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ", וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁאֵין לַנַּעֲרָה חֵטְא מָוֶת?! וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם, כו): "וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנַּעֲרָה חֵטְא מָוֶת"? אֶלָּא מִכָּן: הַבָּא עַל הַקְּטַנָּה, בִּסְקִילָה וְהִיא פְּטוּרָה.

הֲלָכָה יב: מַתְנִיתִין: הַמֵּסִית זֶה הַהֶדְיוֹט.

[מ:]

וְהַמֵּסִית אֶת הַהֶדְיוֹט. אָמַר יֵשׁ יִרְאָה בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי, כָּךְ אוֹכֶלֶת, כָּךְ שׁוֹתָה, כָּךְ מְטִיבָה, כָּךְ מְרִיעָה. כָּל חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין מַכְמִינִין עֲלֵיהֶן חוּץ מִזּוֹ. אָמַר לִשְׁנַיִם וְהֵן עֵדָיו, מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. אָמַר לְאֶחָד, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ יֵשׁ לִי חֲבֵרִים רוֹצִין בְּכָךְ. אִם הָיָה עָרוּם וְאֵינוֹ מְדַבֵּר בִּפְנֵיהֶן, מַכְמִינִין לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר וְהוּא אוֹמֵר לוֹ: 'אֱמוֹר מַה שֶּׁאָמַרְתָּ לִי בִּיחוּד'. וְהוּא אוֹמֵר, וְהַלָּה אוֹמֵר לוֹ: 'הֵיאַךְ נַנִּיחַ אֶת אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְנֵלֵךְ וְנַעֲבֹד עֵצִים וַאֲבָנִים'? אִם חָזַר בּוֹ – מוּטָב, אִם אָמַר 'כָּךְ הִיא חוֹבָתֵינוּ וְכָךְ הוּא יָפֶה לָנוּ', הָעוֹמְדִים מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ.

הָאוֹמֵר 'אֶעֱבֹד', 'אֵלֵךְ וְאֶעֱבֹד', 'נֵלֵךְ וְנַעֲבֹד'; 'אֶזְבַּח', 'אֵלֵךְ וַאֲזַבֵּחַ', 'נֵלֵךְ וּנְזַבֵּחַ'; 'אֶקְטֵר', 'אֵלֵךְ וַאֲקַטֵּר', 'נֵלֵךְ וּנְקַטֵּר'; 'אֶנַסֵּךְ', 'אֵלֵךְ וַאֲנַסֵּךְ', 'נֵלֵךְ וּנְנַסֵּךְ'; 'אֶשְׁתַּחֲוֶה', 'אֵלֵךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה', 'נֵלֵךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה'. הַמַּדִּיחַ זֶה הָאוֹמֵר 'נֵלֵךְ וְנַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה'.

גְּמָרָא: הָא חָכָם לָא? מִכְּיוָן שֶׁהוּא מֵסִית

אֵין זֶה חָכָם, מִכֵּיוָן שֶׁהוּא נִיסָּת אֵין זֶה חָכָם.

כֵּיצַד עוֹשִׂין לוֹ לְהַעֲרִים עָלָיו? מַכְמִינִין עָלָיו שְׁנֵי עֵדִים בַּבַּיִת הַפְּנִימִי וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בַּבַּיִת הַחִיצוֹן, וּמַדְלִיקִין אֶת הַנֵּר עַל גַּבָּיו כְּדֵי שֶׁיִּהוּ רוֹאִין אוֹתוֹ וְשׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ. כָּךְ עָשׂוּ לְבֶן סוֹטָדָא בְּלוֹד וְהִכְמִינוּ עָלָיו שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים, וֶהֱבִיאוּהוּ לְבֵית דִּין וּסְקָלוּהוּ. וְכָא אַתְּ אָמַר הָכֵן! שָׁנְיָא הִיא דַּאֲמַר 'אֲנִי'. וַאֲמַר אוֹף הָכָא 'אֲנִי'? שֶׁלֹּא יַעֲרִים. וְיַעֲרִים? שֶׁלֹּא יֵלֵךְ וְיָסִית עַצְמוֹ וְיָסִית אֲחֵרִים עִמּוֹ.

מֵסִית אוֹמֵר בְּלָשׁוֹן גְּבוֹהַּ, וְהַמַּדִּיחַ אוֹמֵר בְּלָשׁוֹן נָמוּךְ. מֵסִית שֶׁאָמַר בְּלָשׁוֹן נָמוּךְ נַעֲשָׂה מַדִּיחַ, וּמַדִּיחַ שֶׁאָמַר בְּלָשׁוֹן גְּבוֹהַּ נַעֲשָׂה מֵסִית. מֵסִית אוֹמֵר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּמַדִּיחַ אוֹמֵר בִּלְשׁוֹן הֶדְיוֹט. מֵסִית שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הֶדְיוֹט נַעֲשָׂה מַדִּיחַ, וּמַדִּיחַ שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ נַעֲשָׂה מֵסִית.

הֲלָכָה יג: מַתְנִיתִין: הַמְכַשֵּׁף - הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, וְלֹא הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שְׁנַיִם לוֹקְטִים קְשׁוּאִין, אֶחָד לוֹקֵט פְּטוּר, וְאֶחָד לוֹקֵט חַיָּב: הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה - חַיָּב, וְהָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם - פָּטוּר.

גְּמָרָא: "מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה" (שְׁמוֹת כב, יז). אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה, אֶלָּא שֶׁלִּימְּדַתְךָ הַתּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ מִפְּנֵי שֶׁרֹב הַנָּשִׁים כַּשְׁפָנִיּוֹת. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: מְכַשֵּׁף בִּסְקִילָה. רַבָּנִין אָמְרִין: בְּחֶנֶק.

מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי לְעָזָר? נֶאֱמַר כָּאן: "מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שְׁמוֹת יט, יג): "אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה". מַה "לֹא יִחְיֶה" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בִּסְקִילָה, אַף כָּאן בִּסְקִילָה. מַה טַּעֲמוֹן דְּרַבָּנִין? נֶאֱמַר כָּאן: "מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דְּבָרִים כ, טז): "לֹא תְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה", מַה "לֹא תְחַיֶּה" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן מִיתָה בְּחֶרֶב, אַף "לֹא תְחַיֶּה" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן מִיתָה בְּחֶרֶב. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: מִן הַדָּבָר הַזֶּה אֲנִי מַכְרִיעוֹ: מוּטָב שֶׁיִּלָּמֵד "לֹא תְחַיֶּה" מִ"לֹא תְחַיֶּה", וְאַל יוֹכִיחַ "לֹא יִחְיֶה". מַה טַּעֲמָא דְּבֶן עַזַּאי? נֶאֱמַר כָּאן: "מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שְׁמוֹת כב, יח): "כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת", מַה מִּיתַת הַבְּהֵמָה בִּסְקִילָה אַף כָּאן בִּסְקִילָה.

דְּלְמָא: רַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָה עֲלוֹן לְמִסְחֵי בְּהָדֵין דִּימוֹסִין דְּטִיבֶרְיָא. חַמְתוֹן חַד מִינַיי. אֲמַר מַה דְּמַר וְתַפְשִׁיתוֹן כְּפָה. אָמַר רַבִּי לִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: 'מָה יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנִינָה, חֲמִי מַה דַּאֲתְ עָבֵד'! מִי נָפִיק אֶהָן מִינָיְא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַה דְּמַר וְתַפַּשׁ יָתֵיהּ תַּרְעָה. וַהֲוָה כָּל מַאן דְּעָלֵיל הֲוָה יָהֵיב לֵהּ חַד מַרְתּוֹקָה, וְכָל מַאן דְּנָפִיק הֲוָה יָהֵיב לֵהּ בַּנְתִּיקָה. אֲמַר לוֹן: 'שְׁרוֹן מָה דַּעֲבַדְתּוּן'!

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הָאוֹמֵר: ׳מַה שֶּׁבְּמֵעֵי בְּהֵמָה זוֹ הֶקְדֵּשׁ׳ - מֻתֶּרֶת בְּגִזָּה וַאֲסוּרָה בָּעֲבוֹדָה, מִפְּנֵי שֶׁמַּכְחִישׁ אֶת הַקָּדָשִׁים. שְׁחָטָהּ - הָעֵבֶר אָסוּר בָּאֲכִילָה. מֵתָה - הָעֵבֶר אָסוּר בַּהֲנָאָה. ׳שׁוֹר זֶה הֶקְדֵּשׁ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, שְׁחָטוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מֻתָּר בָּאֲכִילָה. מֵת - מֻתָּר בַּהֲנָאָה. הִקְדִּישׁוֹ לְשֵׁם שְׁלָמִים - הֲרֵי זֶה מְקֻדָּשׁ. ׳מֵעַכְשָׁו לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וּשְׁחָטוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - אָסוּר בָּאֲכִילָה. מֵת - אָסוּר בַּהֲנָאָה. הִקְדִּישׁוֹ לְשֵׁם שְׁלָמִים - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ.

ב. ׳בְּהֵמָה זוֹ תּוֹדָה׳ - מַה שֶּׁתֵּלֵד עוֹלָה. ׳בְּהֵמָה זוֹ שְׁלָמִים׳ - מַה שֶּׁתֵּלֵד חַטָּאת. ׳הֲרֵי זוֹ וְלַד תּוֹדָה׳ - וְלַד שְׁלָמִים; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרָיו קַיָּמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יְבֻדַּק, אִם אָמַר: ׳לְכָךְ נִתְכַּוַּנְתִּי, אֶלָּא שֶׁאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאַחַת׳ - דְּבָרָיו קַיָּמִים. אִם אָמַר: ׳מַה שֶּׁקָּרִיתִי שֵׁם לָרִאשׁוֹן וְחָזַרְתִּי וְקָרִיתִי שֵׁם לַשֵּׁנִי׳ - אֵין דְּבָרָיו אֲחֲרוֹנִים כְּלוּם.

ג. ׳בְּהֵמָה זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה וּתְמוּרַת שְׁלָמִים׳ - הַכֹּל תְּמוּרַת עוֹלָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרָיו קַיָּמִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יְבֻדַּק, אִם אָמַר: לְכָךְ נִתְכַּוַּנְתִּי אֶלָּא שֶׁאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאַחַת - דְּבָרָיו קַיָּמִין. מַה שֶּׁקָּרִיתִי שֵׁם לָרִאשׁוֹן וְחָזַרְתִּי וְקָרִיתִי שֵׁם לַשֵּׁנִי - אֵין דְּבָרָיו אֲחֲרוֹנִים כְּלוּם. ׳בְּהֵמָה זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה וּתְמוּרַת שְׁלָמִים׳ - הַכֹּל תְּמוּרַת עוֹלָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרָיו קַיָּמִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יְבֻדַּק, אִם אָמַר: ׳לְכָךְ נִתְכַּוַּנְתִּי, אֶלָּא שֶׁאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאַחַת׳ - דְּבָרָיו קַיָּמִים. אִם אָמַר: ׳מַה שֶּׁקָּרִיתִי שֵׁם לָרִאשׁוֹן וְחָזַרְתִּי וְקָרִיתִי שֵׁם לַשֵּׁנִי׳ - אֵין דְּבָרָיו אֲחֲרוֹנִים כְּלוּם.

ד. ׳בְּהֵמָה זוֹ חֲצִיָּהּ עוֹלָה וְחֲצִיָּהּ שְׁלָמִים׳, וְהֵמִיר בָּהּ - תְּמוּרָתָהּ כֵּיוֹצֵא בָּהּ. ׳חֲצִיָּהּ עוֹלָה וְחֲצִיָּהּ שְׁלָמִים. ׳בְּהֵמָה זוֹ חֲצִיָּהּ תַּחַת עוֹלָה וְחֲצִיָּהּ תַּחַת חַטָּאת׳ - הַכֹּל עוֹלָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תָּמוּת. ׳חֲצִיָּהּ תַּחַת חַטָּאת וְחֲצִיָּהּ תַּחַת עוֹלָה׳ - הַכֹּל מוּדִים שֶׁתָּמוּת.

ה. חֲמִשָּׁה שֶׁהֵבִיאוּ זֶבַח אֶחָד, אֶחָד סוֹמֵךְ לְשׁוּם עוֹלָה וְכֻלָּם סָמְכוּ לְשׁוּם שְׁלָמִים - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר בִּדְמֵי חֲצִיָּהּ עוֹלָה וּבִדְמֵי חֲצִיָּהּ שְׁלָמִים. שְׁחָטוֹ - תִּעָבֵר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. מְצָאתוֹ שְׁלָמִים - תַּעֲלֶה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּית דִּין. שֶׁלְּכָךְ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמִּתְכַּוֵּן לְכָךְ מִתְּחִלָּתוֹ, אֲבָל סָמַךְ לְשֵׁם עוֹלָה, וְנִמְלַךְ וְאָמַר לְשׁוּם שְׁלָמִים - הֲרֵי זֶה בִּקְדֻשָּׁתָהּ רִאשׁוֹנָה.

ו. ׳הֲרֵי זֶה תְּמוּרַת זוֹ׳, ׳חֲלִיפַת זוֹ׳ - הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה. ׳זוֹ מְחֻלֶּלֶת עַל זוֹ׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בְּהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת זֶה מְחֻלֶּלֶת עָלָיו - דִּבְרֵי קַיָּמִין. ׳תְּמוּרָה זוֹ, חֲלִיפָה זוֹ׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳הֲרֵי זֶה חַטָּאת׳, וַ׳הֲרֵי זוֹ אָשָׁם׳, אַף עַל פִּי שֶׁחַיָּב - לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳הֲרֵי אֵלּוּ לְחַטָּאתִי׳ וַ׳הֲרֵי אֵלּוּ לַאֲשָׁמִי׳, אִם הָיָה חַיָּב - דִּבְרֵיהֶן קַיָּמִין. וְאִם לָאו - לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳הֲרֵי עָלַי חַטָּאתוֹ וְעוֹלָתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי׳, מִדַּעְתּוֹ - יָצָא. וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ - לֹא יָצָא. הָלַךְ הַלָּה וְהֵבִיא לְעַצְמוֹ - הֲרֵי הֵן כַּחַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים. עוֹלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּזְבָחִים - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵי יָפָה שֶׁבָּהֶן זֶבַח, וּבִדְמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן עוֹלָה. הֵמִיר בְּאַחַת מֵהֶן, וְאֵין יוֹדֵעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן הֵמִיר - הֲרֵי זֶה מֵבִיא מָעוֹת אוֹ זֶבַח מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאוֹמֵר: ׳אִם תְּמוּרַת עוֹלָה הִיא - הֲרֵי זֶה שְׁלָמִים, אִם תְּמוּרַת שְׁלָמִים הִיא זֶה - הֲרֵי זוֹ עוֹלָה׳, וַהֲרֵי הֵן כִּשְׁנֵי זְבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה. חָזַר וְהֵמִיר בְּאֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן הֵמִיר - הֲרֵי זֶה מֵבִיא מָעוֹת אוֹ זֶבַח מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאוֹמֵר: ׳אִם תְּמוּרַת תְּמוּרָה הוּא - זֶה חֻלִּין הוּא זוֹ עוֹלָה, הִיא שְׁלָמִים. אִם תְּמוּרַת שְׁלָמִים הִיא זוֹ - הֲרֵי זוֹ עוֹלָה׳, וַהֲרֵי הֵן כְּזֶבַח וְכִתְמוּרָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה. תּוֹדָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּתְמוּרָתָהּ - שְׁתֵּיהֶן יִקָּרְבוּ וְיָנִיף הַלֶּחֶם עִמָּהֶן. מֵת אֶחָד מֵהֶן - לֹא יִקָּרֵב שֵׁנִי. חָזַר וְהֵמִיר בְּאֶחָד מֵהֶן - הֲרֵי זֶה לֹא יִקָּרֵב. וְכֵן שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּבְּכוֹר - שְׁנֵיהֶם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ כַּבְּכוֹר. מֵת אֶחָד מֵהֶן - לֹא יִקָּרֵב שֵׁנִי. חָזַר וְהֵמִיר בְּאֶחָד מֵהֶן - הֲרֵי זֶה לֹא יִקָּרֵב.

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַנִּרְבָּע, בֵּין מִשֶּׁלּוֹ וּבֵין מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, בֵּין לִפְנֵי הֶקְדֵּשׁוֹ וּבֵין לְאַחַר הֶקְדֵּשׁוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג וּבֵין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאֹנֶס וּבֵין בְּרָצוֹן - פָּסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. מֻקְצֶה שֶׁלּוֹ - אָסוּר. וְשֶׁל חֲבֵרוֹ - מֻתָּר. מֵאֵימָתַי נִקְרָא מֻקְצֶה? מִשֶּׁעַת מַעֲשֶׂה שֶׁעָבַד, בֵּין מִשֶּׁלּוֹ וּבֵין מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, בֵּין לִפְנֵי הֶקְדֵּשׁוֹ, בֵּין לְאַחַר הֶקְדֵּשׁוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג וּבֵין בְּמֵזִיד - פָּסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. בְּאֹנֶס - כָּשֵׁר. בְּרָצוֹן - פָּסוּל. אֵיזֶה נֶעֱבַד?

הַשָּׁלֵם

כָּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתוֹ, בֵּין בְּאֹנֶס וּבֵין בְּרָצוֹן. אֵיזֶהוּ מֻקְצֶה? - זֶהוּ מֻקְצֶה לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אֲבָל אָמַר: ״שׁוֹר זֶה לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים״, וּ״בַיִת זֶה לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים״ - לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אֵיזוֹ מְחִיר כֶּלֶב? אֵלּוּ חִלּוּפֵי כֶּלֶב, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מד, יג): ״תִּמְכֹּר עַמְּךָ בְּלֹא הוֹן״ וְגוֹ׳. הֶחֱלִיף עִמּוֹ פָּרְכִילֵי עֲנָבִים וַעֲטָרוֹת שֶׁל שְׁבָלִין, יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא כַּיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ - אָסוּרָה. הָאַחִין שֶׁהָיוּ לָהֶן תֵּשַׁע בְּהֵמוֹת וְכֶלֶב, חָלְקוּ אַרְבַּע כְּנֶגֶד אַרְבַּע, וְאֶחָד כְּנֶגֶד כֶּלֶב - שֶׁכְּנֶגֶד הַכֶּלֶב - אָסוּר, שֶׁעִם הַכֶּלֶב - מֻתָּר.

ב. אֵיזֶהוּ אֶתְנַן? זֶה שְׂכָרָהּ שֶׁל זוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל טז, לג): ״לְכָל זֹנוֹת יִתְּנוּ״ וְגוֹ׳. שְׂכַר זָכָר - הֲרֵי זֶה אָסוּר. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: הֵילֵךְ טָלֶה זֶה וְתָלִין שִׁפְחָתְךָ אֵצֶל עַבְדִּי. רַבִּי אוֹמֵר: אֶתְנַן. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אֶתְנַן, שֶׁאֵין אֶתְנַן אֶלָּא מִן עֲרָיוֹת, שֶׁבִּיאָתָן בַּעֲבֵרָה. נָתַן לָהּ חִטִּין לַעֲשׂוֹת סֹלֶת, עֲנָבִים לַעֲשׂוֹת יַיִן, זֵיתִים לַעֲשׂוֹת שֶׁמֶן, בְּהֵמָה מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה אֶצְלוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. אֲבָל נָתַן לָהּ מָעוֹת, לָקְחָה בָּהֶן יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, בְּהֵמָה וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיָלְדָה - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. וּכְשֵׁם שֶׁאֲסוּרִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר, כָּךְ אֲסוּרִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּגִּלְגָּל, וּכְשֵׁרִין לְהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת. נָתַן לָהּ זָהָב; רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ רְקוּעִין, אֲפִלּוּ אֲחוֹרֵי בֵּית הַכִּפֹּרֶת, נָתַן לָהּ וְלֹא בָּא עָלֶיהָ - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. בָּא עָלֶיהָ אֲפִלּוּ לְאַחַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין, וְזֶהוּ אֶתְנַן. רַבִּי אוֹמֵר: מִן עֲרָיוֹת שֶׁבִּיאָתָן עֲבֵרָה, אֲבָל הַנּוֹתֵן לְאִשְׁתּוֹ בִּנְדָתָהּ, אוֹ שֶׁנָּתְנָה לוֹ הִיא, אוֹ שֶׁנָּתַן לָהּ שְׂכַר פִּקָּעָתָהּ - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר זֶכֶר לַדָּבָר (יְחֶזְקֵאל טז, לד): ״וּבְתִתֵּךְ אֶתְנָן, וְאֶתְנָן לֹא נִתַּן לָךְ״ וְגוֹ׳. נָתַן לָהּ מָקְדָּשִׁין - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין, וְהַדִּין נוֹתֵן שֶׁיִּהְיוּ אֲסוּרִין, וּמַה אִם הָעוֹף שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בּוֹ, אֶתְנַן וּמְחִיר חָל עָלָיו, קָדָשִׁים שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן,

תּוֹסֶפְתָּא

אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא אֶתְנַן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן, תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים כג, יט): "לְכָל נֶדֶר" - פְּרַט לְדָבָר הַנִּדּוּר.

ג. כָּל אֲסוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ - וְלָדוֹתֵיהֶן מֻתָּרִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר. וְלַד טְרֵפָה - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יִקָּרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִקָּרֵב. וּמוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּאֶפְרוֹחַ שֶׁיָּצָא מִבֵּיצָה טְרֵפָה, שֶׁיִּקָּרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חִסְמָא: בְּהֵמָה כְּשֵׁרָה שֶׁיָּנְקָה מִן הַטְּרֵפָה - אֲסוּרָה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

ד. כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁנַּעֲשׂוּ טְרֵפָה לִפְנֵי הֶקְדֵּשָׁן וְאַחַר כָּךְ מֵתוּ - יֵשׁ לָהֶן פִּדְיוֹן. אַחַר הֶקְדֵּשָׁן וּמֵתוּ - אֵין לָהֶן פִּדְיוֹן, שֶׁאֵין פּוֹדִין אֶת הַקָּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים. הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר אֵין לָהֶן פִּדְיוֹן. חֹמֶר בְּהֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ מַה שֶּׁאֵין בְּהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת, וְחֹמֶר בְּהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת מַה שֶּׁאֵין בְּהֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ, נוֹתְנִין הֵימֶנּוּ לְהֶקְדֵּשׁ הַבַּיִת אֶת הָרָאוּי לוֹ מֵאֵילֶךָ וְשֶׁלּוֹ מֵאֵילֶךָ. וְהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת אֵינוֹ אֶלָּא מֵאֵילֶךָ. חֹמֶר בְּהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת, שֶׁהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁוֹ מוּעָלִין בּוֹ. וְהֶקְדֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ יֵשׁ הֵימֶנּוּ שֶׁמּוּעָלִין בּוֹ, יֵשׁ הֵימֶנּוּ שֶׁאֵין מוּעָלִין בּוֹ. וְלֹא הֻתְּרוּ לַאֲכִילָה אֶלָּא בְּפִדְיוֹן. אִם מֵתוּ בֵּין תְּמִימִין וּבֵין בַּעֲלֵי מוּמִין לֹא יִפָּדוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יִפָּדוּ. בְּהֶקְדֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ - תְּמִימִין לֹא יִפָּדוּ, וּבַעֲלֵי מוּמִין יִפָּדוּ. אֶחָד קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת, שֶׁאִם מֵתוּ, אוֹ שֶׁהִפִּילוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ - הֲרֵי אֵלּוּ יִשָּׁרְפוּ. חַטָּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק, וְאָשָׁם תָּלוּי, וְחֵלְין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה - רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יִשָּׁרְפוּ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יִקָּבְרוּ. כֵּיצַד קוֹבְרִין חַטָּאת הָעוֹף? הָיוּ נוֹתְנִין אוֹתָהּ עַל גַּבֵּי אַמַּת הַמַּיִם, וְהִיא מִתְגַּלְגֶּלֶת וְיוֹרֶדֶת לְנַחַל קִדְרוֹן. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: חַלּוֹן הָיְתָה שָׁם לְמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ, אַמָּה עַל אַמָּה, 'רְבוּבָה' הָיְתָה נִקְרֵאת, שֶׁשָּׁם נוֹתְנִין חַטָּאת הָעוֹף, תְּעֵבֵר צוּרָתָהּ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׁרֵפָה. פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בִּפְנִים, וּמִנְחוֹת, וְהַסֹּלֶת, וְהַיַּיִן, וְהַשֶּׁמֶן - הֲרֵי אֵלּוּ יִשָּׁרְפוּ. כֵּיצַד שׂוֹרְפִין יַיִן וְשֶׁמֶן? הָיוּ נוֹתְנִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי מְדוּרָה כְּמוֹת שֶׁהֵן. פְּסוּלֵי קָדָשִׁים קַלִּים וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בַּחוּץ, וְהַפֶּסַח שֶׁיָּצָא רֻבּוֹ - שׂוֹרְפִין אוֹתָן לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה.

מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הַמְגַדֵּף, רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כָּרֵת, וְנֶאֱמַר (בְּמִדְבַּר ט, יג): "חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא". סָךְ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר - הֲרֵי זֶה חַיָּב כָּרֵת. הַפֶּסַח וְהַמִּילָה, אַף עַל פִּי שֶׁחַיָּבִים עַל זְדוֹנָן כָּרֵת - אֵין בָּהֶן קָרְבָּן, לְפִי שֶׁהֵן בִּ'קוּם עֲשֵׂה'. טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְהַבָּא לַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, אַף עַל פִּי שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת, וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת - אֵין בָּהֶם אָשָׁם תָּלוּי, לְפִי שֶׁהֵן בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד. הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: 'לְךָ וַעֲבֹד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים', וְהַמֵּסִית וְהַמַּדִּיחַ, וּנְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר, וְעֵדִים זוֹמְמִין, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מִיתַת בֵּית דִּין - אֵין בָּהֶן קָרְבָּן, שֶׁאֵין בָּהֶן מַעֲשֶׂה. הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ, וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזָקֵן מַמְרֵא עַל פִּי בֵּית דִּין, וּבֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, וְהָרוֹצֵחַ, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מַעֲשֶׂה, וְיֵשׁ בָּהֶן מִיתַת בֵּית דִּין - אֵין בָּהֶן קָרְבָּן, לְפִי שֶׁהֵן אֵינָן בְּהַכָּרֵת.

ב. אֵלּוּ הֵן שֶׁבְּמִיתָה, הָאוֹכֵל טֶבֶל, וְזָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וְכֹהֵן טָמֵא שֶׁאָכַל תְּרוּמָה. וְזָר, וּטְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר בְּגָדִים, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ, וּשְׁתוּיֵי יַיִן שֶׁשִּׁמְּשׁוּ - כֻּלָּן בְּמִיתָה. אֲבָל הֶעָרֵל וְהָאוֹנֵן, וְהַיּוֹשֵׁב - הֲרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה. בַּעַל מוּם - בְּמִיתָה; דִּבְרֵי רַבִּי וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּלֹא תַעֲשֶׂה. מְזִיד - בְּמִעְלָה. רַבִּי אוֹמֵר: בְּמִיתָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּ'לֹא תַעֲשֶׂה'. זֶה הַכְּלָל: כָּל מִצְוַת 'לֹא תַעֲשֶׂה' שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מַעֲשֶׂה - לוֹקִין עָלֶיהָ אֶת הָאַרְבָּעִים. וְשֶׁאֵין בָּהֶן מַעֲשֶׂה - אֵין לוֹקִין עָלֶיהָ אֶת הָאַרְבָּעִים. וּשְׁאָר כָּל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה -

תּוֹסֶפְתָּא

הֲרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה, כְּעוֹבֵר עַל גְּזֵרַת מֶלֶךְ. הַמַּפֶּלֶת לְאַחַר מְלֹאת, וְהַמַּפֶּלֶת בֶּן שְׁמוֹנֶה חֳי אוֹ מֵת, וְגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּר מָהוּל, וְתִינוֹק שֶׁעוֹבֵר זְמַנּוֹ, וְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁהָיוּ מְחֻסְּרֵי כַּפָּרָה - מְבִיאִים קָרְבָּן וְנֶאֱכָל. סָפֵק הִפִּילָה סָפֵק לֹא הִפִּילָה, סָפֵק בֶּן קַיָּמָא סָפֵק שֶׁאֵין בֶּן קַיָּמָא, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ מְצוּרַת אָדָם סָפֵק אֵין בּוֹ מְצוּרַת אָדָם - מְבִיאָה קָרְבָּן וְאֵין נֶאֱכָל. הַמַּפֶּלֶת בְּתוֹךְ מְלֹאת - פְּטוּרָה מִכֻּלָּם. מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, בְּרוֹאָה אוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁדָּמֶיהָ טְמֵאִים, וְהַמַּפֶּלֶת שְׁמוֹנִים וְאֶחָד - תְּהֵא חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן. מַה לִּי בֵּין יוֹם וָלַיְלָה וּבֵין דָּם לְלֵידָה? אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בְּיוֹם שֶׁרָאוּי לַהֲבָאַת קָרְבָּן, תֹּאמְרוּ בַּלַּיְלָה שֶׁאֵין רָאוּי לַהֲבָאַת קָרְבָּן? כְּלַפֵּי דָּמִים שֶׁאֲמַרְתֶּם, הִפְרִישׁ בֵּין דָּם לְלֵידָה, שֶׁהָרוֹאֶה בְּתוֹךְ מְלֹאת - דָּמֶיהָ טְמֵאִין, וְהַמַּפֶּלֶת בְּתוֹךְ מְלֹאת - דָּמֶיהָ טְמֵאִין. הַמַּפֶּלֶת בְּתוֹךְ מְלֹאת - פְּטוּרָה מִכֻּלּוֹם. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: הֲרֵי הַמַּפֶּלֶת לְיוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת תּוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא יָצְאת בְּשָׁעָה שֶׁרְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן, וְהוּא יוֹכִיחַ, הַמַּפֶּלֶת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁכֵּן יָצְאת בְּשָׁעָה שֶׁרְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן - חַיֶּבֶת קָרְבָּן. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: לֹא, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת לְיוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁהוּא מִצְטָרֵף עִם הַיּוֹם הַבָּא אַחֲרָיו, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רָאוּי לְקָרְבַּן יָחִיד - רָאוּי לְקָרְבַּן צִבּוּר, תֹּאמַר בְּמַפֶּלֶת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאֵין הַלַּיְלָה רָאוּי, לֹא לְקָרְבַּן יָחִיד וְלֹא לְקָרְבַּן צִבּוּר? אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: הֲרֵי אֲמַרְתֶּם, הַלַּיְלָה מִצְטָרֵף עִם הַיּוֹם הַבָּא אַחֲרָיו, כְּשֵׁם שֶׁחַיֶּבֶת לְיוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד - כָּךְ תְּהֵא חַיֶּבֶת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד, וְאַל יוֹכִיחַ יוֹם שְׁמוֹנִים וּשְׁנַיִם, שֶׁיָּצְאת בְּשָׁעָה שֶׁרְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן.

ג. הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ לֵידָה וְלֵידָה, זִיבָה וְזִיבָה - מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד. לֵידָה וְזִיבָה - מְבִיאָה שְׁנֵי קָרְבָּנוֹת. לֵידָה סָפֵק וְלֵידָה וַדַּאי, זִיבָה סָפֵק וְזִיבָה וַדַּאי - מְבִיאָה קָרְבָּן עַל וַדַּאי שֶׁבָּהֶן יָצְאת. לֵידָה וַדַּאי, לֵידָה סָפֵק, זִיבָה וַדַּאי, זִיבָה סָפֵק - מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד, וְאוֹמֶרֶת: ׳אִם הִיא וַדַּאי - הוּא עָלָיו. אִם לָאו - הֲרֵי הוּא עַל וַדַּאי שֶׁבָּהֶן׳; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: מְבִיאָה עַל וַדַּאי שֶׁבָּהֶן יָצְאת.

ד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נָזִיר מְחֻסָּר כַּפָּרָה לִשְׁתּוֹת יַיִן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: גֵּר מְחֻסָּר כַּפָּרָה לֶאֱכֹל בַּזְּבָחִים.

ה. כָּל חַיָּבֵי קִינִּין שֶׁבַּתּוֹרָה, חֻצָּץ חַטָּאוֹת וְחֻצָּץ עוֹלוֹת, חוּץ מִקִּנּוֹ שֶׁל שֶׁל גֵּר, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן חוֹבָה - שְׁתֵּיהֶן הָיוּ עוֹלוֹת, רָצָה לְהָבִיא חוֹבָתוֹ מִן בְּהֵמָה - יָבִיא, הֵבִיא עוֹלוֹת בְּהֵמָה לְכִפּוּרִים - יָצָא. מְנָחוֹת וּנְסָכִין - לֹא יָצְאוּ, לֹא אָמְרוּ קֶן אֶלָּא לְהָקֵל עָלָיו. הֵבִיא לְצָרַעְתּוֹ - יַחֲזֹר וְיָבִיא לְכַפָּרָתוֹ. לְנִזִּירוּתוֹ - יַחֲזֹר וְיָבִיא לְכַפָּרָתוֹ. אַרְבָּעָה מְבִיאִין עַל זָדוֹן כִּשְׁגָגָה, כֻּלָּן בְּאֹנֶס פְּטוּרִין, חוּץ מִן הַנָּזִיר.

ו. חֲמִשָּׁה מְבִיאִין קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, יֵשׁ בָּהֶן דַּל וְעָשִׁיר, יֵשׁ בָּהֶן דַּל דַּלִּים. מְצוֹרָע וְיוֹלֶדֶת, דַּל וְעָשִׁיר - מֵבִיא אֶחָד תַּחַת אֶחָד, מְטַמֵּא מִקְדָּשׁ דַּל דַּלִּים - מֵבִיא שְׁנַיִם תַּחַת אֶחָד, מִכָּאן אַתָּה מְחַשֵּׁב לַעֲשִׁירִית הָאֵיפָה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה.

ז. מְצוֹרָע שֶׁנִּתְנַגַּע, חָזַר וְנִתְנַגַּע, חָזַר וְנִתְנַגַּע - מֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל, הֵבִיא צִפָּרָיו וְנִתְנַגַּע, הֵבִיא צִפָּרָיו וְנִתְנַגַּע - מֵבִיא קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל, עַד שֶׁיָּבִיא אֲשָׁמוֹ. הֵבִיא אֲשָׁמוֹ וְנִתְנַגַּע, הֵבִיא אֲשָׁמוֹ וְנִתְנַגַּע - מֵבִיא קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל, עַד שֶׁיָּבִיא חַטָּאתוֹ. נָזִיר שֶׁנִּטְמָא וְחָזַר וְנִטְמָא, מֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל. נִטְמָא יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ, וְחָזַר וְנִטְמָא יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ - מֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד;

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל, עַד שֶׁיָּבִיא חַטָּאתוֹ.

ח. הָאִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה וְלָדוֹת הַרְבֵּה, הִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים נְקֵבָה, וְחָזְרָה וְהִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים נְקֵבָה, הַמַּפֶּלֶת בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים נְקֵבָה, הַמַּפֶּלֶת תְּיוֹמִין - מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְבִיאָה לָרִאשׁוֹן וְאֵין מְבִיאָה לַשֵּׁנִי, מְבִיאָה לַשְּׁלִישִׁי וְאֵין מְבִיאָה לָרְבִיעִי.

ט. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין שִׁפְחָה חֲרוּפָה לְכָל עֲרָיוֹת: כָּל עֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת, וְעַל לֹא הוּדְעוּ אָשָׁם תָּלוּי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה. כָּל עֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה - עוֹשֶׂה אֹנֶס כְּרָצוֹן, שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן כְּמִתְכַּוֵּן, מְעָרֶה כְּגוֹמֵר, וְשָׁנָה כְּדַרְכָּהּ וְשָׁלֹא כְּדַרְכָּהּ - חַיֶּבֶת עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה. כָּל עֲרָיוֹת, עָשָׂה קָטָן כַּגָּדוֹל לְחַיֵּב עַל הַגָּדוֹל. וּבְשִׁפְחָה, אִם הָיָה קָטָן - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. כָּל עֲרָיוֹת - שְׁנֵיהֶן לוֹקִין. וּבְשִׁפְחָה - הִיא לוֹקָה וְהוּא אֵינוֹ לוֹקֶה. כָּל עֲרָיוֹת - שְׁנֵיהֶם מְבִיאִין קָרְבָּן. וּבְשִׁפְחָה - הוּא מֵבִיא וְהִיא אֵינָהּ מְבִיאָה. כָּל עֲרָיוֹת - בְּחַטָּאת. וְשִׁפְחָה - בְּאָשָׁם. כָּל עֲרָיוֹת - בַּנְּקֵבָה. וְשִׁפְחָה - בְּזָכָר. כָּל עֲרָיוֹת - חַיָּב עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה. בְּשִׁפְחָה - אַחַת עַל בִּיאוֹת הַרְבֵּה. כָּל עֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה - בֵּית דִּין חַיָּב עַל הוֹרָאָתָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה. כָּל עֲרָיוֹת - כֹּהֵן מָשׁוּחַ שֶׁהוֹרָה וְעָשָׂה - חַיָּב. וּבְשִׁפְחָה - עָשָׂה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹרָה - מֵבִיא אָשָׁם וַדַּאי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית הַכָּתוּב מְדַבֵּר, נְשׁוּאָה לְעֶבֶד כְּנַעֲנִי. אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשְׁמוֹ: נְשׁוּאָה לְבֶן חוֹרִין. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: מִן הַתּוֹרָה חֻצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֻצְיָהּ בַּת חוֹרִין - נְשׁוּאָה לְבֶן חוֹרִין.

י. הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל עֲרָיוֹת הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הוּא בְּהֶעְלֵם אֶחָד וְהִיא בַּחֲמִשָּׁה הַעֲלָמוֹת, הוּא מֵבִיא חַטָּאת וְהִיא מְבִיאָה חֲמֵשׁ חַטָּאוֹת. כָּל עֲרָיוֹת בְּהֶעְלֵם אַחַת,

הַשָּׁלֵם

וְהִיא בַּחֲמִשָּׁה הַעֲלָמוֹת. הִיא מְבִיאָה חַטָּאת אַחַת וְהוּא מֵבִיא חֲמֵשׁ חַטָּאוֹת. כָּל עֲרָיוֹת אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן - הַקָּטָן פָּטוּר. אֶחָד נֹעֵר וְאֶחָד יָשֵׁן - הַיָּשֵׁן פָּטוּר. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד - הַשּׁוֹגֵג בְּחַטָּאת וְהַמֵּזִיד בְּהַכָּרֵת.

יא. חֲמִשָּׁה אֲשָׁמוֹת הֵן: אֲשַׁם גְּזֵלָה, אֲשַׁם מְעִילָה, אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה, אֲשַׁם נָזִיר, וַאֲשַׁם מְצוֹרָע. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲשַׁם תָּלוּי.

יב. שְׁתוּי יַיִן פּוֹסֵל בָּעֲבוֹדָה וְחַיָּב בִּמִיתָה. אֵיזֶהוּ שְׁתוּי יַיִן? כָּל שֶׁשָּׁתָה רְבִיעִית יַיִן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם הֵימֶנּוּ לְמַעְלָה, שָׁתָה מִגּוֹתוֹ, יֶתֶר מֵרְבִיעִית - פָּטוּר. שָׁתָה פָּחוֹת מֵרְבִיעִית בֶּן אַרְבַּע בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים - חַיָּב. בֵּין שֶׁמָּזְגוּ וּבֵין שֶׁשָּׁתָאוּ חֲצָאִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שָׁתָאוּ כֻּלּוֹ כְּאֶחָד - חַיָּב. מָזְגוּ וְשָׁתָאוּ, אוֹ שָׁתָאוּ חֲצָאִין - פָּטוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַל הַיַּיִן בִּמִיתָה, וְעַל הַמִּשְׁכָּרִין בְּאַזְהָרָה. לְפִיכָךְ, אִם אָכַל דְּבֶלָה קְעִילִית אוֹ שֶׁשָּׁתָה חָלָב וּדְבַשׁ - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים, וְעוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וּכְשֵׁם שֶׁאִם הָיָה כֹּהֵן פָּסוּל בַּעֲבוֹדָה - חַיָּב בָּהּ מִיתָה, כָּךְ אִם הָיָה חָכָם אוֹ תַּלְמִיד חָכָם - אָסוּר לְלַמֵּד וּלְהוֹרוֹת. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה חָכָם - מֻתָּר לְלַמֵּד.

יג. הַבָּא עַל אִמּוֹ - חַיָּב מִשֵּׁם שְׁנֵי לָאוִין. הַבָּא עַל אֲחוֹת אָבִיו - חַיָּב מִשֵּׁם שְׁנֵי לָאוִין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: יֵשׁ לִי עוֹד בָּהֶן תֵּשַׁע! כֵּיצַד? נָשָׂא אֶת הָאִשָּׁה וְחָזַר וְנָשָׂא אֶת בַּת אָחִיהָ, חָזַר וְנָשָׂא אֶת בַּת אֲחוֹתָהּ, חָזַר וּבָא עַל הַזְּקֵנָה - חַיָּב מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַשֵּׁם, וְכַלָּתוֹ, וְאֵשֶׁת אָחִיו וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ וְהַנִּדָּה. אָמְרוּ לוֹ: אֲחֵרִים שֶׁקָּרוּ לְפָנֶיךָ לֹא אָמְרוּ 'חֲמוֹתוֹ וְאִם חֲמוֹתוֹ וְאִם חָמִיו' בַּמִּנְיָן הַזֶּה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכִי מַה הָיָה עָנִין שְׁחִיטָה אֵצֶל אֲכִילָה? שֶׁרַבִּי עֲקִיבָה שָׁאַל שְׁחִיטָה וְהֵן מְשִׁיבִין אוֹתוֹ אֲכִילָה?! אֶלָּא שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שָׁאַל אֲכִילָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְהֵשִׁיבוּהוּ אֲכִילָה מִתּוֹךְ

תּוֹסֶפְתָּא

אֲכִילָה, אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּהֵמָה כַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁקִּפַּחְתַּנִי בְּשָׁעַת הַדִּין.

מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. עֵד אוֹמֵר: ׳חֵלֶב אָכַל׳, וְעֵד אוֹמֵר: ׳שֻׁמָּן אָכַל׳. עֵד אוֹמֵר: ׳חֵלֶב אָכַל׳. וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת: ׳שֻׁמָּן אָכַל׳. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת: ׳חֵלֶב אָכַל׳. וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת: ׳שֻׁמָּן אָכַל׳ - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. עֵד אוֹמֵר לוֹ: ׳חֵלֶב אָכַלְתָּ׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳שֻׁמָּן אָכַלְתִּי׳ - פָּטוּר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים לוֹ: ׳חֵלֶב אָכַלְתָּ׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳שֻׁמָּן אָכַלְתִּי׳ - הֵן נֶאֱמָנִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאַךְ אַתָּה אוֹמֵר לָזֶה: ׳עֲמֹד וְהִתְוַדֵּה׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳כָּל עַצְמִי לֹא חָטָאתִי׳, מַה אִם יִרְצֶה וְיֹאמַר: ׳מֵזִיד אֲנִי׳ - אֵין נֶאֱמָן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהוֹדוּ לָכֵן מִתְּחִלָּה, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ׳חֵלֶב אָכַלְתָּ׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳שֻׁמָּן אָכַלְתִּי׳, מְשֻׁגֶּיעוּהוּ חָזַר וְאָמַר: ׳מֵזִיד אֲנִי׳ - אֵין נֶאֱמָן.

ב. אֶחָד הָאוֹכֵל, וְאֶחָד מַמְחֶה וְשׁוֹתֶה, וְאֶחָד הַסָּךְ. אָכַל וְחָזַר וְאָכַל, וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה וְעַד סוֹף אֲכִילָה הָאַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרַס - מִצְטָרְפִין. וְאִם לָאו - אֵין מִצְטָרְפִין. שָׁתָה וְחָזַר וְשָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רִאשׁוֹנָה וְעַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי שְׁתִיַּת רְבִיעִית - מִצְטָרְפִין, וְאִם לָאו - אֵין מִצְטָרְפִין. כְּשֵׁם שֶׁאֲכִילָתָהּ בְּכַזַּיִת - כָּךְ שְׁתִיָּה בְּכַזַּיִת. וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה - אֵין מִצְטָרְפִין. הָאוֹכֵל כַּזַּיִת אֲפִלּוּ מֻחְמֶשֶׁת הַמִּינִין - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. אָכַל כַּחֲצִי זַיִת, וְנוֹדַע לוֹ, וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת, אֲפִלּוּ מִמִּין אֶחָד - אֵין מִצְטָרְפִין.

ג. סָפֵק חָטָא סָפֵק לֹא חָטָא - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. חָטָא וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה חֵטְא חָטָא - מֵבִיא חַטָּאת. חָטָא וְנוֹדַע לוֹ חַטָּאתוֹ, שִׁכְחוֹ בְּאֵיזֶה חֵטְא חָטָא - הֲרֵי זֶה מֵבִיא חַטָּאת, וְתִשָּׁחֵט לִשְׁוּם מַה שֶּׁהוּא, וְתֹאכַל, וּמֵבִיא חַטָּאת עַל הַיְדִיעָה, וְתִשָּׁחֵט לִשְׁוּם מַה שֶּׁהוּא וְתֹאכַל.

הַשָּׁלֵם

ד. הַמֵּבִיא חַטָּאת עַל שְׁנֵי חַטָּאִים - תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב, וְתִמָּכֵר, וְיָבִיא בִּדְמֵי חֻצְיָהּ לָזֶה, וּבִדְמֵי חֻצְיָהּ לָזֶה שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. עַל חֵטְא אַחַת - יָבִיא אֶת אֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. שְׁנִיָּה - תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה. שְׁתֵּי חַטָּאוֹת עַל שְׁנֵי חַטָּאִים, זוֹ תִּשָּׁחֵט לְשׁוּם מַה שֶּׁהִיא, וְזוֹ תִּשָּׁחֵט לְשׁוּם מַה שֶּׁהִיא.

ה. שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ חַטָּאת עַל שְׁנֵי חַטָּאִים - תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב, וְתִמָּכֵר, וְיָבִיא בִּדְמֵי חֻצְיָהּ לָזֶה, וּבִדְמֵי חֻצְיָהּ לָזֶה. שְׁתֵּי חַטָּאוֹת עַל חֵטְא אֶחָד - יָבִיא אֶת אֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. שְׁנִיָּה - תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה. שְׁתֵּי חַטָּאוֹת עַל שְׁנֵי חַטָּאִים - זוֹ תִּשָּׁחֵט לְשׁוּם מַה שֶּׁהִיא, וְזוֹ תִּשָּׁחֵט לְשׁוּם מַה שֶּׁהִיא.

ו. שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ חַטָּאוֹתֵיהֶן - חַטַּאת יָחִיד וְחַטַּאת יָחִיד, חַטַּאת צִבּוּר וְחַטַּאת צִבּוּר, חַטַּאת יָחִיד בְּחַטַּאת צִבּוּר, אֲפִלּוּ הֵן מִשְּׁנֵי מִינִין - זוֹ תִּשָּׁחֵט לְשׁוּם מַה שֶּׁהִיא, וְזוֹ תִּשָּׁחֵט לְשׁוּם מַה שֶּׁהִיא.

ז. הַמֵּבִיא חַטָּאתוֹ וּשְׁחָטָהּ, סָפֵק נִזְרַק הַדָּם סָפֵק לֹא נִזְרַק הַדָּם - יָצָא. אִם הָיָה מְחֻסָּר כַּפָּרָה, סָפֵק חֲשֵׁכָה סָפֵק לֹא חֲשֵׁכָה - הֲרֵי זֶה מֵבִיא חַטָּאת הָעוֹף סָפֵק. שְׁנַיִם שֶׁחָטָא אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה, יָבִיאוּ חַטָּאת בְּשֻׁתָּפוּת, יִתְּנוּ עָלֶיהָ וְתֹאכַל; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁזֶּה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. וּמוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי בִּשְׁנַיִם, שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן מְחֻסָּר כַּפָּרָה, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ, יָבִיאוּ חַטָּאת בְּשֻׁתָּפוּת, וְיִתְּנוּ עָלֶיהָ, וְתֹאכַל.

ח. שָׁכַח אֶת הַתּוֹרָה וְעָבַר עֲבֵרוֹת הַרְבֵּה - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. כֵּיצַד? הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ חֵלֶב, וְאָמַר: ׳אֵין זֶה חֵלֶב שֶׁחַיָּבְנוּ עָלָיו׳. הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ דָּם, וְאָמַר: ׳אֵין זֶה דָּם שֶׁחַיָּבְנוּ עָלָיו׳ - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָאוֹכֵל כַּזַּיִת חֵלֶב, כַּזַּיִת פִּגּוּל, כַּזַּיִת נוֹתָר, וְכַזַּיִת טָמֵא, בְּהֶעְלֵם אֶחָד - מֵבִיא חַטָּאת. סָפֵק אָכַל סָפֵק לֹא אָכַל - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי.

תּוֹסֶפְתָּא

ט. הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּדָּה - מֵבִיא חַטָּאת. סָפֵק בָּא סָפֵק לֹא בָּא - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ, בָּא עַל אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזוֹ בָּא; שְׁתֵּי נָשָׁיו, אַחַת נִדָּה וְאַחַת שֶׁאֵינָהּ נִדָּה, בָּא עַל אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזוֹ בָּא; חֵלֶב וְנוֹתָר לְפָנָיו, אָכַל מֵאֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן אָכַל; שַׁבָּת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, עָשָׂה מְלָאכָה בְּאֶחָד מֵהֶם, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן עָשָׂה; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" (וַיִּקְרָא ד, כג) - זֶה מִכָּל מָקוֹם. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: "אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" - לְכְשֶׁיִּוָּדַע לוֹ חַטָּאתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר מִן הַחַטָּאת - מְחַיְּבוֹ הָיָה אָשָׁם תָּלוּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָשָׁם תָּלוּי. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וְלֹא בָזֶה חִיֵּב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָשָׁם תָּלוּי, אֶלָּא סָפֵק חָטָא סָפֵק לֹא חָטָא. אֲבָל זֶה שֶׁחָטָא וַדַּאי הֵיאַךְ מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי? אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל עַצְמוֹ בָּזֶה דִּבֵּר הַכָּתוּב, "וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ" (וַיִּקְרָא ה, יז), וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַמִּתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְעָשָׂה כַּיּוֹצֵא בָּהּ. כֵּיצַד? אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ, נִתְכַּוֵּן לָבֹא עַל זוֹ וּבָא עַל זוֹ; שְׁתֵּי נָשָׁיו, אַחַת נִדָּה וְאַחַת שֶׁאֵינָהּ נִדָּה, נִתְכַּוֵּן לָבֹא עַל זוֹ וּבָא עַל זוֹ; תְּאֵנִים וַעֲנָבִים לְפָנָיו, נִתְכַּוֵּן לְלַקֵּט תְּאֵנִים וְלִקֵּט עֲנָבִים, עֲנָבִים וְלִקֵּט תְּאֵנִים. שְׁחוֹרוֹת וְלִקֵּט לְבָנוֹת, לְבָנוֹת וְלִקֵּט שְׁחוֹרוֹת; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטְרוֹ. הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף אָשָׁם תָּלוּי. רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁמִּשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

הַשָּׁלֵם

י. יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, עָשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵינִי רוֹאֶה דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּזוֹ, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר כְּתַב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, אַחַת בְּשַׁבָּת וְאַחַת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - פָּטוּר, שֶׁאֵין שְׁנֵי יָמִים מְצַטְרְפִין לִמְלָאכָה אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: מַכֶּה בַּפַּטִּישׁ יוֹכִיחַ! אָמַר לָהֶן: הַגְבָּהָה הָיְתָה בְּשַׁבָּת וְהוֹרָדָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, עָשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, בֵּין מִלְּפָנָיו וּבֵין מֵאַחֲרָיו - פָּטוּר מֵאָשָׁם תָּלוּי, שֶׁכָּל הַיּוֹם מְכַפֵּר. עָשָׂה מְלָאכָה בְּאֶחָד מֵהֶם, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן עָשָׂה; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" (וַיִּקְרָא ד, כג) - זֶה מִכָּל מָקוֹם. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: "אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" - לְכְשֶׁיִּוָּדַע לוֹ חַטָּאתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר מִן הַחַטָּאת - מְחַיְּבוֹ הָיָה אָשָׁם תָּלוּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָשָׁם תָּלוּי. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וְלֹא בָזֶה חִיֵּב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָשָׁם תָּלוּי, אֶלָּא סָפֵק חָטָא סָפֵק לֹא חָטָא. אֲבָל זֶה שֶׁחָטָא וַדַּאי הֵיאַךְ מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי? אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל עַצְמוֹ בָּזֶה דִּבֵּר הַכָּתוּב, "וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ" (וַיִּקְרָא ה, יז), וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַמִּתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְעָשָׂה כַּיּוֹצֵא בָּהּ. כֵּיצַד? אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ, נִתְכַּוֵּן לָבֹא עַל זוֹ וּבָא עַל זוֹ; שְׁתֵּי נָשָׁיו, אַחַת נִדָּה וְאַחַת שֶׁאֵינָהּ נִדָּה, נִתְכַּוֵּן לָבֹא עַל זוֹ וּבָא עַל זוֹ; תְּאֵנִים וַעֲנָבִים לְפָנָיו, נִתְכַּוֵּן לְלַקֵּט תְּאֵנִים וְלִקֵּט עֲנָבִים, עֲנָבִים וְלִקֵּט תְּאֵנִים. שְׁחוֹרוֹת וְלִקֵּט לְבָנוֹת, לְבָנוֹת וְלִקֵּט שְׁחוֹרוֹת; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטְרוֹ. הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף אָשָׁם תָּלוּי. רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁמִּשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

יא. יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכָה בֵּין מִלְּפָנָיו וּבֵין מֵאַחֲרָיו - פָּטוּר מֵאָשָׁם תָּלוּי, שֶׁכָּל הַיּוֹם מְכַפֵּר. עָשָׂה מְלָאכָה בַּחֲצִי הַיּוֹם; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מְחַיֵּב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְרַבִּי עֲקִיבָה פּוֹטֵר. שֶׁרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שַׁבָּת הִיא לְחַיֵּב עַל שַׁבָּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

יב. הָאוֹכֵל כַּזַּיִת דָּם מִן בְּהֵמָה, מִן חַיָּה מִן עוֹפוֹת טְהוֹרִין - מֵבִיא חַטָּאת. סָפֵק אָכַל סָפֵק לֹא אָכַל - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, וְאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא דַּם שְׁחִיטָה בִּלְבַד. דַּם נְחִירָה, וְדַם הָעִקּוּר, וְדַם הַקָּזָה שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצֵאת בּוֹ - חַיָּבִין עָלָיו. דַּם הַתַּמְצִית - בְּאַזְהָרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּהִכָּרֵת. דַּם הַטְּחוֹל וְדַם הַלֵּב, דַּם כְּלָיוֹת וְדַם אֵבָרִים - הֲרֵי אֵלּוּ בְּ"לֹא תַעֲשֶׂה". דַּם מְהַלְכֵי שְׁתַּיִם, דַּם בֵּיצִים, וְדַם שְׁרָצִים - אָסוּר, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו. דַּם דָּגִים וְדַם חֲגָבִים - הֲרֵי זֶה מָתֹּר.

יג. הִמְחָה אֶת הַחֵלֶב וּגְמָאוֹ, הִקָּפָה אֶת הַדָּם וַאֲכָלוֹ, אִם יֵשׁ בּוֹ כַּזַּיִת - חַיָּב. נִתְעָרֵב עִם אֲחֵרִים, אִם יֵשׁ בּוֹ כַּזַּיִת - הֲרֵי זֶה חַיָּב. נִתְבַּשֵּׁל עִם אֲחֵרִים - הֲרֵי זֶה בְּנוֹתֵן טַעַם, אָכַל כַּחֲצִי זַיִת וְשָׁתָה כַּחֲצִי זַיִת מִמִּין אֶחָד - הֲרֵי זֶה חַיָּב.

יד. הַמֵּבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל סָפֵק מְעִילָה כִּדְבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁחָטָא,

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁמִּמִּין שֶׁמֵּבִיא עַל לֹא הוֹדַע - מֵבִיא עַל הוֹדַע. הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטָּאת הָעוֹף עַל סָפֵק לֵידָתָהּ, וְנוֹדַע לָהּ שֶׁלֹּא יָלְדָה - הֲרֵי זֶה חֹלִין. תִּתְעַנֶּה לַחֲבֶרְתָּהּ וְשֶׁיָּלְדָה וַדַּאי - תַּעֲשֶׂנָּה וַדַּאי, שֶׁמִּמִּין שֶׁמֵּבִיאָה עַל ׳לֹא הוֹדַע׳ - מְבִיאָה עַל הוֹדַע, מִמְּלֵיקָתָהּ וְנוֹדַע לָהּ שֶׁמִּצָּה דָּמָהּ כַּפָּרָה - אָסוּר בְּאֲכִילָה. מִשֶּׁמִּצָּה דָּמָהּ כַּפָּרָה - אָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁעַל הַסָּפֵק בָּאָה מִתְּחִלָּתָהּ, כִּפָּרָה סְפֵקָהּ וְהָלְכָה לָהּ.

מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב קֹדֶשׁ וַחֲתִיכָה שֶׁל חֹלִין, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן, וְאֵין זוֹ יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל - מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. וּכְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה: מֵבִיא שְׁנֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין. אָכַל שְׁנַיִם - מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּאי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה - הֵן הֵן כִּדְבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֵן הֵן כִּדְבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי.

ב. חֲתִיכָה קֹדֶשׁ וַחֲתִיכָה חֹלִין, אָכַל אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְחָזַר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה בְּהֶעְלֵם אֶחָד, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּאי, בִּשְׁתֵּי הַעֲלָמוֹת - מֵבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְאָשָׁם וַדַּאי.

ג. חֲתִיכָה שֶׁל פִּגּוּל וַחֲתִיכָה שֶׁל חֹלִין, אָכַל אֶת אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן אָכַל - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. אָכַל שְׁנַיִם - מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם. אָכַל אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה - יָבִיא חַטָּאת בִּשְׁתָפוּת, וַיִתְנֶה עָלֶיהָ וְתֹאכַל; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁזֶּה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב פִּגּוּל, וַחֲתִיכָה שֶׁל חֹלִין, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא שְׁנֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין. אָכַל שְׁנַיִם, מֵבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה - הֵן הֵן דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֵן הֵן דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי.

ד. חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב פִּגּוּל וַחֲתִיכָה שֶׁל נוֹתָר. אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן

הַשָּׁלֵם

אָכַל. מֵבִיא שְׁנֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִן; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל שְׁנַיִם - מֵבִיא שְׁלֹשׁ חַטָּאוֹת. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וּבָא אַחֵר וְאָכַל שְׁנַיִם; הֵן הֵן דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֵן הֵן דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי.

ה. חֲתִיכָה שֶׁל פִּגּוּל וַחֲתִיכָה שֶׁל נוֹתָר, אָכַל אֶת אֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָכַל שְׁנַיִם - מֵבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת.

ו. חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב פִּגּוּל וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֶת אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל - מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי; וּכְדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מֵבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. אָכַל שְׁנַיִם בְּהֶעְלֵם אֶחָד - מֵבִיא שְׁנֵי חַטָּאוֹת וְאָשָׁם וַדַּאי. בִּשְׁנֵי הַעֲלָמוֹת - מֵבִיא שְׁלֹשׁ חַטָּאוֹת וְאָשָׁם וַדַּאי.

ז. חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב פִּגּוּל קֹדֶשׁ וַחֲתִיכָה שֶׁל נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֶת אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל - מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. וּכְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא: מֵבִיא חַטָּאת וּשְׁנֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִן. וּכְדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מֵבִיא שְׁלֹשׁ חַטָּאוֹת. אָכַל שְׁנַיִם בְּהֶעְלֵם אֶחָד - מֵבִיא שְׁלֹשׁ חַטָּאוֹת וְאָשָׁם וַדַּאי. בִּשְׁנֵי הַעֲלָמוֹת - מֵבִיא אַרְבַּע חַטָּאוֹת וְאָשָׁם וַדַּאי.

מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הָאוֹכֵל חָמֵשׁ חֲתִיכוֹת מִזֶּבַח אֶחָד, בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד - אֵין מֵבִיא אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. וְעַל סְפֵקָן - אֵין מֵבִיא אֶלָּא אָשָׁם תָּלוּי אֶחָד. בַּחֲמִשָּׁה הַעֲלָמוֹת - מֵבִיא חָמֵשׁ חַטָּאוֹת. וְעַל סְפֵקָן מֵבִיא חֲמִשָּׁה אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ אָכַל חָמֵשׁ חֲתִיכוֹת מֵחֲמִשָּׁה זְבָחִים בְּהֶעְלֵם אֶחָד - אֵין מֵבִיא אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. וְעַל סְפֵקָן - אֵין מֵבִיא אֶלָּא אָשָׁם תָּלוּי אֶחָד. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמֵּבִיא עַל הִוָּדְעוֹ חַטָּאת - מֵבִיא עַל לֹא הִוָּדְעוֹ אָשָׁם תָּלוּי. וְכָל שֶׁאֵין מֵבִיא עַל הִוָּדְעוֹ חַטָּאת - אֵין מֵבִיא עַל לֹא הִוָּדְעוֹ אָשָׁם. אֲבָל אִם

תּוֹסֶפְתָּא

אָכַל חָמֵשׁ חֲתִיכוֹת מִזֶּבַח אֶחָד לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, אֲפִלּוּ בְּהֶעֱלֵם אֶחָד - מֵבִיא חַטָּאת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

ב. הַמֵּבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם עַל חֵטְא, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא. עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט - יֵצֵא וְיֵרָעֶה בָּעֵדֶר, מִשֶּׁנִּשְׁחַט - תְּעֻבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ג. שׁוֹר הַנִּסְקָל, נִמְצְאוּ עֵדָיו זוֹמְמִין - מֻתָּר בַּהֲנָאָה. עֶגְלָה עֲרוּפָה, נִמְצְאוּ עֵדֶיהָ זוֹמְמִין - מֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה. חַיָּבֵי עֶגְלָה עֲרוּפָה שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים - חַיָּבִין לְהָבִיא לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים. מָצְאוּ אֶת הַהוֹרֵג - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הוֹרְגִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, לג): "וְלָאָרֶץ לֹא יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ".

ד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִתְנַדֵּב אָדָם אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה, הָיָה נִקְרָא 'אָשָׁם חֲסִידִים'. אָמְרוּ עָלָיו עַל בָּבָא בֶּן בּוּטִי, שֶׁהָיָה מִתְנַדֵּב אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם וְיוֹם, חוּץ מֵאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים יוֹם אֶחָד. אָמַר: הַמָּעוֹן! אִלּוּ הָיוּ מַנִּיחִים לִי - הָיִיתִי מֵבִיא, אֶלָּא אוֹמֵר: הַמְתֵּן עַד שֶׁתִּכָּנֵס לְבֵית הַסָּפֵק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. אֲשָׁם גְּזֵלָה, אֲשָׁם מְעִילָה, אֲשָׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה שֶׁהֵבִיאָה פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, שֶׁלֹּא בְּכֶסֶף שְׁקָלִים - פְּסוּלִין. הֻבִיאָן יֶתֶר עַל שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, אֲפִלּוּ הֵן זְקֵנִים - כְּשֵׁרִין. אֲשָׁם נָזִיר, וַאֲשָׁם מְצֹרָע, שֶׁהֻבִיאָן יֶתֶר עַל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ - פְּסוּלִין. הֻבִיאָן פָּחוֹת מִשְּׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֲפִלּוּ לַיּוֹם הַשְּׁמִינִי - כְּשֵׁרִין. הֻבִיאָן בְּסֶלַע, הֻבִיאָן בְּשֶׁקֶל, הֻבִיאָן בַּחֲמִשָּׁה דִינָרִין - כְּשֵׁרִין.

ה. הַמַּפְרִישׁ שְׁתֵּי סְלָעִים לְאָשָׁם, לָקַח בְּאַחַת מֵהֶן אַיִל לְאָשָׁם, אִם הָיָה יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים - יִקְרַב אֲשָׁמוֹ, וּשְׁנִיָּה - תִּפּוֹל לִנְדָבָה. אִם לָאו - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בְּדָמָיו אָשָׁם יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים וּשְׁנִיָּה תִּפֹּל לִנְדָבָה. לָקַח בָּהֶן שְׁנֵי אֵילִים לְאָשָׁם, אִם לָאו - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא מֵהֶן אָשָׁם הַיָּפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה. לָקַח בָּהֶן שְׁנֵי אֵילִים לְחֻלִּין אֶחָד יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים וְאֶחָד יָפֶה עֲשָׂרָה זוּזִים; הַיָּפֶה שְׁנֵי סְלָעִים - יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי לְמִעְלָתוֹ. אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לְחֻלִּין, אִם הָיָה שֶׁל אָשָׁם יָפֶה שְׁנֵי סְלָעִים - יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי לְמִעְלָתוֹ. יָבִיא סֶלַע וְחֻמְשָׁהּ מִבֵּיתוֹ. לָקַח אַיִל אֶחָד בְּסֶלַע וּפִטְמוֹ, וַהֲרֵי הוּא יָפֶה שְׁתַּיִם - כָּשֵׁר, יָבִיא סֶלַע מִבֵּיתוֹ. הִפְרִישׁ אַיִל אֶחָד מֵעֶדְרוֹ בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ יָפֶה סֶלַע, וּבִשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ יָפֶה שְׁתַּיִם - כָּשֵׁר. בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה יָפֶה שְׁתַּיִם וּבִשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ יָפֶה סֶלַע - פָּסוּל.

ו. הַמֵּבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל סָפֵק חֵלֶב, וְעַל סָפֵק דָּם, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא; עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט - יֵצֵא וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר. מִשֶּׁנִּשְׁחַט - תְּעֻבַּר צוּרָתוֹ וְיוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הִפְרִישׁ חַטָּאת לְחֵלֶב, וְהֵבִיא לְדָם, לְדָם וְהֵבִיאָה לְחֵלֶב - הֲרֵי זֶה מָעַל וְלֹא כִפֶּר. הִפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאת הַחֵלֶב, וֶהֱבִיאָן לְחַטָּאת דָּם, לְחַטָּאת דָּם וֶהֱבִיאָן לְחַטָּאת חֵלֶב, בְּשׁוֹגֵג - מָעַל, לְפִיכָךְ כִּפֶּר, בְּמֵזִיד - לֹא מָעַל, לְפִיכָךְ לֹא כִפֶּר. הִפְרִישׁ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה וְהֶעֱשִׁיר. עַד שֶׁלֹּא קִדְּשָׁהּ בִּכְלִי - הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמְּנָחוֹת, תִּפָּדֶה וְתֵאָכֵל. מִשֶּׁקִּדְּשָׁהּ בִּכְלִי - תְּעֻבַּר צוּרָתָהּ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הִפְרִישׁ מָעוֹת לַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה, וְהֶעֱשִׁיר - יוֹסִיף וְיִקַּח בָּהּ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה. הִפְרִישׁ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה, וְהֶעֱשִׁיר - סְתוּמִים יְמוּתוּ, שֶׁאֵין פִּדְיוֹן לָעוֹף. מְפֹרָשִׁים, חַטָּאת - תָּמוּת, וְעוֹלָה - תִּקָּרֵב עוֹלָה. הִפְרִישׁ מָעוֹת תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה, וְהֶעֱשִׁיר - יוֹסִיף וְיִקַּח בָּהֶן כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה.

ז. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּכָל מָקוֹם הַקְּדִים בְּרִיאַת שָׁמַיִם לָאָרֶץ, בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית ב, ד): "בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם" - מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִין זֶה כָּזֶה.

הַשָּׁלֵם

לְאָשָׁם, אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן יָפֶה שְׁנֵי סְלָעִים - יִקְרַב אֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה, אִם לָאו - שְׁנֵיהֶם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא מֵהֶן אָשָׁם הַיָּפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה. לָקַח בָּהֶן שְׁנֵי אֵילִים לְחֻלִּין אֶחָד יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים וְאֶחָד יָפֶה עֲשָׂרָה זוּזִים; הַיָּפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים - יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי לְמִעְלָתוֹ. אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לְחֻלִּין, אִם הָיָה שֶׁל אָשָׁם יָפֶה שְׁנֵי סְלָעִים - יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי לְמִעְלָתוֹ. יָבִיא סֶלַע וְחֻמְשָׁהּ מִבֵּיתוֹ. לָקַח אַיִל אֶחָד בְּסֶלַע וּפִטְמוֹ, וַהֲרֵי הוּא יָפֶה שְׁתַּיִם - כָּשֵׁר, יָבִיא סֶלַע מִבֵּיתוֹ. הִפְרִישׁ אַיִל אֶחָד מֵעֶדְרוֹ בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ יָפֶה סֶלַע, וּבִשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ יָפֶה שְׁתַּיִם - כָּשֵׁר. בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה יָפֶה שְׁתַּיִם וּבִשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ יָפֶה סֶלַע - פָּסוּל.

ו. הַמֵּבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל סָפֵק חֵלֶב, וְעַל סָפֵק דָּם, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא; עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט - יֵצֵא וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר. מִשֶּׁנִּשְׁחַט - תְּעֻבַּר צוּרָתוֹ וְיוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הִפְרִישׁ חַטָּאת לְחֵלֶב, וְהֵבִיא לְדָם, לְדָם וְהֵבִיאָה לְחֵלֶב - הֲרֵי זֶה מָעַל וְלֹא כִפֶּר. הִפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאת הַחֵלֶב, וֶהֱבִיאָן לְחַטָּאת דָּם, לְחַטָּאת דָּם וֶהֱבִיאָן לְחַטָּאת חֵלֶב, בְּשׁוֹגֵג - מָעַל, לְפִיכָךְ כִּפֶּר, בְּמֵזִיד - לֹא מָעַל, לְפִיכָךְ לֹא כִפֶּר. הִפְרִישׁ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה וְהֶעֱשִׁיר. עַד שֶׁלֹּא קִדְּשָׁהּ בִּכְלִי - הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמְּנָחוֹת, תִּפָּדֶה וְתֵאָכֵל. מִשֶּׁקִּדְּשָׁהּ בִּכְלִי - תְּעֻבַּר צוּרָתָהּ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הִפְרִישׁ מָעוֹת לַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה, וְהֶעֱשִׁיר - יוֹסִיף וְיִקַּח בָּהּ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה. הִפְרִישׁ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה, וְהֶעֱשִׁיר - סְתוּמִים יְמוּתוּ, שֶׁאֵין פִּדְיוֹן לָעוֹף. מְפֹרָשִׁים, חַטָּאת - תָּמוּת, וְעוֹלָה - תִּקָּרֵב עוֹלָה. הִפְרִישׁ מָעוֹת תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה, וְהֶעֱשִׁיר - יוֹסִיף וְיִקַּח בָּהֶן כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה.

ז. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּכָל מָקוֹם הַקְּדִים בְּרִיאַת שָׁמַיִם לָאָרֶץ, בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית ב, ד): "בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם" - מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִין זֶה כָּזֶה.

תּוֹסֶפְתָּא

בְּכָל מָקוֹם הִקְדִּים אַבְרָהָם לְאָבוֹת, בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא כו, מב): "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב" וְגוֹ' - מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִין זֶה כָּזֶה, שְׁלָשְׁתָּן. בְּכָל מָקוֹם הִקְדִּים מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן, בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת ו, כו): "הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה" - מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִין זֶה כָּזֶה. בְּכָל מָקוֹם הִקְדִּים יְהוֹשֻׁעַ לְכָלֵב, בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא אוֹמֵר (בְּמִדְבַּר לב, יב): "כִּלְּתִי כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה הַקְּנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן" - מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶן שִׁקּוּלִין זֶה כָּזֶה.

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בַּדָּרוֹם - מוּעָלִין בָּהֶן. שְׁחָטָן בַּדָּרוֹם וְקִבֵּל דָּמָן בַּצָּפוֹן, בַּצָּפוֹן וְקִבֵּל דָּמָן בַּדָּרוֹם, שָׁחַט בַּיּוֹם וְזָרַק בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וְזָרַק בַּיּוֹם, נָתַן אֶת הַנִּתָּנִין לְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנִּתָּנִין לְמַעְלָה לְמַטָּה, וְאֶת הַנִּתָּנִין בַּפְּנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתָּנִין בַּחוּץ בַּפְּנִים, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן וְחוּץ לִמְקוֹמָן - מוּעָלִין בָּהֶן. כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כָּל שֶׁהָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים - מוּעָלִין בָּהּ, וְכָל שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים - אֵין מוּעָלִין בָּהּ. פִּגֵּל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים - מוּעָלִין בּוֹ, וּבְקָדָשִׁים קַלִּים - אֵין מוּעָלִין בּוֹ. יֵשׁ נוֹתָר שֶׁמּוּעָלִין בּוֹ, וְיֵשׁ נוֹתָר שֶׁאֵין מוּעָלִין בּוֹ. כֵּיצַד? לֶן לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים - מוּעָלִין בּוֹ, לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - אֵין מוּעָלִין בּוֹ. אֲבָל טָמֵא שֶׁנִּטְמָא, בֵּין לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים וּבֵין לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - אֵין מוּעָלִין בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עָלָיו.

ב. בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁיָּצָא לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, וְנִזְרַק אֶת הַדָּם עָלָיו; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מוּעָלִין בּוֹ, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַרְצָיַת הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא, אֵין מוּעָלִין בּוֹ, אֲבָל חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כְּשֶׁשָּׁבַתִּי בִכְפַר עַכּוֹ, מְצָאנִי תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר לִי: בָּשָׂר שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים וְנִזְרַק אֶת הַדָּם עָלָיו - הַרְצָיָה! וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי הַדְּבָרִים לִפְנֵי חֲבֵרַי בַּגְּלִיל, אָמְרוּ לִי: וַהֲלֹא פָּסוּל הוּא! הָאֵיךְ מְרַצֶּה עַל הַפָּסוּל? וּבָאתִי וְהִרְצֵיתִי הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר לִי: הֲרֵי הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת - מוּעָלִים בִּשְׁתֵּיהֶן. שְׁחָטָהּ וַהֲרֵי דָמָהּ מֻנָּח בַּכּוֹסוֹת - מוּעָלִין בִּשְׁתֵּיהֶן, נִזְרַק דָּמָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן - הִצִּיל אֶת הַבָּשָׂר חֲבֵרְתָּהּ מִן הַמְּעִילָה, אִם הִצִּיל אֶת הַבָּשָׂר חֲבֵרְתָּהּ מִן הַמְּעִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁפָּסוּל, דִּין הוּא שֶׁיַּצִּיל אֶת בְּשָׂרָהּ.

ג. אֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁיָּצְאוּ לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, וְנִזְרַק אֶת הַדָּם עֲלֵיהֶן; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מוּעָלִין בָּהֶן, וְאֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַרְצָיַת הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא, מוּעָלִין בָּהֶן וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, כֵּיוָן שֶׁשְּׁחָטָן וְזָרַק דָּמָן - מוּעָלִין בָּהֶן, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין פִּגּוּל בִּפְנִים. כָּל חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת - הַדָּמִים יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוּעָלִין. חַטָּאת שֶׁמֵּתָה מֵעַצְמָהּ, וְעוֹלָה שֶׁמֵּתָה מֵעַצְמָהּ - אֵין מוּעָלִין בָּהֶן. עוֹלַת הָעוֹף שֶׁמָּצָה אֶת דָּמָהּ - יָצָא מִידֵי מְעִילָה, הַנּוֹצָה וְהַמּוֹרָאָה - מוּעָלִין בָּהּ עַד שֶׁתֵּצֵא לְבֵית הַדָּשֶׁן.

ד. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לִנְזִירוּתוֹ - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוּעָלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִין לְהָבִיא בְּכָלָן שְׁלָמִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ סְתוּמִים, אֲבָל אִם מְפֹרָשִׁין - מוּעָלִין בִּדְמֵי חַטָּאת וּבִדְמֵי עוֹלָה, וְאֵין מוּעָלִין בִּדְמֵי שְׁלָמִים. אִם הָיְתָה בְּהֵמָה - מוּעָלִין בְּחַטָּאת וּבְעוֹלָה, וְאֵין מוּעָלִין בִּשְׁלָמִים. מֵת, הָיוּ סְתוּמִין - יִפְּלוּ לִנְדָבָה, אִם הָיוּ מְפֹרָשִׁין, דְּמֵי חַטָּאת יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח, דְּמֵי עוֹלָה וּדְמֵי שְׁלָמִים יִקָּרְבוּ. אִם הָיְתָה חַטָּאת תְּמוּת, עוֹלָה וּשְׁלָמִים יִקָּרְבוּ.

ה. "אֵלּוּ לְעוֹלָתִי וְהַשְּׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּתִי", וָמֵת - דְּמֵי עוֹלָה יָבִיא עוֹלָה, וּמוּעָלִין בָּהֶן,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַשְׁאָר יִפְלוּ לִנְדָבָה וּמוּעָלִין בָּהֶן. ״אֵלּוּ לִשְׁלָמַי וְהַשְׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּתִי׳, וָמֵת, דְּמֵי שְׁלָמִים יָבִיא שְׁלָמִים וְאֵין מוּעָלִין בָּהֶן, וְהַשְׁאָר יִפְלוּ לִנְדָבָה וּמוּעָלִין בָּהֶן. ״אֵלּוּ לְחַטָּאת וְהַשְׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּתִי׳, וָמֵת, דְּמֵי חַטָּאת יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח, וְלֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוּעָלִין, וְהַשְׁאָר רוֹצֶה לְהָבִיא בָּהֶן עוֹלָה – יָבִיא. שְׁלָמִים – יָבִיא. וּמוּעָלִין בְּכֻלָּן, וְאֵין מוּעָלִין בְּמִקְצָתָן. הָיָה חַיָּב חַטָּאת הָעוֹף, וְאָמַר: ׳הֲרֵי עָלַי עוֹלָה׳ וְהִפְרִישׁ מָעוֹת, וְאָמַר: הֲרֵי אֵלּוּ לְחוֹבָתִי, רָצָה לְהָבִיא בָּהֶן חַטָּאת הָעוֹף – לֹא יָבִיא עוֹלַת הָעוֹף, מוּעָלִין בְּכֻלָּן וּמוּעָלִין בְּמִקְצָתָן. מֵת, הַדָּמִים יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח, מִפְּנֵי שֶׁדְּמֵי חַטָּאת מְעֹרָבִין בָּהֶן, אֵלּוּ לְחַטָּאתוֹ וְאֵלּוּ לְעוֹלָתוֹ, וְאֵלּוּ לִשְׁלָמִים, וְנִתְעָרְבוּ בּוֹ – הֲרֵי זֶה לוֹקֵחַ בָּהֶן שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, בֵּין מְמָקוֹם אֶחָד וּבֵין מִשְּׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, מְחַלֵּל דְּמֵי חַטָּאת עַל חַטָּאת, דְּמֵי עוֹלָה עַל עוֹלָה, דְּמֵי שְׁלָמִים עַל שְׁלָמִים – מוּעָלִין בְּכֻלָּן וּמוּעָלִין בְּמִקְצָתָן.

ו. הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַיּוֹלֶדֶת וְהַמְצֹרָע, וְכָל חַיָּבֵי קִינִין שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁהִפְרִישׁ מָעוֹת, וְאָמַר: ׳הֲרֵי אֵלּוּ לְחוֹבָתִי׳, רָצָה לְהָבִיא בָּהֶן חַטָּאת הָעוֹף – יָבִיא, עוֹלַת הָעוֹף – יָבִיא. מוּעָלִין בְּכֻלָּן וּמוּעָלִין בְּמִקְצָתָן. מֵת – יִפְלוּ לִנְדָבָה וּמוּעָלִין בָּהֶן.

ז. ׳כִּיס מְכִיסֵי הֶקְדֵּשׁ׳, וְ׳שׁוֹר מִשְּׁוָרֵי הֶקְדֵּשׁ׳ – מוּעָלִין בְּכֻלָּן וּמוּעָלִין בְּמִקְצָתָן. כֵּיצַד הָיָה עוֹשֶׂה? מֵבִיא אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן, וְאוֹמֵר: אִם הֶקְדֵּשׁ הוּא הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, אִם לָאו הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם מְחֻלָּל עַל זֶה. הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַטְּלָפַיִם שֶׁפֵּרְשׁוּ מְקַדְּשִׁין לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים – מוּעָלִין בָּהֶן, לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים – אֵין מוּעָלִין בָּהֶן. אֲבָל גַּחֶלֶת שֶׁפָּקְעָה מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ, בֵּין לִפְנֵי חֲצוֹת בֵּין לְאַחַר חֲצוֹת – הֲרֵי זֶה לֹא יַחְזִיר, אֵין נֶהֱנִין וְלֹא מוּעָלִין בָּהֶן.

ח. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַדָּם קַל בִּתְחִלָּתוֹ חָמוּר בְּסוֹפוֹ, מִתְעָרֵב בָּאֵמָה, מִתְגַּלְגֵּל וְיוֹרֵד לַנַּחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִין לַגַּנָּנִין וּמוּעָלִין בָּהֶן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְעִילָה בַּדָּמִים. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמַּקְדִּישׁ דָּמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת – מוּעָלִין בָּהֶן. וּנְסָכִין, חֹמֶר בִּתְחִלָּתָן וְקַל בְּסוֹפָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: לוּל קָטָן הָיָה בֵּין הָאוּלָם לַמִּזְבֵּחַ לְמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ, אֶחָד לְשִׁשִּׁים וְשִׁבְעִים שָׁנָה, פִּרְחֵי כְהוּנָּה יוֹרְדִין לְשָׁם, וּמְלַקְּטִין מִשָּׁם יַיִן קָרוּשׁ כְּעִגּוּלֵי דְּבֵלָה, מַעֲלִין וְשׁוֹרְפִין אוֹתָן בְּקֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כט, ז): ״בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַה׳״ – כְּשֵׁם שֶׁנִּסִּיכָתוֹ בְּקֹדֶשׁ כָּךְ שְׂרֵפָתוֹ בְּקֹדֶשׁ. וְאוֹמֵר (ישעיה ה, ב): ״וַיִּבְן מִגְדָּל בְּתוֹכָהּ וְגַם יֶקֶב חָצַב בּוֹ״. ״וַיִּבֶן מִגְדָּל״ – זֶה הֵיכָל. ״יֶקֶב חָצַב בּוֹ״ – זֶה מִזְבֵּחַ. ״וְגַם יֶקֶב חָצַב בּוֹ״ – זֶה הַשִּׁית. כָּל הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ וְלֹא לְבֶדֶק הַבַּיִת, לְבֶדֶק הַבַּיִת וְלֹא לַמִּזְבֵּחַ, אֲפִלּוּ חֶלֶב וַאֲפִלּוּ גְּבִינָה, וַאֲפִלּוּ מוֹרִיס – מוּעָלִין בָּהֶן. הִקְדִּישׁ אֶת הַפָּרָה – מוּעָלִין בָּהֶן וְלָדָהּ וַחֲלָבָהּ. חֲמוֹרָה – מוּעָלִין בָּהּ וַחֲלָבָהּ, וְתַרְנְגֹלֶת מוּעָלִין בָּהּ וּבְבֵיצָה.

ט. בֵּיצַת תּוֹרִין וּמוֹרָאַת הָעוֹף, וְקֻרְבָּנוֹת – לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוּעָלִין. הַמַּקְדִּישׁ תּוֹרִין לְבֶדֶק הַבַּיִת – מוּעָלִין בְּבֵיצֵיהֶן.

י. אַשְׁפָּה – מוּעָלִין בָּהּ וּבְזִבְלָהּ. בּוֹר – מוּעָלִין בּוֹ וּבְמֵימָיו. שׁוֹבָךְ – מוּעָלִין בּוֹ וּבְיוֹנָיו. הִקְדִּישָׁן רֵיקָנִין וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלְּאוּ – מוּעָלִין בָּהֶן, וְאֵין מוּעָלִין בְּמָה שֶׁבְּתוֹכָן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף מוּעָלִין בְּמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: רוֹאֶה אֲנִי בְּכֻלָּן דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, חוּץ מִן הַשָּׂדֶה וּמִן הָאִילָן, מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן לְהִתְמַלְּאוֹת.

יא. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ עוֹשִׁין בְּהֶקְדֵּשׁ – לֹא יֹאכְלוּ מִגְּרוֹגָרוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, אֲבָל אֲחֵרִים מִתְנַדְּבִין לָהֶן. וְכֵן פָּרָה שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה בְּהֶקְדֵּשׁ – לֹא תֹאכַל מִכַּרְשִׁינֵי הֶקְדֵּשׁ, אֲבָל אֲחֵרִים מִתְנַדְּבִין לָהּ. הִקְדִּישׁ אֶת הַפָּרָה וְאֶת הַכַּרְשִׁינִין וְאֶת הֶעָמִיר – אֵין אוֹמְרִים תֹּאכַל

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

פָּרָה זוֹ אֶת הַכַּרְשִׁינִין וְאֶת הָעָמִיר, אֲבָל אֲחֵרִים מִתְנַדְּבִין לָהּ. פּוֹעֵל שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה, בֵּין בְּמָנֶה בֵּין בְּמָאתַיִם, לֹא יֹאמַר: ׳תְּנוּ לִי פָּרָה זוֹ בְּמָנֶה וְטַלִּית זוֹ בַּחֲמִשִּׁים זוּז׳, שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלֵּל עַל מְלָאכָה אֶלָּא עַל הַמָּעוֹת בִּלְבַד. כֵּיצַד הֵן עוֹשִׂין? מַפְרִישִׁין שְׂכַר הָאוּמָנִין, מְחַלְּלִין אוֹתָן עַל מָעוֹת הָאוּמָנִין, וְנוֹתְנִין אוֹתָן לָאוּמָנִין בִּשְׂכָרָן, וְחוֹזְרִין וּלוֹקְחִין אוֹתָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. הַזֶּבֶל וְהַפֶּרֶשׁ שֶׁל מֻקְדָּשִׁין - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין וְיִפָּלוּ דְּמֵיהֶן לַלִּשְׁכָּה.

יב. הַדָּר בְּצִלּוֹ שֶׁל שׁוֹבָךְ וּבְצִלּוֹ שֶׁל מְעָרָה - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. וְשֶׁבַּקְרָקָעוֹת - מוֹעֲלִין בָּהֶם. מַיִם שֶׁבֶּחָבִית - אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן. נוֹתְנִין לִצְלוֹחָתָהּ - מוֹעֲלִין בָּהֶן. אֲבָל חָבִית וּצְלוֹחִית עַצְמָם - מוֹעֲלִין בָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁגּוּפָן הֶקְדֵּשׁ. הִקְדִּישׁ חֹרֶשׁ לְקוֹרוֹת - מוֹעֲלִין בַּקּוֹרוֹת, וּמוֹעֲלִין בַּשַּׁפּוּד וּבַנְּמוּיָה. אֲבָל גִּזְבָּרִין שֶׁלָּקְחוּ חֹרֶשׁ לָעֵצִים - מוֹעֲלִין בָּעֵצִים, וְאֵין מוֹעֲלִין לֹא בַשַּׁפּוּד וְלֹא בַנְּמוּיָה.

יג. הַמַּפְרִישׁ שִׁקְלוֹ וְהוֹצִיאוֹ - הֲרֵי זֶה מָעַל. הַמַּפְרִישׁ שִׁקְלוֹ לַחֲבֵרוֹ - הֲרֵי זֶה מָעַל. לָקַח בּוֹ קְנֵי זְבִין, קְנֵי זָבוֹת, וְקְנֵי יוֹלְדוֹת, הַמֵּבִיא חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ וּפִסְחוֹ מִן הַהֶקְדֵּשׁ, הַשּׁוֹקֵל שִׁקְלוֹ מִן הַקֹּדֶשׁ - כֵּיוָן שֶׁלָּקַח מָעַל. דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא מָעַל עַד שֶׁיְּזָרְקוּ דָּמִים.

יד. מִכָּאן אָמְרוּ: אֵין מְבִיאִין מִנְחוֹת וּנְסָכִים, וּמִנְחַת בְּהֵמָה, וְלַחְמָהּ שֶׁל תּוֹדָה מִן הַטֶּבֶל וּמִן הַתְּרוּמָה מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְלָה תְּרוּמָתוֹ, מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, מִן הַמְּדֻמָּע וּמִן הֶחָדָשׁ מִפֵּרוֹת שְׁבִיעִית. וְאִם הֵבִיא - לֹא מָעַל, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מֵעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם.

טו. כַּחֲצִי פְרוּטָה מִקְּדֻשֵּׁי מִזְבֵּחַ וְכַחֲצִי פְרוּטָה מִקְּדֻשֵּׁי בֶדֶק הַבַּיִת - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְמַעְלָה. עוֹלָה וְאָמוּרִין - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְמַעְלָה בַּחוּץ, לְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. עוֹלָה וּנְסָכֶיהָ - מִצְטָרְפִין

הַשָּׁלֵם

זֶה עִם זֶה לְמַעְלָן בַּחוּץ, וּלְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. עוֹלָה וּנְסָכֶיהָ - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְמַעְלָן בַּחוּץ וּלְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. תּוֹדָה וְלַחְמָהּ - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְמַעְלָן בַּחוּץ, וּלְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת לֶחֶם - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפַגֵּל בַּלֶּחֶם, אֲבָל לֹא בַבָּשָׂר. פִּגּוּל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. נוֹתָר - בֵּין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּבֵין קָדָשִׁים קַלִּים - אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. כָּל הַמַּשְׁקִין - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לִרְבִיעִית, וְלִשְׁפִיכַת שַׁבָּת. הַשֶּׁרֶץ - דָּמוֹ בְּשָׂרוֹ וְאֵמוּרָיו מִצְטָרְפִין לְכַעֲדָשָׁה. כָּל הָאֲסוּרִין בְּנָזִיר - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְכַזַּיִת. כַּחֲצִי זַיִת מִן בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּחַיֶּיהָ וְכַחֲצִי זַיִת בְּמִיתָתָהּ - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. וְכַחֲצִי זַיִת מִן בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּחַיֶּיהָ וְכַחֲצִי זַיִת בְּמִיתָתָהּ - אֵין מִצְטָרְפִין. כַּחֲצִי זַיִת מִן בְּהֵמָה טְהוֹרָה וְכַחֲצִי זַיִת מִן בְּהֵמָה טְמֵאָה, בֵּין בְּחַיֶּיהֶן וּבֵין בְּמִיתָתָן - אֵין מִצְטָרְפִין.

טז. כָּל הַמֵּתִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְכַזַּיִת. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר, וְכַחֲצִי זַיִת נֵצֶל - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. וּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּמֵּת - אֵין מִצְטָרְפוֹת זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בִּשְׁעוּרִין. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֶלֶב - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, לְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם אוֹכֶל וּמִשּׁוּם מְבַשֵּׁל. אַבְנֵי בַּיִת מְנַגְּעָ, וְעֵצָיו, וַעֲפָרוֹ - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַבֶּגֶד, וְהַשַּׂק, וְהָעוֹר, וְהַמַּפָּץ - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁוֶה טֶפַח עַל טֶפַח מִשֵּׁם קְצוּעַ.

ישעיהו פרק י

א הוֹי הַחֹקְקֵי חֹקְקֵי־אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל
כָּתֵבוּ: **ב** לְהַטּוֹת מִדִּין דַּלִּים וְלִגְזֹל מִשְׁפַּט עֲנִיֵּי
עַמִּי לֶהְיוֹת אַלְמָנוֹת שְׁלָלָם וְאֶת־יְתוֹמִים
יָבְזּוּ: **ג** וּמַה־תַּעֲשׂוּ לְיוֹם פְּקֻדָּה וּלְשׁוֹאָה מִמֶּרְחָק
תָּבוֹא עַל־מִי תָּנוּסוּ לְעֶזְרָה וְאָנָה תַּעַזְבוּ
כְּבוֹדְכֶם: **ד** בִּלְתִּי כָרַע תַּחַת אַסִּיר וְתַחַת
הֲרוּגִים יִפֹּלוּ בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ
נְטוּיָה: {פ}
ה הוֹי אַשּׁוּר שֵׁבֶט אַפִּי וּמַטֶּה־הִוא בְיָדָם
זַעְמִי: **ו** בְּגוֹי חָנֵף אֲשַׁלְּחֶנּוּ וְעַל־עַם עֶבְרָתִי אֲצַוֶּנּוּ
לִשְׁלֹל שָׁלָל וְלָבֹז בַּז ולשימו וּלְשׂוּמוֹ מִרְמָס
כְּחֹמֶר חוּצוֹת: **ז** וְהוּא לֹא־כֵן יְדַמֶּה וּלְבָבוֹ לֹא־כֵן
יַחְשֹׁב כִּי לְהַשְׁמִיד בִּלְבָבוֹ וּלְהַכְרִית גּוֹיִם לֹא
מְעָט: **ח** כִּי יֹאמַר הֲלֹא שָׂרַי יַחְדָּו
מְלָכִים: **ט** הֲלֹא כְּכַרְכְּמִישׁ כַּלְנוֹ אִם־לֹא כְּאַרְפַּד
חֲמָת אִם־לֹא כְּדַמֶּשֶׂק שֹׁמְרוֹן: **י** כַּאֲשֶׁר מָצְאָה
יָדִי לְמַמְלְכֹת הָאֱלִיל וּפְסִילֵיהֶם מִירוּשָׁלַם
וּמִשֹּׁמְרוֹן: **יא** הֲלֹא כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְשֹׁמְרוֹן
וְלֶאֱלִילֶיהָ כֵּן אֶעֱשֶׂה לִירוּשָׁלַם וְלַעֲצַבֶּיהָ: {פ}
יב וְהָיָה כִּי־יְבַצַּע אֲדֹנָי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂהוּ בְּהַר צִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלִַם אֶפְקֹד עַל־פְּרִי־גֹדֶל לְבַב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
וְעַל־תִּפְאֶרֶת רוֹם עֵינָיו: **יג** כִּי אָמַר בְּכֹחַ יָדִי
עָשִׂיתִי וּבְחָכְמָתִי כִּי נְבֹנוֹתִי וְאָסִיר | גְּבוּלֹת
עַמִּים ועתידתיהם וַעֲתוּדֹתֵיהֶם שׁוֹשֵׁתִי וְאוֹרִיד
כַּאבִּיר יוֹשְׁבִים: **יד** וַתִּמְצָא כַקֵּן | יָדִי לְחֵיל
הָעַמִּים וְכֶאֱסֹף בֵּיצִים עֲזֻבוֹת כָּל־הָאָרֶץ אֲנִי
אָסַפְתִּי וְלֹא הָיָה נֹדֵד כָּנָף וּפֹצֶה פֶּה
וּמְצַפְצֵף: **טו** הֲיִתְפָּאֵר הַגַּרְזֶן עַל הַחֹצֵב בּוֹ אִם־
יִתְגַּדֵּל הַמַּשּׂוֹר עַל־מְנִיפוֹ כְּהָנִיף שֵׁבֶט וְאֶת־
מִרִימָיו כְּהָרִים מַטֶּה לֹא־עֵץ: {פ}
טז לָכֵן יִשַׁלַּח הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת בְּמִשְׁמַנָּיו רָזוֹן
וְתַחַת כְּבֹדוֹ יֵקַד יְקֵד כִּיקוֹד אֵשׁ: **יז** וְהָיָה אוֹר־
יִשְׂרָאֵל לְאֵשׁ וּקְדוֹשׁוֹ לְלֶהָבָה וּבָעֲרָה וְאָכְלָה
שִׁיתּוֹ וּשְׁמִירוֹ בְּיוֹם אֶחָד: **יח** וּכְבוֹד יַעְרוֹ וְכַרְמְלּוֹ
מִנֶּפֶשׁ וְעַד־בָּשָׂר יְכַלֶּה וְהָיָה כְּמְסֹס
נֹסֵס: **יט** וּשְׁאָר עֵץ יַעְרוֹ מִסְפָּר יִהְיוּ וְנַעַר
יִכְתְּבֵם: {ס} **כ** וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יוֹסִיף עוֹד
שְׁאָר יִשְׂרָאֵל וּפְלֵיטַת בֵּית־יַעֲקֹב לְהִשָּׁעֵן עַל־
מַכֵּהוּ וְנִשְׁעַן עַל־יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
בֶּאֱמֶת: **כא** שְׁאָר יָשׁוּב שְׁאָר יַעֲקֹב אֶל־אֵל
גִּבּוֹר: **כב** כִּי אִם־יִהְיֶה עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם
שְׁאָר יָשׁוּב בּוֹ כִּלָּיוֹן חָרוּץ שׁוֹטֵף צְדָקָה: **כג** כִּי
כָלָה וְנֶחֱרָצָה אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת עֹשָׂה בְּקֶרֶב כָּל־
הָאָרֶץ: {פ}
כד לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אַל־תִּירְאִי
עַמִּי יֹשֵׁב צִיּוֹן מֵאַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּה וּמַטֵּהוּ יִשָּׂא־
עָלֶיךָ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם: **כה** כִּי־עוֹד מְעַט מִזְעָר
וְכָלָה זַעַם וְאַפִּי עַל־תַּבְלִיתָם: **כו** וְעוֹרֵר עָלָיו
יְהוָה צְבָאוֹת שׁוֹט כְּמַכַּת מִדְיָן בְּצוּר עוֹרֵב
וּמַטֵּהוּ עַל־הַיָּם וְנָשָׂאוֹ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם: **כז** וְהָיָה |
בַּיּוֹם הַהוּא יָסוּר סֻבָּלוֹ מֵעַל שִׁכְמֶךָ וְעֻלּוֹ מֵעַל
צַוָּארֶךָ וְחֻבַּל עֹל מִפְּנֵי־שָׁמֶן: **כח** בָּא עַל־עַיָּת
עָבַר בְּמִגְרוֹן לְמִכְמָשׂ יַפְקִיד כֵּלָיו: **כט** עָבְרוּ
מַעְבָּרָה גֶּבַע מָלוֹן לָנוּ חָרְדָה הָרָמָה גִּבְעַת שָׁאוּל
נָסָה: **ל** צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת־גַּלִּים הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה
עֲנִיָּה עֲנָתוֹת: **לא** נָדְדָה מַדְמֵנָה יֹשְׁבֵי הַגֵּבִים

הֵעִיזוּ: **לב** עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יְנַפֵּף יָדוֹ הַר
בית־ בַּת־ צִיּוֹן גִּבְעַת יְרוּשָׁלִָם: {פ}
לג הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת מְסָעֵף פֹּארָה
בְּמַעֲרָצָה וְרָמֵי הַקּוֹמָה גְּדוּעִים וְהַגְּבֹהִים
יִשְׁפָּלוּ: **לד** וְנִקַּף סִבְכֵי הַיַּעַר בַּבַּרְזֶל וְהַלְּבָנוֹן
בְּאַדִּיר יִפּוֹל: {ס}

ישעיהו פרק יא

א וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו
יִפְרֶה: **ב** וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה
רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת
יְהוָה: **ג** וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו
יִשְׁפּוֹט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ: **ד** וְשָׁפַט בְּצֶדֶק
דַּלִּים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ וְהִכָּה־אֶרֶץ
בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע: **ה** וְהָיָה
צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו: **ו** וְגָר
זְאֵב עִם־כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם־גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר
וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם: **ז** וּפָרָה וָדֹב
תִּרְעֶינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל־
תֶּבֶן: **ח** וְשִׁעַשַׁע יוֹנֵק עַל־חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת
צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדָו הָדָה: **ט** לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ
בְּכָל־הַר קָדְשִׁי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת־יְהוָה
כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים: {ס} **י** וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ
יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ
וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד: {פ}
יא וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָי | שֵׁנִית יָדוֹ
לִקְנוֹת אֶת־שְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר
וּמִמִּצְרַיִם וּמִפַּתְרוֹס וּמִכּוּשׁ וּמֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר
וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם: **יב** וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם וְאָסַף
נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע
כַּנְפוֹת הָאָרֶץ: **יג** וְסָרָה קִנְאַת אֶפְרַיִם וְצֹרְרֵי
יְהוּדָה יִכָּרֵתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יְקַנֵּא אֶת־יְהוּדָה
וִיהוּדָה לֹא־יָצֹר אֶת־אֶפְרָיִם: **יד** וְעָפוּ בְכָתֵף
פְּלִשְׁתִּים יָמָּה יַחְדָּו יָבֹזּוּ אֶת־בְּנֵי־קֶדֶם אֱדוֹם
וּמוֹאָב מִשְׁלוֹחַ יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן
מִשְׁמַעְתָּם: **טו** וְהֶחֱרִים יְהוָה אֶת לְשׁוֹן יָם־
מִצְרַיִם וְהֵנִיף יָדוֹ עַל־הַנָּהָר בַּעְיָם רוּחוֹ וְהִכָּהוּ
לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בַּנְּעָלִים: **טז** וְהָיְתָה
מְסִלָּה לִשְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר כַּאֲשֶׁר
הָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם עֲלֹתוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

ישעיהו פרק יב

א וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְהוָה כִּי אָנַפְתָּ בִּי
יָשָׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי: **ב** הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח
וְלֹא אֶפְחָד כִּי־עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה: **ג** וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי
הַיְשׁוּעָה: **ד** וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה
קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי
נִשְׂגָּב שְׁמוֹ: **ה** זַמְּרוּ יְהוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה
מידעת מוּדַעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ: **ו** צַהֲלִי וָרֹנִּי
יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: {ס}

ישעיהו פרק יג

א מַשָּׂא בָּבֶל אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ: **ב** עַל
הַר־נִשָּׂפָה שְׂאוּ־נֵס הָרִימוּ קוֹל לָהֶם הָנִיפוּ יָד
וְיָבֹאוּ פִּתְחֵי נְדִיבִים: **ג** אֲנִי צִוֵּיתִי לִמְקֻדָּשָׁי גַּם
קָרָאתִי גִבּוֹרַי לְאַפִּי עַלִיזֵי גַּאֲוָתִי: **ד** קוֹל הָמוֹן
בֶּהָרִים דְּמוּת עַם־רָב קוֹל שְׁאוֹן מַמְלְכוֹת גּוֹיִם
נֶאֱסָפִים יְהוָה צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא

מִלְחָמָה: **ה** בָּאִים מֵאֶרֶץ מֶרְחָק מִקְצֵה הַשָּׁמָיִם
יְהוָה וּכְלֵי זַעְמוֹ לְחַבֵּל כָּל־הָאָרֶץ: {ס} **ו** הֵילִילוּ
כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה כְּשֹׁד מִשַּׁדַּי יָבוֹא: **ז** עַל־כֵּן כָּל־
יָדַיִם תִּרְפֶּינָה וְכָל־לֵבַב אֱנוֹשׁ יִמָּס: **ח** וְנִבְהָלוּ |
צירים וַחֲבָלִים יֹאחֵזוּן כַּיּוֹלֵדָה יְחִילוּן אִישׁ אֶל־
רֵעֵהוּ יִתְמָהוּ פְּנֵי לְהָבִים פְּנֵיהֶם: **ט** הִנֵּה יוֹם־
יְהוָה בָּא אַכְזָרִי וְעֶבְרָה וַחֲרוֹן אָף לָשׂוּם הָאָרֶץ
לְשַׁמָּה וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה: **י** כִּי־כוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם לֹא יָהֵלּוּ אוֹרָם חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ
בְּצֵאתוֹ וְיָרֵחַ לֹא־יַגִּיהַ אוֹרוֹ: **יא** וּפָקַדְתִּי עַל־תֵּבֵל
רָעָה וְעַל־רְשָׁעִים עֲוֹנָם וְהִשְׁבַּתִּי גְּאוֹן זֵדִים וְגַאֲוַת
עָרִיצִים אַשְׁפִּיל: **יב** אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְאָדָם
מִכֶּתֶם אוֹפִיר: **יג** עַל־כֵּן שָׁמַיִם אַרְגִּיז וְתִרְעַשׁ
הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת וּבְיוֹם חֲרוֹן
אַפּוֹ: **יד** וְהָיָה כִּצְבִי מֻדָּח וּכְצֹאן וְאֵין מְקַבֵּץ אִישׁ
אֶל־עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ יָנוּסוּ: **טו** כָּל־
הַנִּמְצָא יְדֻקָּר וְכָל־הַנִּסְפֶּה יִפּוֹל
בֶּחָרֶב: **טז** וְעֹלְלֵיהֶם יְרֻטְּשׁוּ לְעֵינֵיהֶם יִשַּׁסּוּ
בָּתֵּיהֶם וּנְשֵׁיהֶם תִּשְׁכַּבְנָה: **יז** הִנְנִי
מֵעִיר עֲלֵיהֶם אֶת־מָדָי אֲשֶׁר־כֶּסֶף לֹא יַחְשֹׁבוּ
וְזָהָב לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ: **יח** וּקְשָׁתוֹת נְעָרִים
תְּרַטַּשְׁנָה וּפְרִי־בֶטֶן לֹא יְרַחֵמוּ עַל־בָּנִים לֹא־
תָחוּס עֵינָם: **יט** וְהָיְתָה בָבֶל צְבִי מַמְלָכוֹת
תִּפְאֶרֶת גְּאוֹן כַּשְׂדִּים כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם
וְאֶת־עֲמֹרָה: **כ** לֹא־תֵשֵׁב לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכֹּן עַד־
דֹּור וָדֹור וְלֹא־יֶהֱל שָׁם עֲרָבִי וְרֹעִים לֹא־יַרְבִּצוּ
שָׁם: **כא** וְרָבְצוּ־שָׁם צִיִּים וּמָלְאוּ בָתֵּיהֶם אֹחִים
וְשָׁכְנוּ שָׁם בְּנוֹת יַעֲנָה וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ־
שָׁם: **כב** וְעָנָה אִיִּים בְּאַלְמְנוֹתָיו וְתַנִּים בְּהֵיכְלֵי
עֹנֶג וְקָרוֹב לָבוֹא עִתָּהּ וְיָמֶיהָ לֹא יִמָּשֵׁכוּ:

ישעיהו פרק יד

א כִּי יְרַחֵם יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
וְהִנִּיחָם עַל־אַדְמָתָם וְנִלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ
עַל־בֵּית יַעֲקֹב: **ב** וּלְקָחוּם עַמִּים וֶהֱבִיאוּם אֶל־
מְקוֹמָם וְהִתְנַחֲלוּם בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל אַדְמַת יְהוָה
לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְהָיוּ שׁבִים לְשׁוֹבֵיהֶם וְרָדוּ
בְּנֹגְשֵׂיהֶם: {ס} **ג** וְהָיָה בְּיוֹם הָנִיחַ יְהוָה לְךָ
מֵעָצְבְּךָ וּמֵרַגְזֶךָ וּמִן־הָעֲבֹדָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עֻבַּד־
בָּךְ: **ד** וְנָשָׂאתָ הַמָּשָׁל הַזֶּה עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאָמַרְתָּ
אֵיךְ שָׁבַת נֹגֵשׂ שָׁבְתָה מַדְהֵבָה: **ה** שָׁבַר יְהוָה
מַטֵּה רְשָׁעִים שֵׁבֶט מֹשְׁלִים: **ו** מַכֵּה עַמִּים
בְּעֶבְרָה מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה רֹדֶה בָאַף גּוֹיִם מֻרְדָּף
בְּלִי חָשָׂךְ: **ז** נָחָה שָׁקְטָה כָּל־הָאָרֶץ פָּצְחוּ
רִנָּה: **ח** גַּם־בְּרוֹשִׁים שָׂמְחוּ לְךָ אַרְזֵי לְבָנוֹן מֵאָז
שָׁכַבְתָּ לֹא־יַעֲלֶה הַכֹּרֵת עָלֵינוּ: **ט** שְׁאוֹל מִתָּחַת
רָגְזָה לְךָ לִקְרַאת בּוֹאֶךָ עוֹרֵר לְךָ רְפָאִים כָּל־
עַתּוּדֵי אָרֶץ הֵקִים מִכִּסְאוֹתָם כֹּל מַלְכֵי
גוֹיִם: **י** כֻּלָּם יַעֲנוּ וְיֹאמְרוּ אֵלֶיךָ גַּם־אַתָּה חֻלֵּית
כָּמוֹנוּ אֵלֵינוּ נִמְשָׁלְתָּ: **יא** הוּרַד שְׁאוֹל גְּאוֹנֶךָ
הֶמְיַת נְבָלֶיךָ תַּחְתֶּיךָ יֻצַּע רִמָּה וּמְכַסֶּיךָ
תּוֹלֵעָה: **יב** אֵיךְ נָפַלְתָּ מִשָּׁמַיִם הֵילֵל בֶּן־שָׁחַר
נִגְדַּעְתָּ לָאָרֶץ חוֹלֵשׁ עַל־גּוֹיִם: **יג** וְאַתָּה אָמַרְתָּ
בִּלְבָבְךָ הַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה מִמַּעַל לְכוֹכְבֵי־אֵל אָרִים
כִּסְאִי וְאֵשֵׁב בְּהַר־מוֹעֵד בְּיַרְכְתֵי צָפוֹן: **יד** אֶעֱלֶה
עַל־בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן: **טו** אַךְ אֶל־שְׁאוֹל
תּוּרָד אֶל־יַרְכְתֵי־בוֹר: **טז** רֹאֶיךָ אֵלֶיךָ יַשְׁגִּיחוּ

אֵלֶיךָ יִתְבּוֹנָנוּ הֲזֶה הָאִישׁ מַרְגִּיז הָאָרֶץ מַרְעִישׁ
מַמְלָכוֹת: **יז** שָׂם תֵּבֵל כַּמִּדְבָּר וְעָרָיו הָרָס אֲסִירָיו
לֹא־פָתַח בֵּיתָה: **יח** כָּל־מַלְכֵי גוֹיִם כֻּלָּם שָׁכְבוּ
בְכָבוֹד אִישׁ בְּבֵיתוֹ: **יט** וְאַתָּה הָשְׁלַכְתָּ מִקִּבְרְךָ
כְּנֵצֶר נִתְעָב לְבֻשׁ הֲרֻגִים מְטֹעֲנֵי חֶרֶב יוֹרְדֵי אֶל־
אַבְנֵי־בוֹר כְּפֶגֶר מוּבָס: **כ** לֹא־תֵחַד אִתָּם
בִּקְבוּרָה כִּי־אַרְצְךָ שִׁחַתָּ עַמְּךָ הָרָגְתָּ לֹא־יִקָּרֵא
לְעוֹלָם זֶרַע מְרֵעִים: **כא** הָכִינוּ לְבָנָיו מַטְבֵּחַ בַּעֲוֹן
אֲבוֹתָם בַּל־יָקֻמוּ וְיִרְשׁוּ אָרֶץ וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֵל
עָרִים: **כב** וְקַמְתִּי עֲלֵיהֶם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת
וְהִכְרַתִּי לְבָבֶל שֵׁם וּשְׁאָר וְנִין וָנֶכֶד נְאֻם־
יְהוָה: **כג** וְשַׂמְתִּיהָ לְמוֹרַשׁ קִפֹּד וְאַגְמֵי־מָיִם
וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת:
{ס} **כד** נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר אִם־לֹא
כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי כֵּן הָיָתָה וְכַאֲשֶׁר יָעַצְתִּי הִיא
תָקוּם: **כה** לְשָׁבְרִ אַשּׁוּר בְּאַרְצִי וְעַל־הָרַי אֲבוּסֶנּוּ
וְסָר מֵעֲלֵיהֶם עֻלּוֹ וְסֻבָּלוֹ מֵעַל שִׁכְמוֹ
יָסוּר: **כו** זֹאת הָעֵצָה הַיְעוּצָה עַל־כָּל־הָאָרֶץ
וְזֹאת הַיָּד הַנְּטוּיָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם: **כז** כִּי־יְהוָה
צְבָאוֹת יָעָץ וּמִי יָפֵר וְיָדוֹ הַנְּטוּיָה וּמִי יְשִׁיבֶנָּה:
{פ}

כח בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ אָחָז הָיָה הַמַּשָּׂא
הַזֶּה: **כט** אַל־תִּשְׂמְחִי פְלֶשֶׁת כֻּלָּךְ כִּי נִשְׁבַּר
שֵׁבֶט מַכֵּךְ כִּי־מִשֹּׁרֶשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע וּפִרְיוֹ שָׂרָף
מְעוֹפֵף: **ל** וְרָעוּ בְכוֹרֵי דַלִּים וְאֶבְיוֹנִים לָבֶטַח
יִרְבָּצוּ וְהֵמַתִּי בָרָעָב שָׁרְשֵׁךְ וּשְׁאֵרִיתֵךְ
יַהֲרֹג: **לא** הֵילִילִי שַׁעַר זַעֲקִי־עִיר נָמוֹג פְּלֶשֶׁת
כֻּלָּךְ כִּי מִצָּפוֹן עָשָׁן בָּא וְאֵין בּוֹדֵד
בְּמוֹעָדָיו: **לב** וּמַה־יַּעֲנֶה מַלְאֲכֵי־גוֹי כִּי יְהוָה יִסַּד
צִיּוֹן וּבָהּ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמּוֹ: {פ}

ישעיהו פרק טו

א מַשָּׂא מוֹאָב כִּי בְלֵיל שֻׁדַּד עָר מוֹאָב נִדְמָה כִּי
בְלֵיל שֻׁדַּד קִיר־מוֹאָב נִדְמָה: **ב** עָלָה הַבַּיִת וְדִיבֹן
הַבָּמוֹת לִבְכִי עַל־נְבוֹ וְעַל מֵידְבָא מוֹאָב יְיֵלִיל
בְּכָל־רֹאשָׁיו קָרְחָה כָּל־זָקָן גְּרוּעָה: **ג** בְּחוּצֹתָיו
חָגְרוּ שָׂק עַל גַּגּוֹתֶיהָ וּבִרְחֹבֹתֶיהָ כֻּלָּה יְיֵלִיל יֹרֵד
בַּבֶּכִי: **ד** וַתִּזְעַק חֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה עַד־יַהַץ נִשְׁמַע
קוֹלָם עַל־כֵּן חֲלָצֵי מוֹאָב יָרִיעוּ נַפְשׁוֹ יָרְעָה
לוֹ: **ה** לִבִּי לְמוֹאָב יִזְעָק בְּרִיחֶהָ עַד־צֹעַר עֶגְלַת
שְׁלִשִׁיָּה כִּי | מַעֲלֵה הַלּוּחִית בִּבְכִי יַעֲלֶה־בּוֹ כִּי
דֶּרֶךְ חוֹרֹנַיִם זַעֲקַת־שֶׁבֶר יְעוֹרֵרוּ: **ו** כִּי־מֵי נִמְרִים
מְשַׁמּוֹת יִהְיוּ כִּי־יָבֵשׁ חָצִיר כָּלָה דֶּשֶׁא יֶרֶק לֹא
הָיָה: **ז** עַל־כֵּן יִתְרָה עָשָׂה וּפְקֻדָּתָם עַל נַחַל
הָעֲרָבִים יִשָּׂאוּם: **ח** כִּי־הִקִּיפָה הַזְּעָקָה אֶת־גְּבוּל
מוֹאָב עַד־אֶגְלַיִם יְלֻלָתָהּ וּבְאֵר אֵילִים
יְלֻלָתָהּ: **ט** כִּי מֵי דִימוֹן מָלְאוּ דָם כִּי־אָשִׁית עַל־
דִּימוֹן נוֹסָפוֹת לִפְלֵיטַת מוֹאָב אַרְיֵה וְלִשְׁאֵרִית
אֲדָמָה:

ישעיהו פרק טז

א שִׁלְחוּ־כַר מֹשֵׁל־אֶרֶץ מִסֶּלַע מִדְבָּרָה אֶל־הַר
בַּת־צִיּוֹן: **ב** וְהָיָה כְּעוֹף־נוֹדֵד קֵן מְשֻׁלָּח תִּהְיֶינָה
בְּנוֹת מוֹאָב מַעְבָּרֹת
לְאַרְנוֹן: **ג** הביאו הָבִיאוּ עֲצָה עֲשׂוּ פְלִילָה שִׁיתִי
כַלַּיְלָה צִלֵּךְ בְּתוֹךְ צָהֳרַיִם סַתְּרִי נִדָּחִים נֹדֵד אַל־
תְּגַלִּי: **ד** יָגוּרוּ בָךְ נִדָּחַי מוֹאָב הֱוִי־סֵתֶר לָמוֹ מִפְּנֵי
שׁוֹדֵד כִּי־אָפֵס הַמֵּץ כָּלָה שֹׁד תַּמּוּ רֹמֵס מִן־

הָאָרֶץ׃ {ס} **ה** וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא וְיָשַׁב עָלָיו
בֶּאֱמֶת בְּאָהֳלָ דָּוִד שֹׁפֵט וְדֹרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמְהַר
צֶדֶק׃ **ו** שָׁמַעְנוּ גְאוֹן־מוֹאָב גֵּא מְאֹד גַּאֲוָתוֹ וּגְאוֹנוֹ
וְעֶבְרָתוֹ לֹא־כֵן בַּדָּיו׃ **ז** לָכֵן יְיֵלִיל מוֹאָב לְמוֹאָב
כֻּלּוֹ יְיֵלִיל לַאֲשִׁישֵׁי קִיר־חֲרֶשֶׁת תֶּהְגּוּ אַךְ־
נְכָאִים׃ **ח** כִּי שַׁדְמוֹתָ חֶשְׁבּוֹן אָמְלָל גֶּפֶן שִׂבְמָה
בַּעֲלֵי גוֹיִם הָלְמוּ שְׂרוּקֶיהָ עַד־יַעְזֵר נָגָעוּ תָּעוּ
מִדְבָּר שִׁלֻּחוֹתֶיהָ נִטְּשׁוּ עָבְרוּ יָם׃ **ט** עַל־כֵּן אֶבְכֶּה
בִּבְכִי יַעְזֵרָ גֶּפֶן שִׂבְמָה אַרְוֶיךָ דִּמְעָתִי חֶשְׁבּוֹן
וְאֶלְעָלֵה כִּי עַל־קֵיצֵךְ וְעַל־קְצִירֵךְ הֵידָד
נָפָל׃ **י** וְנֶאֱסַף שִׂמְחָה וָגִילָ מִן־הַכַּרְמֶל וּבַכְּרָמִים
לֹא־יֵרָנֵּן לַא יְרֹעַע יַיִן בַּיְקָבִים לֹא־יִדְרֹךְ הַדֹּרֵךְ
הֵידָד הִשְׁבַּתִּי׃ **יא** עַל־כֵּן מֵעַי לְמוֹאָב כַּכִּנּוֹר
יֶהֱמּוּ וְקִרְבִּי לְקִיר חָרֶשׂ׃ **יב** וְהָיָה כִּי־נִרְאָה כִּי־
נִלְאָה מוֹאָב עַל־הַבָּמָה וּבָא אֶל־מִקְדָּשׁוֹ
לְהִתְפַּלֵּל וְלֹא יוּכָל׃ {ס} **יג** זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֶל־מוֹאָב מֵאָז׃ **יד** וְעַתָּה דִּבֶּר יְהוָהָ לֵאמֹרָ
בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִיָם כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְנִקְלָהָ כְּבוֹד מוֹאָב
בְּכָל הֶהָמוֹן הָרָב וּשְׁאָר מְעַט מִזְעָר לֹוא כַּבִּיר׃
{פ}

בעזרת ה' יתברך

לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

מרת מירב שלומית בת שמחה תחי'

בכל רנ"ב איבריה ושסה גידיה וחמישה חושיה
ושאר כוחות גופה ובטיפי דמיה רפואה שלימה
רפואת הנפש ורפואת הגוף אמן!

וכן לרפואת:

ר' מרדכי בן חנה נ"י

רפואה שלימה רפואה נפש ורפואת הגוף
ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וחמשה חושיו ושאר
כוחות גופו ובטיפי דמיו ויזכה להפיץ את אור
רבינו ז"ל כל ימי חייו אמן!

רש"י

דֶּרֶךְ עָלְיָו. שֶׁהִגְבִּיהוֹ לְמַעְלָה מִי, דְּלָא שָׁלִיט בֵּיהּ אֲוִיר רה"ר, וְהָוֵי מְקוֹם פְּטוּר: חַיָּיב. כִּי הֲדַר אַנַּחֵיהּ, וְאַע"ג דְּדֶרֶךְ מְקוֹם פְּטוּר אָזֵל: לָא נָח. בְּמְקוֹם פְּטוּר, וְהָוְיָא לֵיהּ עֲקִירָה מֵרה"ר וְהַנָּחָה בִּרה"ר: הָכָא נָח. בְּמָקוֹם פְּטוּר, בֵּיד הָעוֹמֵד עַל הָאִסְקוֹפָּה: פָּתַח פָּתוּחַ כו'. קס"ד בְּמָבוֹי שֶׁהֶכְשִׁירוּ בְּלָחְיֵי, וְלָחְיוֹ לְפָנִים מִן הָאִסְקוֹפָּה. וְהַיְינוּ דְּקָא מַתַּמַּהּ: וְאַע"ג דְּלֵית לֵיהּ לָחְיֵי מִבַּחוּץ?! וְהָא אָמַר רַב חָמָא כו': תּוֹךְ הַפֶּתַח. שֶׁל מָבוֹי, דְּהַיְינוּ רֹחַב הָאִסְקוֹפָּה: צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר לְהַתִּירוֹ. שֶׁהַלֶּחִי הַמַּתִּיר אֶת הַמָּבוֹי סְתָמֵיהּ נָגֵד הָאִסְקוֹפָּה וְזָקוּף עָלֶיהָ. וְקָסָבַר: אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ נֶגֶד הַלֶּחִי, אֶלָּא מְחוּדּוֹ הַפָּנִימִי וְלִפָּנִים הָוֵי הֵיכֵר הַמְּחִיצָה: וְכ"ת דְּלֵית בֵּיהּ רֹחַב ד'. בְּמֻשָּׁךְ עוֹבֵי הַחוֹמָה, לְפִיכָךְ אֵינָהּ רְשׁוּת לְעַצְמָהּ וּמוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כְּנֶגֶד הַלֶּחִי מֵחוּדּוֹ הַחִיצוֹן, שֶׁהוּא שָׁוֶה לְאִסְקוֹפָּה אֲצֶל רה"ר, וְאֵין לְךָ לֶחִי גָּדוֹל מֵעוֹבִי הַחוֹמָה שֶׁמִּכָּאן וּמִכָּאן, שֶׁבֶּהֶם הַמָּבוֹי נִיתָּר: הָכָא בְּאִסְקוֹפַּת מָבוֹי עָסְקִינַן. בִּדְקָאָמְרִתְּ, אֲבָל לֹא בְּמָבוֹי שֶׁהֶכְשִׁרוּ בְּלָחְיֵי אֶלָּא בְּמָבוֹי שֶׁהֶכְשִׁרוּ בְּקוֹרָה. וְקוֹרַת הַמָּבוֹי שִׁיעוּר רָחְבָּהּ טֶפַח, בְּפ"ק דְּעֵירוּבִין (דף יג:). וְהָאִסְקוֹפָּה וְעוֹבֵי הַפֶּתַח מִסְתָּמָא רְחָבִים הֵם. נִמְצָא חֵיצוֹ שֶׁל עוֹבֵי הַפֶּתַח מְקוֹרָה וְחֵיצוֹ אֵינוֹ מְקוֹרֶה, וּכְגוֹן שֶׁהִנִּיחַ הַקּוֹרָה כְּלַפֵּי פְּנִים לְצַד הַמָּבוֹי. הִלְכָךְ: פָּתַח פָּתוּחַ – כְּלִפָּנִים, מַחוֹד הַחִיצוֹן שֶׁל קוֹרָה וְלִפָּנִים, וְסָבַר לָהּ כְּמ"ד "מוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ תַּחַת הַקּוֹרָה" אוֹ מִשּׁוּם טַעַם "הַהֵיכֵרָא מִלְּבַר" כְּדִמְפָרֵשׁ פְּלוּגְתַּיְיהוּ בְּעֵירוּבִין (דף ח:), אִי מִשּׁוּם דְּקוֹרָה מִשּׁוּם מְחִיצָה, דְּאָמְרִינַן "חוּדָּהּ הַחִיצוֹן יוֹרֵד וְסוֹתֵם": פָּתַח נָעוּל. וְהַדֶּלֶת שׁוֹקֵף בְּפָנֵי הָאִסְקוֹפָּה הַפְּנִימִית, וְכָל הָאִסְקוֹפָּה חוּץ לַדֶּלֶת – כְּלַחוּץ, וְאֵפִילּוּ תַּחַת הַקּוֹרָה. דְּבֵיוָן דְּנִסְתַּם הַמָּבוֹי בְּטֹלָה לָהּ קוֹרָה, וְלֵיכָא לְמֵימַר יוֹרֵד וְסוֹתֵם, דְּכָל מְחִיצָה שֶׁאֵין בֵּין חֲלָל הַמְּחִיצוֹת ד' – אֵינָן מְחִיצוֹת, וְלָא שַׁייְכָא בְּדוּ תּוֹרַת גּוֹד אֲחִיתַ. וּלְהֵכִי לֹא אוֹקְמָא בְּאִסְקוֹפַּת בַּיִת, דְּסָתָם בַּיִת פָּתַח שָׁלוֹ יֵשׁ לוֹ מַשְׁקוֹף מִלְמַעְלָה, וְנִמְצָא עוֹבִי הַפֶּתַח כּוּלּוֹ מְקוֹרֶה, וַאֲפִילּוּ פָּתַח נָעוּל אָמְרִינַן יוֹרֵד וְסוֹתֵם, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ בַּחֲלַל עָבְיוֹ ד' מִן הַדֶּלֶת לְסִתִּימַת פִּי הַתִּקְרָה. וְה"ה דְּמָצֵי לְאוֹקְמָא כּוּלּוֹ מְקוֹרֶה, אֶלָּא שֶׁאֵין בְּרֹחַב עָבְיוֹ ד'. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּסָתָם עוֹבֵי הַחוֹמָה אֵינוֹ פָּחוֹת מִד': בְּאִסְקוֹפַּת בַּיִת. שֶׁכּוּלּוֹ פָּתַח מְקוֹרֶה. וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּפָתַח נָעוּל בְּלַחוּץ – כְּגוֹן שֶׁקִּירָה עוֹבֵי הַפֶּתַח בְּשִׁתֵּי קוֹרוֹת. דְּאִילּוּ תִּקְרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ ד' אָמְרִינַן בָּהּ "יוֹרֵד וְסוֹתֵם" וְתוּ לָא אָתֵי נְעִילַת דֶּלֶת וּמְבַטֵּל לְמְחִיצָה, וַאֲפִילּוּ הוּא שׁוֹקֵף בְּאֶמְצָעִיתוֹ. דְּלָא דָּמֵי לְמָבוֹי, דְּקוֹרַת מָבוֹי קְצָרָה הִיא, וְלֹא הוּכְשְׁרָה אֶלָּא לְמָבוֹי. הִלְכָךְ: פָּתַח נָעוּל – בְּטֵלָה מִתּוֹרַת קוֹרָה, דְּהָא אָזֵל לֵיהּ מָבוֹי. אֲבָל תִּקְרַת ד' לֹא בְּטֵלָה יְרִידַת סְתִימָתָהּ בְּנַעֲילַת דֶּלֶת, דַּהֲלֹמ"מ הוּא: גּוֹד וְלָבוּד וְדוֹגֵן עֲקוּמָה בְּמָקוֹם ד'. וְהָכָא טַעְמָא מִשּׁוּם דְּשִׁתֵּי קוֹרוֹת הָוֵי שֶׁאֵין בְּוֹ אַרְבַּע וְלֹא בְּוֹ אַרְבַּע וְלֹא בֵּינֵיהֶן ג' וְהַדֶּלֶת מִתּוֹקֶן לְהִיוֹת נוֹעֵל בָּאֶמְצַע. הִלְכָךְ: פָּתַח פָּתוּחַ – כְּלִפָּנִים, דְּכֵיוָן דְּאֵין בֵּינֵיהֶם ג' אָמְרִינַן לָבוּד, וְהָוֵי כְּחֵדֶק וּפֵיהּ הַחִיצוֹן יוֹרֵד וְסוֹתֵם, דְּהָא הֶשְׁתָּא אִית בָּהּ ד': פָּתַח נָעוּל כְּלַחוּץ. כֵּיוָן דְּבָאֶמְצַע הוּא נִמְצָא – הוּא מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן וּמְחַלְקָן זוֹ מִזּוֹ, שֶׁאֵינָן נִרְאוֹת יַחַד לוֹמַר בָּהֶן לָבוּד, וְלֵיכָא לְמֵימַר בַּחִיצוֹנָה פֵּיהָ יוֹרֵד וְסוֹתֵם – דְּהָא לֵית בָּהּ ד': וְאִם הָיְתָה אִסְקוֹפָּה גְּבוֹהָה י' כו'. סֵיפָא דְּמֵילְתָא דְּאַחֲרִים דִּבְרֵיהֶם דְּלֵעֵיל. וְהָדַר נָקִיט לָהּ לְפָרוּשָׁהּ, כְּמוֹ "אָמַר מַר": רְשׁוּת לְעַצְמָהּ. וְאֵין מְטַלְטְלִין בָּהּ אֲפִילּוּ מִן הַבַּיִת, וְאַף עַל גַּב דְּשַׁנְיֵהֶם רה"מ: אוֹמֵר הָיָה ר"מ. דְּהוּא אֲחֵרִים, כְּדְאָמְרִינַן בְּהוֹרָיוֹת*: וְהֵן רְשׁוּת אַחַת. דְּשַׁנְיֵהֶן רה"ר, אֶלָּא שֶׁזֶּה נָמוּךְ וְזֶה גְּבוֹהַּ: כְּגוֹן עָמוּד בִּרה"ר כו'. אָסוּר לְכַתֵּף עָלָיו מִן הֶחָצֵר: מְשׁוּם תֵּל בִּרה"ר. גְּבוֹהַּ י' וְרָחָב ד' דְּהָוֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד, דְּאֵיכָא חִיּוּבָא דְּאוֹרַיְיתָא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְכַתֵּף עָלָיו:

מתני'

דֶּרֶךְ עָלְיָו – חַיָּיב! – הָתָם לָא נָח, הָכָא – נָח. "אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אִסְקוֹפָּה מְשַׁמֶּשֶׁת שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת, בְּזְמַן שֶׁהַפֶּתַח פָּתוּחַ – כְּלִפְנִים, פֶּתַח נָעוּל – כְּלַחוּץ". וְאַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ לֶחִי?! וְהָאָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: תּוֹךְ הַפֶּתַח צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר לְהַתִּירוֹ! וְכִי תֵּימָא: דְּלֵית בֵּיהּ ד' עַל ד' – וְהָאָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: תּוֹךְ הַפֶּתַח, אע"פ שֶׁאֵין בּוֹ ד' עַל ד' – צָרִיךְ לֶחִי אַחֵר לְהַתִּירוֹ! – אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הָכָא בְּאִיסְקוֹפַּת מָבוֹי עָסְקִינַן, חֵיצוֹ מְקוֹרֶה וְחֵיצוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקוֹרֶה, וְקֵירוּיוֹ כְּלַפֵּי פְּנִים; פֶּתַח פָּתוּחַ – כְּלִפְנִים, פֶּתַח נָעוּל – כְּלַחוּץ. רַב אַשִׁי אָמַר: לְעוֹלָם בְּאִיסְקוֹפַּת בַּיִת עָסְקִינַן, וּכְגוֹן שֶׁקִּירָה בִּשְׁתֵּי קוֹרוֹת שֶׁאֵין בְּוֹ אַרְבָּעָה וְאֵין בֵּין בְּוֹ לְזוֹ שִׁלְשָׁה, וְדֶלֶת בָּאֶמְצַע; פֶּתַח פָּתוּחַ – כְּלִפְנִים, פֶּתַח נָעוּל – כְּלַחוּץ. "וְאִם הָיְתָה אִסְקוֹפָּה גְּבוֹהָה י' וְרָחְבָה ד' – הֲרֵי זוֹ רְשׁוּת לְעַצְמָהּ". מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַב יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי. דְּאָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: כָּל מָקוֹם שֶׁאָתָּה מוֹצֵא ב' רְשׁוּיוֹת וְהֵן רְשׁוּת אַחַת, כְּגוֹן עָמוּד בִּרה"ר גְּבוֹהַּ י' וְרָחָב ד' – אָסוּר לְכַתֵּף עָלָיו, גְּזֵירָה מִשּׁוּם תֵּל בִּרה"ר.

מתני'

תוספות

אע"ג דלית ליה לחי כו' – פרש"י: דס"ד דמיירי באסקופת מבוי שהכשירו בלחי. ולא נהירא, מדקאמר בסמוך: לעולם באסקופת בית. אלא נראה דמיירי בכל אסקופה, בין דמבוי בין דבית בין דחצר. ונקט "אע"ג דלית ליה לחי" – משום מבוי. דבית וחצר אינו ניתר בלחי וקורה, אלא בפסים. א"נ: נקט לחי משום דבית וחצר נמי ניתרין בלחי מכאן ולחי מכאן. ומיירי דקיימא אסקופה כנגד עובי החומה, דהיינו בין לחיים שהוא תוך הפתח, והדלת עומדת אצל עובי החומה של צד פנים. ולהכי: פתח פתוח כלפנים, שאותו עובי רה"י גמורה היא, שיש לה ג' מחיצות; ב' מחיצות מעובי החומה, ושלישית לצד פנים. אע"פ שמצד רביעית הוא פרוץ במלואו, אפ"ה: כיון שהפתח פתוח בטל – אותו עובי למה שבפנים שיש לו ד' מחיצות. פתח נעול בלחוץ – דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שבפנים, והוי כנפרץ במלואו למקום האסור. ולאו דוקא בלחוץ – דהא רה"י גמורה היא מדאורייתא, כיון שיש לה ג' מחיצות ואסור לטלטל משם ולחוץ. אלא קרי "בלחוץ" – לפי שאינה כלפנים, ואסור לטלטל מבפנים לעובי הפתח דרך נקב אם יש בדלת. א"נ: יש ליישב "בלחוץ" – כגון שפתוח לכרמלית, אבל באסקופה כולה ברה"ר חוץ לעובי החומה – ליכא לאוקמא, דאי לאו גבוה ג' – אפילו פתח פתוח הויא כלחוץ, דהוי רה"ר. ואי גבוה ג' ורחבה ד' – כרמלית היא, ולא הויא לא כלחוץ ולא כלפנים. ואם אינה רחבה ד' – מקום פטור הוא, ולעולם הוא כלפנים וכלחוץ. ואי קיימא כולה לפנים – א"כ לעולם הוא כלפנים. וא"ת: כיון דמיירי באסקופת בית, א"כ מאי פריך "אע"ג דלית ליה לחי" והא אסקופת בית מסתמא מקורה הוא, ואית לן למימר "פי תקרה יורד וסותם"! – ואור"י: דע"כ באינו מקורה איירי, דבמקורה – אפילו פתח נעול נמי כלפנים: **תוך** הפתח אע"פ שאין בו ד' צריך לחי אחר להתירו – וא"ת: לרבא, דמוקי לה בפ' קמא דעירובין (דף ט. ושם) דהיינו דוקא בפתוח לכרמלית, משום דמצא מין את מינו ונערו, לוקי הכא בפתוח לרה"ר! ולאביי נמי דלא מפליג התם בין פתוח לכרמלית בין פתוח לרה"ר, נוקי באסקופה גבוה ג' דבפ"ק דעירובין (ג"ז שם) מוקי אביי הא דצריך לחי אחר להתירו בדליכא אסקופה ד', או בדליכא אסקופה כלל. ואמאי דחיק רב לשנויי בע"א? וי"ל: דלא מצי לאוקמי הכי, דא"כ – אפילו נעול נמי כלפנים. וכי קאמר "רבי תימא דלית ביה ד'" – הוה מצי למיפרך: א"ה אפילו נעול נמי: **אמר** רב יהודה אמר רב הכא באסקופת מבוי עסקינן – דוקא באסקופת מבוי פתח פתוח כלפנים – כיון שהקורה ראויה להתיר את המבוי, אע"פ שמבוי זה א"צ לקורה – שהרי יש לו ד' מחיצות, שהפתח והדלת ברביעית – מ"מ כיון שראויה להתיר את המבוי – מצטרף יחד, והוי כאילו מקורה ד' טפחים. אבל באסקופת חצר ובית, כיון שהקורה אינה ראויה להתיר שם – אפילו פתח פתוח הוי בלחוץ, הואיל ואינו מקורה אלא חציה. ודוקא נקט הכא חציו מקורה, דבכולה מקורה – אפילו נעול בלפנים, דסתם אסקופה שהיא הפתח רחבה ד'. אף על גב דאוקי אסקופה דאיירי בה ת"ק באינה רחבה ד' – התם מיירי בעומדת חוץ לעובי הפתח. ודוקא קירויו כלפי פנים, אבל כלפי חוץ – אפילו נעול הוי כלפנים, דקסבר רב: חודו החיצון יורד וסותם, כדמסיק בפ"ק דעירובין (דף חי). וה"ה דהוי מצי למנקט טפח א' מקורה וקירויו באמצע, בלבד שיהא פחות מארבע מחודו החיצון של אותו טפח עד הדלת:

גזירה משום תל ברה"ר. אומר ר"י: דמבית לעלייה לא אסר ר"מ לטלטל, דלא יבא לטלטל בכך מרה"ר לעלייה, דמינבר מחיצתא ולא טעו אינשי בהכי, אלא דוקא תל ברה"י גזר אטו תל ברה"ר, דליכא מחיצות. וברישׁ "כל גגות" (עירובין דף פט: ושם) מפרש: דלא אמר ר"מ אלא בגון עמוד ואמת הריחים דקביעי, אבל לא מכתשת ודברים המטלטלים. ואומר ר"י: דאע"ג דקי"ל כר"מ בגזירותיו אפילו לגבי רבים, כדמוכח בריש "אע"פ" (כתובות ד' נז.) גבי הא דאמר ר"מ: אסור להשהות אשתו אפי' שעה אחת בלא כתובה. הכא – אין הלכה כר"מ, דבפ' "כל גגות" (עירובין ד' צא. ושם) פסקינן בהדיא הלכה כר"ש דפליג עליה, וקאמר: א' גגות וא' חצרות וא' קרפיפות – רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן, ושרי לטלטל מגג לחצר:

לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל – והא דאמר ב"ערבי פסחים" (דף צט: ושם): ערבי שבתות וערבי ימים טובים – לא יאכל עד שתחשך. היינו – אפילו התפלל לא יאכל. כדמפרש התם, כדי שיכנס לשבת כשהוא בתאוה. אבל לא התפלל – אפילו בשאר ימים נמי אסור, כדאמר הכא: **ואם** התחילו אין מפסיקין. אפילו התחילו באיסור, כדמוכח בסוכה (דף לח.) גבי מי שבא בדרך ואין בידו לולב – נוטלו על שולחנו. ופריך: למימרא דמפסיקין? והא תנן: אם התחילו – אין מפסיקין. ולא משני דהכא בהתחילו בהיתר, וגבי לולב התחילו באיסור, דמצפרא זמניה הוא. וה"נ משמע בגמ', דקאמר: כיון דשרי המייניה – לא מטרחינן ליה. ויתיישב נמי הא דקשה בגמרא גבי לימא תהוי תיובתא דריב"ל: **אין** מפסיקין – ודוקא בדאיכא שהות ביום להתפלל, כדמשמע בגמרא, דקאמר: במנחה לא שכיח שכרות. משמע דאין לו להפסיד תפלת מנחה. ובסוכה (ג"ז שם) בהדיא מוקי מתני' בדאיכא שהות, דמשני אמה שהבאתי לעיל: הא – דאיכא שהות, והא – דליכא שהות:

לימא תהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי – משמע ליה דאפילו התחיל מפסיק, מדאמר "אסור לטעום"(א). וא"ת: לוקי מתניתין בהתחיל בהיתר, דאשכחן גבי הבדלה (ע"פ דף קז.) דקאמר נמי כי האי לישנא "אסור לאדם לטעום כלום קודם שיבדיל", ואפ"ה משמע: אם התחילו בהיתר – אין מפסיקין, דקאמר התם הכי אמר רב: הבדלה אינה קובעת. וה"מ – דקבעי ואבלי, אבל אתחולי מעיקרא לא מתחלינן. ויש לומר: ד"אם התחילו אין מפסיקין" משמע ליה אפילו התחילו באיסור, כדפירש במתני':

בתספורת של בן אלעשה כו'. נראה דהכי הלכתא: ושרי סעודה קטנה במנחה גדולה עד זמן תפלה. ודוקא סעודה גדולה כגון סעודת אירוסין ונשואין וסעודת מילה אסור. ודלא כרב אחא בר יעקב דאסר אפילו סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה. דהלכה כלישנא קמא דסתם לן הש"ס, ורב אשי שהוא בתראה סידר את הש"ס והלכתא כותיה לגבי רב אחא בר יעקב. ואמאי דאמר לקמן "מאימתי התחלת דין" – אין להוכיח דמתניתין איירי בתחלת הדין דלא כרב אחא דאיכא למימר דקאי א"אם התחילו אין מפסיקין". ומיהו, סמוך למנחה קטנה – אסור אפילו סעודה קטנה, ואם התחילו – מפסיקין. ואע"ג דהש"ס, אי לאו דר' יהושע בן לוי הוה מוקי לה בסעודה קטנה וסמוך למנחה קטנה, ואם התחילו אין מפסיקין. ולא ק"ל כר' יהושע בן לוי, כדאמר בפרק "תפלת השחר" (ברכות כח:) מ"מ, כיון דמסיק סתם הש"ס הכי – משמע דבהא, דאם התחילו מפסיקין קיימא לן כוותיה. ודוקא בהא דאמר דאסור לטעום אפילו פירות לא קיימא לן כוותיה: **הא** לן והא להו – פי' בקונטרס: בני בבל היו חוגרים עצמם בחוזק. וכ"מ בסמוך, מדקאמר "הני חברין בבלאי, למ"ד תפלת ערבית רשות – מכי שרא המייניה לא מטרחינן ליה". ורבי חנינא שהיה בא"י היה אומר לתלמידיו שהיו מבבל. ורב שהיה מבבל – אומר לתלמידיו שהיו מא"י. לפי שדרכן היה להתרחק, שלא היו יכולין לעסוק כל כך בביתם. וקשה, דבפרק "כיצד מברכין" (שם דף מד.) בסופו קאמר: רב חסדא אמר "על הארץ ועל פירותיה" ור' יוחנן אמר "על הארץ ועל הפירות". ואמר התם: לא פליגי, הא לן והא להו. מתקיף לה רב נחמן ארב חסדא: אינהו אכלי ואנן מברכינן?! ומאי פריך? לימא: רב חסדא אומר לתלמידיו שהיו מארץ ישראל! – וי"ל: דקים ליה שבאותה שעה לא היו לפניו תלמידים מארץ ישראל:

למ"ד תפלת ערבית רשות לא מטרחינן ליה – וא"ת: תיפוק ליה משום ק"ש! וי"ל: כגון שקרא ק"ש. ונראה לר"י, אפילו למאן דאמר "תפלת ערבית רשות" – אין לבטלה בתחם, אלא בשביל שום צורך, כמו בשרא המייניה דהכא, או אם יש שום מצוה שאינה עוברת – יעשה המצוה ולא יתפלל, אע"פ שהמצוה אינה עוברת. אבל בתחם – אין לבטלה. תדע, שהרי יעקב תקנה, ולמה יש לבטלה בתחם? ועוד: דאמרינן בפרק "תפלת השחר" (שם כו: ושם) שהיא כנגד הקטרת אברים שהיא כל הלילה, דלא מעכבי כפרה אלא מצוה, ה"נ: תפלת ערבית מצוה. ואין להאריך:

התם

מתני' לא יֵשֵׁב אָדָם לִפְנֵי הַסֵּפֶר סָמוּךְ לַמִּנְחָה עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל, לֹא יִכָּנֵס אָדָם לַמֶּרְחָץ וְלֹא לַבּוּרְסְקִי וְלֹא לָאֱכוֹל וְלֹא לָדִין. וְאִם הִתְחִילוּ – אֵין מַפְסִיקִין. מַפְסִיקִין (לִקְרוֹת ק"ש), וְאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה. **גמ'** הֵי "סָמוּךְ לַמִּנְחָה"? אִילֵימָא לְמִנְחָה גְּדוֹלָה – אַמַּאי לֹא? הָאֵיכָא שָׁהוּת בַּיּוֹם טוֹבָא! – אֶלָּא סָמוּךְ לְמִנְחָה קְטַנָּה. "אִם הִתְחִילוּ אֵין מַפְסִיקִין". נֵימָא תֵּיהֱוֵי תִּיוּבְתָּא דְּרַ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה – אָסוּר לָאָדָם שֶׁיִּטְעֹם כְּלוּם קוֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה! – לֹא, לְעוֹלָם סָמוּךְ לְמִנְחָה גְּדוֹלָה, וּבְתִסְפּוֹרֶת בֶּן אֶלְעָשָׂה. "וְלֹא לַמֶּרְחָץ – לְכוּלָּא מִילְתָא דְּמֶרְחָץ". "וְלֹא לַבּוּרְסְקִי" – לְבוּרְסְקִי גְּדוֹלָה. "וְלֹא לֶאֱכוֹל" – בִּסְעוּדָה גְּדוֹלָה. "וְלֹא לָדִין" – בִּתְחִלַּת דִּין. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: לְעוֹלָם בְּתִסְפּוֹרֶת דִּידַן, לְכַתְּחִלָּה אַמַּאי לֹא יֵשֵׁב – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִשְׁבֹּר הַזּוּג. "וְלֹא לַמֶּרְחָץ" – לְהָזִיעַ בְּעַלְמָא, לְכַתְּחִלָּה אַמַּאי לָא – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִתְעַלְּפֶה. "וְלֹא לַבּוּרְסְקִי" – לְעַיּוֹנֵי בְּעַלְמָא. לְכַתְּחִלָּה אַמַּאי לָא – דִּילְמָא חֲזֵי פְּסֵידָא בְּזִבְינֵיהּ וּמִטְרִיד. "וְלֹא לֶאֱכוֹל" – בִּסְעוּדָה קְטַנָּה. לְכַתְּחִלָּה אַמַּאי לָא – דִּילְמָא אָתֵי לְאַמְשׁוֹכֵי. "וְלֹא לָדִין" – בִּנְמַר הַדִּין, לְכַתְּחִלָּה אַמַּאי לָא – דִּילְמָא חֲזֵי טַעֲמָא וְסָתַר דִּינָא. מַאֵימָתַי הַתְחָלַת תִּסְפּוֹרֶת? אָמַר רַב אָבִין: מִשְּׁנִיגַּח מַעֲשֶׂרֶת שֶׁל סַפְּרִין עַל בִּרְכָּיו. וּמֵאֵימָתַי הַתְחָלַת מֶרְחָץ? אָמַר רַב אָבִין: מִשֶּׁיַּעֲרֶה מַעֲפָרְתּוֹ הַיָּמִנִּי. וּמֵאֵימָתַי הַתְחָלַת בּוּרְסְקִי? – מִשֶּׁיְּקַשְּׁרוֹ בֵּין כְּתֵיפָיו. וּמֵאֵימָתַי הַתְחָלַת אֲכִילָה? רַב אָמַר: מִשֶּׁיִּטּוֹל יָדָיו. וְרַ' חֲנִינָא אָמַר: מִשֶּׁיִּתִּיר חֲגוֹרָה. וְלָא פְּלִיגִי. הָא – לָן, וְהָא – לְהוּ. אֲמַר אַבָּיֵי: הָנֵי חַבְרִין בַּבְלָאֵי, לְמַאן דְּאָמַר "תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת", בֵּיוָן דִּשְׁרָא לֵיהּ הֵמְיֵינֵיהּ – לָא מַטְרְחִינַן לֵיהּ. וּלְמ"ד "חוֹבָה" – מַטְרְחִינַן לֵיהּ? וְהָא תְּפִלַּת מִנְחָה, דִּלְכוּלֵי עָלְמָא חוֹבָה הִיא, וְתָנַן "אִם הִתְחִילוּ אֵין מַפְסִיקִין". וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מְשַׁיְּתִיר חֲגוֹרוֹ!

התם

לְהַפְשָׁטַת בְּגָדָיו: מְשַׁיְּקְשֵׁר בֵּין כְּתֵיפָיו. אֶת בָּתֵּי זְרוֹעוֹתָיו, שְׁקוֹרִין ברצייר"א: **הָא** לָן **וְהָא** לְהוּ. בְּנֵי בָבֶל הָיוּ חוֹגְרִין אֶת עַצְמָן בְּחִזּוּק, וּכְשֶׁאוֹכְלִין – צְרִיכִין לְהַתִּירָם. וּבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין כֵּן בְּהַתָּרַת חֲגוֹרָה קוֹדֶם נְטִילַת יָדַיִם: **לְמַאן דְּאָמַר תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת.** בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (דף כז:), מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַקֶּטֶר חֲלָבִים וְאֵימוּרִים, שֶׁאֵין מַעֲכִבִין כַּפָּרָתָן: **לָא מַטְרְחִינַן לֵיהּ.** לְהַפְסִיק, אֶלָּא יִגְמוֹר וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל: **וּלְמַאן דְּאָמַר חוֹבָה כו'.** בְּתַמָּיְה:

לא

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת וישלח

יב	יום ראשון	עלות השחר (72 דק) ... 5:03 נץ החמה ..... 6:15 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:01 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:49	סו"ז תפילה ..... 9:41 חצות היום ..... 11:24 שקיעה ..... 4:33 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:46	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ה **ירושלמי:** סנהדרין לד **תוספתא:** תמורה ג **נ"ך:** ישעיהו י **משניות:** מעילה א **זהר:** תרומה קמד: **תיקוני זהר:** יב כסליו	22
יג	יום שני	עלות השחר (72 דק) ... 5:03 נץ החמה ..... 6:15 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:02 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:49	סו"ז תפילה ..... 9:42 חצות היום ..... 11:24 שקיעה ..... 4:32 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:45	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ו **ירושלמי:** סנהדרין לה **תוספתא:** תמורה ד **נ"ך:** ישעיהו יא **משניות:** מעילה ב **זהר:** תרומה קמה. **תיקוני זהר:** יג כסליו	23
יד	יום שלישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:04 נץ החמה ..... 6:16 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:02 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:50	סו"ז תפילה ..... 9:42 חצות היום ..... 11:24 שקיעה ..... 4:32 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:45	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ז **ירושלמי:** סנהדרין לו **תוספתא:** כריתות א **נ"ך:** ישעיהו יב **משניות:** מעילה ג **זהר:** תרומה קמה: **תיקוני זהר:** יד כסליו	24
טו	יום רביעי	עלות השחר (72 דק) ... 5:05 נץ החמה ..... 6:17 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:03 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:50	סו"ז תפילה ..... 9:43 חצות היום ..... 11:25 שקיעה ..... 4:32 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:45	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ח **ירושלמי:** סנהדרין לז **תוספתא:** כריתות ב **נ"ך:** ישעיהו יג **משניות:** מעילה ד **זהר:** תרומה קמו. **תיקוני זהר:** טו כסליו	25
טז	יום חמישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:06 נץ החמה ..... 6:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:04 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:51	סו"ז תפילה ..... 9:43 חצות היום ..... 11:25 שקיעה ..... 4:32 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:45	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ט **ירושלמי:** סנהדרין לח **תוספתא:** כריתות ג **נ"ך:** ישעיהו יד **משניות:** מעילה ה **זהר:** תרומה קמו: **תיקוני זהר:** טז כסליו	26
יז	יום שישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:07 נץ החמה ..... 6:19 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:04 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:52	סו"ז תפילה ..... 9:44 חצות היום ..... 11:25 שקיעה ..... 4:31 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:44	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין י **ירושלמי:** סנהדרין לט **תוספתא:** כריתות ד **נ"ך:** ישעיהו טו **משניות:** מעילה ו **זהר:** תרומה קמז. **תיקוני זהר:** יז כסליו	27
		הדלקת נרות (40 דק): 3:51 (20 דק): 4:11			
יח	שב"ק	שבת קודש פרשת וישלח עלות השחר (72 דק) ... 5:08 נץ החמה ..... 6:20 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:05 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:52	סו"ז תפילה ..... 9:44 חצות היום ..... 11:25 שקיעה ..... 4:31 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:44	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין יא **ירושלמי:** סנהדרין מ **תוספתא:** מעילה א **נ"ך:** ישעיהו טז **משניות:** תמיד א **זהר:** תרומה קמז: **תיקוני זהר:** יח כסליו	28
		מוצש"ק לשיטת ר"ת: 5:44			

רַבֵּנוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁצְּרִיכִים לְחַפֵּשׂ נְקֻדָּה טוֹבָה בְּכָל יְהוּדִי !

תִּתְרַכֵּז בַּנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁבָּאַחֵר - לֹא בָּחֶסְרוֹנוֹת שֶׁלּוֹ !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)